

Academia Bârlădeană

Anul XXVIII, 1(86), Trimestrul 1, 2022

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:

C. D. Zeletin

Președinte: Elena Monu

...Treceam printre niște buruieni cu tija fină și uscată, ale căror fructe nenumărate, albe și pufoase, de mărimea unui bob de mazăre, erau alcătuite dintr-o eflorescență de perișori albi, scurți și deși, cu aspect de floare. Ei, tocmai aceste semințe cu aspect de floare, un minuscul fiong de puf, dar solidar cu vrejul uscat care fusese peste vară tulpiniță verde și plină de sevă, cu puful, care, invers decât globul labil și aerat al păpădiei, ce se dezagregă la cea dintâi adiere, rămânea fidelă tijeii celei cu frunzele arse de brumă, uscate de ger și luate de vânt, supraviețuind iernii. Mă cuprindea o milă clară și o durere ambiguă când mă gândeam la aceste semințe-flori rămase singure să le biciuie crivățul și să le reziste. Deveniseră personaje speciale în sufletul meu, probă că retrăiesc și astăzi acele senzații și solidarități și le văd nespuse de clar chipul și tulpinile răvășite, îmbrățișând pământul...

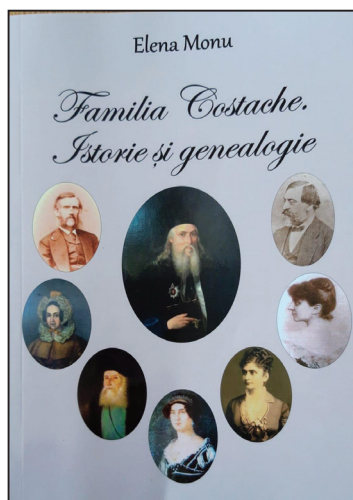
C. D. Zeletin, Dada & Dada. Fulguri din copilărie

CUPRINS

• Neconținut, Eminescu...			
Theodor Codreanu,		Georgeta Popovici Strat	24
<i>Cuvânt de eminescolog</i>	3	Raluca Anghel	25
Mircea Coloșenco, Reviste cu titlul		Nina Toma	26
<i>Eminescu</i>	4	Ioan Măcnea Vetrișanu	26
Simion Bogdănescu, Imagini de			
<i>senzualitate lirică eminesciană</i>	5	• Proză:	
Ioan Iacob, Arc poetic transatlantic:		Teodor Oancă, Niște sechele	27
<i>Mihai Eminescu – Edgar Allan Poe</i>	7		
Elena Popoiu, Un spirit neliniștit	8	• Istorie și critică literară	
Roxana Galan, Eminescu fără frontiere	9	Teodor Pracsiu, Simion Bogdănescu,	
		<i>„Nesfânt”</i>	28
• Academia Bârlădeană. Întemeietorii		Aristotel Pilipăuțeanu, „Pagini răzlețite,”	
Tudor Arghezi, Poetul George Tutoveanu	10	<i>de Antoaneta Macovei</i>	29
George Tutoveanu, Poezii	11	Janet Nică, Ieșirea din labirint	31
		Zâna Tămășanu, O poetă bârlădeancă:	
• In memoriam C.D. Zeletin		<i>Elena Farago</i>	33
Alexandru Popescu Prahovara, Recurs		Dorina Stoica, Gabriela Ana Balan: Prea	
<i>la Copilărie: Poetul între extaz și</i>		<i>mulți Pilați pentru două mâini</i>	35
<i>exorcism</i>	12		
Elena Petriman, Pagini de jurnal	14	• Lumea, lumile...	
Georgeta Popovici Strat, Săracul-bogat		Marian Rotaru, Teodor Gheorghe Negoită	36
<i>Burdusaci, locul nașterii ilustrului</i>			
<i>C.D. Zeletin</i>	16		
• In memoriam			
Cristian Simionescu			
Ramona Strugariu, Lordul și îngerii	17		
Un poem de...			
<i>Cristian Simionescu</i>	18		
• In memoriam			
Gabriel García Márquez			
Alexandru Popescu Prahovara,			
<i>Trandafirul galben</i>			
• Istoriografice			
P.S. Ignatie, Cultivarea memoriei	19		
Costin Clit, Trei documente inedite			
<i>privitoare la moșile Țifu și Dodești de</i>			
<i>la ținutul istoric al Fălciului</i>			
Elena Monu, Veniamin Costachi. 175 de ani			
<i>de la trecerea în eternitate</i>	22		
• Poezii:			
Simion Bogdănescu	23		
Ioana Dor	23		
Gabriela Ana Balan	24		
Mirela Chicoș	24		

VIAȚA ACADEMIEI

Sâmbătă, 18 decembrie 2021, Primăria și Consiliul local Roșiești au organizat Simpozionul Național „Mitropolitul Veniamin Costachi – 175 de ani de la trecerea în eternitate.” Evenimentul a fost precedat de parastasul de la Biserica „Pogorărea Sfântului Duh” din satul natal al personalității omagiate. P.S. Ignatie, Episcop al Hușilor, a oficiat o emoționantă slujbă de pomenire a marelui cărturar patriot, cel mai longeviv arhieru al Moldovei. Simpozionul, desfășurat la Centrul Cultural „Nicolae Bagdasar” din localitate, a cuprins comunicări susținute de specialiști în domeniul istoriei, în special eclesiastică, din Bacău, Bârlad, Huși, Iași și Suceava. Elena Monu a prezentat cartea sa, „Familia Costache. Istorie și genealogie”,

reeditată cu acest prilej grație sprijinului Consiliului Județean Vaslui și al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Naționale Vaslui, oferind publicului informații inedite despre ramura Costachi Negel căreia îi aparținea mitropolitul. Consiliul Județean Vaslui, reprezentat prin Președintele Dumitru Buzatu, a apreciat eforturile primarului Florin Anea în buna organizare a simpozionului și a susținut continuarea activităților culturale dedicate personalităților istorice ale județului, oferind, ca întotdeauna, sprijinul instituțiilor județene. În finalul manifestării, elevii Școlii gimnaziale „Veniamin Costachi” din Roșiești au prezentat un atractiv program de colinde.

Sala Simpozionului și susținătorii comunicărilor.

Dacă n-am fi avut pe Eminescu, ar fi trebuit să ne dăm demisia. Eminescu este scuza României.

Emil CIORAN

THEODOR CODREANU

CUVÂNT DE EMINESCOLOG*

„Dacă n-ar fi fost Eminescu, tot despre el aș fi scris”...

(...) Cred că ceea mă identifică cu Eminescu, într-o singură privință, este patima lui extraordinară pentru adevăr. El spunea că cel mai mare păcat al oamenilor este frica, frica de adevăr. Oricât de crud ar fi acest adevăr, el este singurul care folosește. Norma unui adevărat intelectual este una eminesciană și anume patima adevărului... Adevărul care nu este cel efemer, ci adevărul în sensul absolutului pe care îl cunoaștem din cele trei filoane existențiale formulate de Iisus: Calea, Adevărul și Viața. Eminescu a urmat aceste trei căi și întreg martiriul lui derulat de la vârsta de 33 de ani, respectiv în ultimii șase ani ai vieții, se consumă sub acest spectru hristosferic.

(...) Știm noi cine a fost Eminescu? Nu știm. Pentru că ori de câte ori ai prilejul să parcurgi o pagină din Eminescu, descoperi fațete noi, de o bogăție inestimabilă. Și asta se întâmplă pentru că Eminescu este ceea ce numim noi astăzi centrul iradiant al canonului literar și cultural românesc... Ca Dumnezeu, el se arată-n mii de fețe și ne învață ceea ce niciun istoric, niciun alt scriitor, niciun alt geniu născut pe pământul românesc nu reușește să ne-nvețe (Spunea despre Shakespeare, în poezia *Cărțile : Ca Dumnezeu te-arăți în mii de fețe/ Și- nveți ce-un ev nu poate să te-nvețe.*) De-aceia eu l-am numit pe Eminescu *arheul neamului românesc*, rădăcina profundă, inepuizabilă a tot ceea ce trăiește românul și a tot ceea ce s-a înfăptuit profund și trainic în cultura românească.

(...) Eminescu vedea în moarte enigma, *runa* vieții. Antiteza viață-moarte constituie o temă fundamentală a operei eminesciene. Cheia interpretării relației între viață și moarte stă în conceptul de *încercare*. Eminescu are un enunț fundamental: „În orice om o lume-și face încercarea”. Unul încremenește în sclav, altul în împărat și tocmai aici, în abandonul încercării, vedea tragismul vieții. A încremeni în împărat echivalează cu acea moarte din finalul poemului „Împărat și proletar”. Cine nu e capabil să iasă din împietrire, se pietrifică, unul în sclav, altul în împărat. Cine nu e capabil să

treacă de acest prag existențial, este sortit morții eterne: „Căci vis al morții eterne e viața lumii-întregi”...

(...) Dacă România va mai da un vlăstar de talia lui Eminescu? Trebuie să credem că va veni și acel ceas. Un geniu reformator se naște o dată la o mie de ani, spunea poetul. Dacă un Kant se naște o dată la o mie de ani, un adevărat geniu, care schimbă fața umanității, se naște la câteva mii de ani...

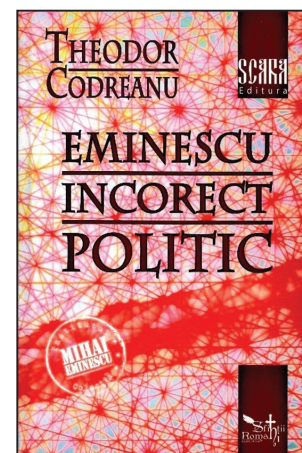
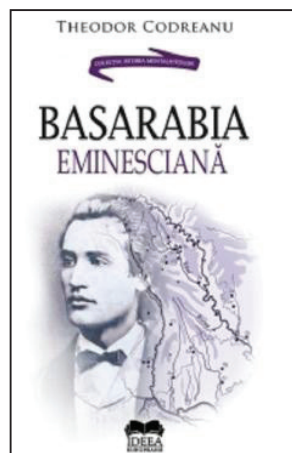
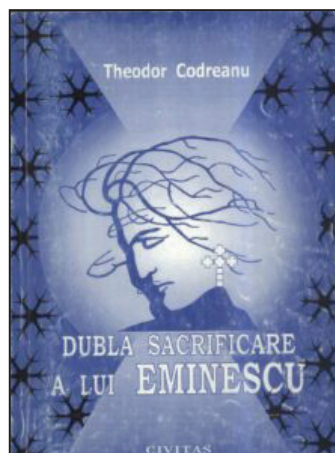
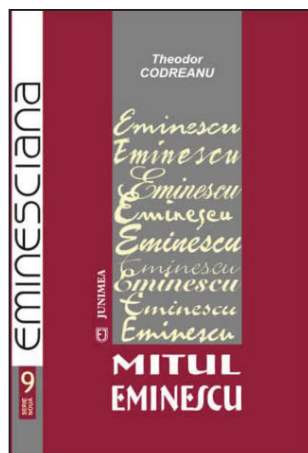
(...) Încă nu s-a scris o carte cuprinzătoare despre eminescianismul culturii românești. În toate cărțile mele – trebuie să spun că despre Eminescu am scris doar 12 cărți or, opera mea se apropie de 60 de cărți, așadar o parte neînsemnată e despre opera propriu-zisă a lui Eminescu –, dar în toate celelalte cărți ale mele, nu m-am putut izola de moștenirea eminesciană...

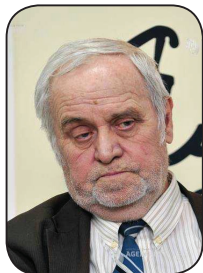
(...) Asigur tinerele generații că în preajma lui Eminescu niciodată nu poți ieși în micime și în scădere umană, ci întotdeauna te-nalți. Tocmai această perspectivă luminoasă care trece peste mode și timp este esența eminescianismului. Cine nu înțelege acest lucru face dovada că fie nu este cult, fie nu este român, cum zicea Eugeniu Speranția într-o observație de la începutul secolului XX.

Și am să mai aduc în fața noastră o afirmație colosală a marelui romancier, dramaturg și om de teatru, D.R. Popescu: „Acela care nu are nevoie de Eminescu este un om liber, foarte liber și puternic, pentru că nu are nevoie nici de Biblia numită Shakespeare”!

(...) Este o tragedie să părăsim tocmai fundamentele spirituale ale europenității noastre: Shakespeare și Eminescu sunt două filoane fundamentale ale supraviețuirii Europei, ambele venind din rădăcinile creștine ale europenității.

* Extrase din dialogul radiofonic cu Dumitru Șerban de la Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași.

MIRCEA COLOȘENCO

REVISTE CU TITLUL *EMINESCU*

O știre titrată astfel a apărut în *România literară*, București, VIII, 3 joi, 16 ianuarie 1975, p. 10-11 (G. Ivașcu – director, G. Dimiseanu – redactor șef adjunct, Roger Câmpeanu – secretar responsabil de redacție), conținând lapidar descrierea a șapte publicații, cu reproducerea primei pagini/ coperte a numai șase dintre ele, încadrate într-un chenar pe paginile de mijloc ale revistei; una dintre revistele menționate reprezenta numărul omagial din 1899 al „Florii albastre” – ultima publicație la care a colaborat Poetul, așadar, altceva decât ce e trecut în titlul știrii.

În cele ce urmează, întregim prezentarea după originalul fiecăreia aflat în colecțiile Bibliotecii Academiei Române.

- *EMINESCU*. Ziar comemorativ. București, septembrie 1890/ *P.IV.43166*/ un singur număr, apărut în Tipografia ziarului „Românul” (1857– 1915), în patru pagini, având în cuprins poezii ale Poetului: *Glossa*, *Sonet (S-a stins viața fahnicelei Veneției)*, *Melancolie*, *Doina* și *Mai am un singur dor*, o *Notă biografică* semnată L (pseudonim al lui Leon Gheorghe Nicoleanu), poezii omagiale de Veronica Micle (*Lui X*), N. Beldiceanu (*Geniu și nefericire*) și de Al. Vlahuță (*Lui Eminescu*), fragmente din articole semnate de B.P. Hasdeu (*Eminescu*), Titu Maiorescu (*Poetul Eminescu*), Ioan Gherea (*Eminescu și critica*), I. L. Caragiale (*În Nirvana*) și *bibliografia Poetului*.

- *EMINESCU*. *Revistă literară*. București. Apare de două ori pe lună., nr. 1, duminică 17 martie 1896, în opt pagini, editată de Lae N. Voicu (Casele lui Niță Sterie, Calea 13 septembrie 68)/ *P.II.40423*/, cu un cuprins eterogen, cu semnături pseudonime (Grip, C.R.I., Pictor, Psihos etc.), singura identificare: *Niță Sterie*, comerciant, candidat deputat în Colegiul II, în 1894, din partea Partidului Liberal Național (*apud „Voința Națională”*, 1 septembrie 1894). În colecțiile B.A.R., este singurul număr.

- *MIHAIL EMINESCU*. *Revistă bilunară. Literatură*. Iași, 1 Decembrie 1903–15 aprilie 1904 (total nouă numere) / *P.I.1721*/ cu titlul schimbat „*Revistă literară MIHAIL EMINESCU*”, de la nr. 7-9, redactor Constantin Cihan, având colaboratori tineri amatori întru literatură, precum și consacrați: Cincinat Pavelescu, N. Rădulescu-Niger, Smara ș.a.

Reținem articolul *Geneza primelor versuri ale lui M. Eminescu* de Victor Eminescu – scriitor și ziarist brăilean, licențiat în Drept (București), avocat – nepotul Poetului (*apud* Lucian Predescu. *Enciclopedia României*. Cugetarea, Editura Saeculum. I.O./ Vestala, 1999).

- *MIHAIL EMINESCU.1850–1889–1909. Revistă comemorativă*. București, iunie, 1909 (un singur număr)/ *P.I.40482*/ constituie clonarea/ reeditarea numărului din 1890 prezentat

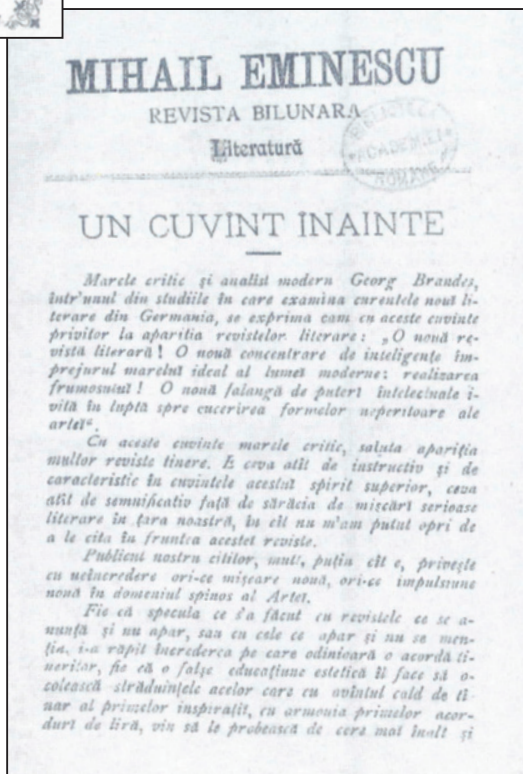
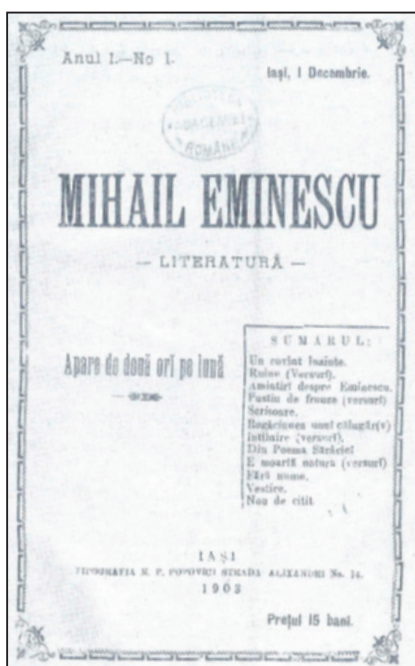
mai sus, cu câteva intervenții, prin eliminarea articolelor semnate de B.P. Hasdeu, Ioan Gherea și Introducerea celor semnate de D. Teleor și G. Panu.

- *EMINESCU. Numer comemorativ. Botoșani. 16 iunie 1909, cu prilejul a 20 ani de la moartea Poetului*, apărut sub îngrijirea lui Alexandru Șmelț, deputat, în șaisprezece pagini/ *P.I.2244*. Sumarul cuprinde versuri, texte în proză de D. Anghel și Șt. O. Iosif, Sofia Nădejde, N. N. Răutu, C. Sp. Hasnaș, I. Păun-Pincio, Corneliu Botez, o scrisoare a Poetului către V. G. Morțun și articolul nesemnat *Elita intelectuală și elita financiară?*

- *BULETINUL „MIHAIL EMINESCU”*.

Lămuriri pentru viața și opera lui Eminescu, sub redacția-direcția lui Leca/ Alex. Morariu, având colaborarea lui Gh. Bogdan-Duică (1930–1934) și Garabet Ibrăileanu (1930–1931), Cernăuți (1930–1940), Piatra Neamț (1941–1942), Râmnicu Vâlcea (1943–1944)/ *P.I.10000*/, secretar de redacție Octavia Lupu-Morariu (1940–1944), publicat sub formă de fascicule. Alți colaboratori: Ion Petrovici, L. Gálđi, I.E. Torouțiu, Victor Morariu, D. Murărașu, G. Baiculescu, V. Bumbac, Lucian Predescu.

Preocupările din publicațiile lui Leca Morariu au fost continuate de *Caietele Eminescu* de sub redacția lui Marin Bucur de la Institutul de Teorie și Istorie Literară „G. Călinescu” din București.

SIMION BOGDĂNESCU

IMAGINI DE SENZUALITATE LIRICĂ EMINESCIANĂ

„Însă la Eminescu uimește adâncă gravitate erotică, *religia sexuală*.”
(G. Călinescu)

Aproape fiecare sau toți între cei ce îndrăgesc poezia eminesciană, se știe, au în subconștient și în conștiință un Eminescu al lor. Eu însumi am un Eminescu al meu. L-am înțeles cum am crezut de cuviință, după puterile mele, și, în același timp, *m-a eminescianizat* iremediabil. Așa că îmi este îngăduit să-l parafrazez ori să-l *parapoez* cu ardoare: *Eu rămân ce-am fost...eminescian!* M-a citorit îndeosebi lirica erotică a sa, concomitent cu aceea filosofică, forjându-mi interiorul cu înfloriri de aur alb și vechi.

Nu de puține ori, creația de iubire a lui m-a cutremurat, fie aceea îngerească, romantică, ideală în efigia ei, fie, mai ales, aceea *senzuală*, de-o carnalitate ce, vorba poporului, îți lasă gura apă. Ori dă un fior prea dulce al morții care umblă prin lumină ca în fermecătoarea strofă din poemul postum „Ochiul tău iubit (variantă)”, bântuitoare, răscolitoare, metafizică: *Sânul rotunjour/Când pe braț îl porți, /Li s-ar face dor/Și la morți*. Este, în cazul de față, o senzualitate lirică excepțională, just și cu relevanță subliniată de criticul G.Călinescu: *Senzualitatea lui Eminescu e lipsită de orice josnicie și (...) formează materia liricii eminesciene celei mai înalte. (...) Este un serafism animal*.

Desigur, este greu să mai descoperim ceva nou în această direcție, după ce au străbătut-o Maiorescu și Călinescu, Rosa del Conte, Alain Guillerrou și atâția alți critici de mare prestigiu: T. Vianu, G. Ibrăileanu, D. Caracostea, N. Iorga, Perpessicius etc. Și totuși, filonul aurifer nu este epuizat. De câte ori am lecturat (și nu-s deloc puține!) poemul de inspirație folclorică preanumit „Călin (file din poveste)”, m-au încântat și m-au ucis de frumos și de senzual sublim următoarele versuri:

*După pânda de painjăn doarme fata de-mpărat;
Înecată de lumină e întinsă în crivat.
Al ei chip **se zugrăvește** plin și alb: cu ochiu-l măsur
Prin ușoara-nvinețire a subțirilor mătăsur;
Ici și colo a ei haină **s-a desprins** din sponci și-arată
Trupul alb în goliciunea-i, curăția ei de fată.
Răsfiratul păr de aur peste perini **se-mprăstie**,
Tâmpla bate liniștită ca o umbră viorie,
Și sprâncenele arcate fruntea albă i-o încheie,
Cu o singură trăsură măiestrit le încondeie;
Sub pleoapele închise globii ochilor **se bat**,
Brațul ei atârnă leneș peste marginea de pat;
De a vârștii ei căldură fragii sânelui **se coc**,
A ei gură-i descleștată de-a suflării sale foc,
Ea zâmbind își mișcă dulce a ei buze mici, subțiri;
Iar pe patu-i și la capu-i presurați-s trandafiri.*

În muzicalitatea lor de adâncă evlavie a cărnii, atrasă de la bucuriile țărănești la acelea crăiești, în plasticitatea lor de zugrav copleșit de senzual, aceste versuri se răsfrâng în conștiință și-n memorie mai pătrunzător și mai erotic decât orice pânză de nuduri celebră, exagerând libidoul mai profund și mai delicios decât toate pozele revistelor pornografice din lumea pofticioasă și vulgară actuală! Într-adevăr, *serafism animal!* A se observa că imaginile trupului tânăr de fată se umplu de alb, de vioriu, de împăienjenire și de-nvinețire, de aur alb, cum am mai spus: plin și *alb*, trupul *alb*, păr *de aur*, fruntea *albă*. E un *portret carnal* ce mustește de dorință sexuală, sublimată însă în somnia cerească a basmului românesc din străvechimea dădăcă! Orice s-ar spune! Natura însăși se erotizează, încât între elementele ei și trupul fecioarei se extinde o corespondență de sorginte cosmică: giulgiul păianjenului, înecul tăcut al luminii, descheierea miraculoasă prin sine însăși a hainei, firele de păr împrăstiate tot fără conștiință. Multe verbe sunt la reflexiv eventiv – **se zugrăvește, s-a desprins, se-mprăstie, se bat, se coc** –, sugerând invazia inexplicabilă a Zburătorului în anotimpul „coacerii.” Este *acea dospire tăcută, trădată numai de tresărirea care îi ridică sânii și de respirația care îi întredeschide buzele*, cum atât de incitant de frumos interpretează Rosa del Conte acest pasaj poetic erotic.

Zugrăvirea carnală în corespundere cu natura atinge la Eminescu aici savoarea sublimă: *Brațul ei atârnă leneș peste marginea de pat;/De a vârștii ei căldură fragii sânelui se coc*. Înainte, în poezia „Venere și Madonă”, carnalul era sublimat în serafic și idealitate: *Braț molatec ca gândirea unui împărat poet*.

În decursul scurtei sale vieți pământene, dezamăgit în iubire, poetul Mihail Eminescu ajunge la înțelepția ataractică și la concluzia amar monahală sub formă sentențioasă, definitivă: *Să sfințești cu mii de lacrimi un instinct atât de van/Ce l-abate și la păsări de vreo două ori pe an?*

Cum rezolvă autorul această invazie de senzualitate, desfășurată de la glorificarea tinerească până la negarea ei în deplină maturitate? Presupun că prin **voința ironică**. Punctul final al manifestării acesteia se află, după îndelungi meditații, în „Kamadeva”, ultimul poem publicat pe când încă se afla în viață poetul. Fusese recopiat de A.C.Cuza de pe originalul oferit de Eminescu și-a apărut în *Convorbiri literare*, 1 iulie 1887. A fost creat în 1876, în trei variante. Iar aceea tipărită poate fi interpretată/înțeleasă, de ce nu? și ca **poem licențios ironic**. Să nu se creadă că vulgarizăm, că înjosim acest text poetic înscris în senzualitate

absconsă. În anumite împrejurări, *Poetul nepereche* a ridicat licențiozitatea la gradul mării lirici precum anticul Catul, medievalul François Villon și florarul răului modern, Charles Baudelaire.

Într-o paranteză fie adăugat, se impunea păstrarea formei verbale *vindic* (nu *vindec*), fiindcă se respectă rima plină. De altfel, Eminescu însuși în a treia variantă scrie: *De receala pustniciei/Voind sufletu-mi să-l vindic!* În *Convorbiri literare*, XXI, 4, 1 iulie 1887, apare corect: *Voind sufletu-mi să-l vindic*. Divinul critic în „Opera lui Mihai Eminescu 2”, păstrează forma *vindic*.

Și tot ca o paranteză. Mihail Dragomirescu se întreba, neștiutor ori ba: *Și, dacă a voit să se vindece astfel, de ce în somn?* Pentru că poeticește avem o relație magică, și la poetul nostru ca și în sonetul lui Shakespeare, pe care l-a tradus, sufletul pleacă din trup și pribegeste din starea de somnie. Așa și în „Călin (file din poveste)”, așa și în „Luceafărul”: *Ea trebui de el în somn/ Aminte să-și aducă*.

Revenind la interpretarea pe care o propunem, aceea că textul „Kamadeva” este **un poem licențios ironic de subtilă senzualitate**, facem cuvenitele atenționări. În versul al patrulea al primei strofe ne surprinde sintagma *zeul indic*. Prin ligamentare, dacă nu respectăm blancul

sau paranteza albă, citim, și ritmul ales ne-o impune, *zeulindic*, alfel zis, *zeul clitoris!* În strofa a doua, chiar dacă se conturează chipul zeului hindus/budist Kama, înfățișat ca un copil călărind un papagal, cum glăsuiește mitul, printr-o aluzie ironică, apare imaginea sexului femeiesc – porumbelul fript cu pieptul înainte și buzele de coral aprinse în roșu! *Tolba cu flori înveninate* săgetătoare are a face aluzie la otrava absteninței sau chiar a morbului veneric – aceste *dureri ale iubirii* care generează trezia și plânsul nocturn: *Și de-atunci în orice noapte/ Plâng pe patul meu deștept*, aliterare semnificativă care marchează faptul că s-a trezit din iluzie!

Cearta (cu sensul vechi de pedeapsă), cum pe drept ne atrage atenția Alain Guillerrou în „Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu”, este atragerea simțurilor în zona durerii din ataraxia poetului ascet în marea iluzie a cărnii, transformând erosul (libidoul) în evlavie suferinței.

Poemul „Kamadeva” este și o alegorie a destinului eminescian – a traseului său creator existențial – și, cum îl consideră criticul francez amintit, *un scurt dar foarte emoționant testament spiritual*. Și o pecetluire carnală singulară a trupului căzut sub vreme, adăugăm noi!

Fotografie rară din anul 1888. Eminescu, Veronica Micle și Vlahuță, împreună cu actori ai Teatrului Național din București, avându-l în prim plan pe I.L. Caragiale, într-o piață din Brăila, numită Rally, după numele proprietarului hanului de pe locul teatrului de astăzi. Arsă într-un incendiu din 1859, clădirea a fost reconstruită în timp și a devenit Teatrul „Maria Filotti”.

Pe rândul al doilea, cu pălărie și mustață, Eminescu (1); Veronica Micle (2), în dreapta poetului; cei 2 cu bastoanele încrucișate sunt: Caragiale (3), în stânga, cu capul descoperit, iar în dreapta, cu melonul în mână, actorul Ștefan Iulian (4); în stânga lui Eminescu, părând mai înalt ca poetul, Vlahuță (5). Pe rândul întâi, în centru, actrița Aristița Romanescu (6), iar în fața ei, între Caragiale și Iulian, actorul Iancu Brezeanu (7) pe atunci student.

Atrași de statuia lui Mihai Eminescu din centrul orașului Ploiești, ca albinele de un câmp înflorit, intelectuali născuți în timpul României Mari continuă să recite versurile Poetului Național și să dorească României: „La trecutu-ți mare, mare viitor!”

De la dreapta spre stânga: Dr. Zoe Costea-Popescu, 90 de ani (mama medicului-scriitor Alexandru Popescu Prahovara); Ing. Nicolae Ioniță, 95 de ani; și bibliotecara Ana Sbârlea, 85 de ani, în parcul Eminescu din Ploiești, 5 Martie 2022.

IOAN IACOB

ARC POETIC TRANSATLANTIC: MIHAI EMINESCU – EDGAR ALLAN POE

Luni, 14 iunie 2021, Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR), la inițiativa și împreună cu Fundația culturală *HESPERUS*, au organizat prima Conferință în ediție online, circumscrisă Proiectului transatlantic EMINESCU – POE. Au onorat evenimentul personalități culturale și jurnaliști de pe ambele maluri ale Atlanticului.

Reamintim că lansarea Proiectului transatlantic EMINESCU – POE (din care face parte și această conferință) a fost făcută de Fundația *HESPERUS* la Biblioteca Metropolitană Mihail Sadoveanu, în ianuarie 2019, când actrița Maia Morgenstern a oferit un recital EMINESCU – POE.

Moderat de Doru Dinu Glăvan, președintele UZPR, prof. univ. dr. Daniela Gîfu, membră în Consiliul Director al UZPR și Zorin Diaconescu, translator, dialogul transatlantic a fost asigurat de remarcabile personalități universitare și jurnalistice: Prof. univ. dr. Robert T. Tally Jr., de la Universitatea de Stat din Texas, Exc. Sa Călin Humă, Consul onorific al României la Winchester, Marea Britanie, Adrian George Săhlean, din Boston, considerat „luceafărul” traducerii poeziei eminesciene în limba engleză, Dr. Theodor Damian, poet și eseist român stabilit în S.U.A., reprezentând Romanian Institute of Orthodox Theology and Spirituality din New York, președinte al filialei S.U.A. al Academiei Oamenilor de Știință din România, eu, Prof. Ioan Iacob, președintele Fundației Hesperus: ne-am putea numi „părinții fondatori” ai primei ediții a Conferinței transatlantice Eminescu-Poe.

Reținem câteva dintre ideile dezbătute în cadrul acestui eveniment: permanența lui Eminescu pe continentul american, de la menționarea lui în rapoartele diplomatice din secolul al XIX-lea până la recitarea traducerii *Glossei* în finalul întâlnirii, datorată actorului Jeremy Geidt (Theodor Damian, Ioan Iacob, Adrian George Săhlean); oceanul nu ne desparte, el poate deveni o punte (Ioan Iacob); importanța strategică a legăturilor culturale (Călin Humă); apartenența celor doi poeți la patrimoniul național sau universal (Robert Tally Jr.)...

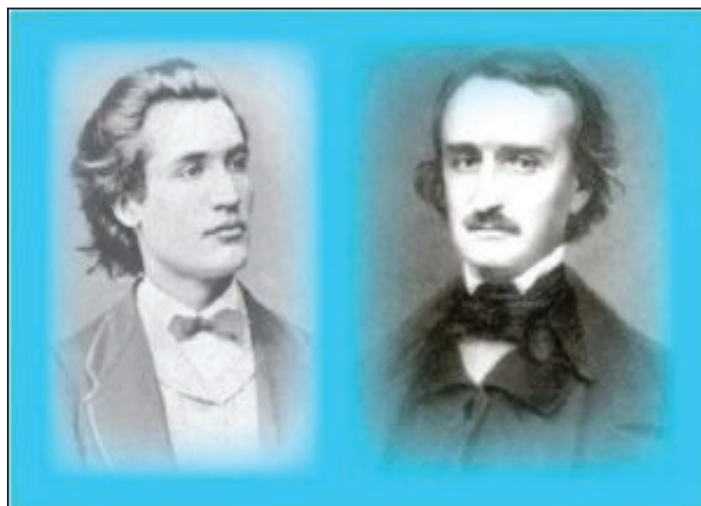
A fost frumoasă această primă ediție!

It was many and many a year ago..., cum spunea Poe.
A fost odată ca-n povești..., cum spunea Eminescu...

A urmat un drum lung și întortocheat spre ediția a II-a a Conferinței transatlantice.

L-am relatat, într-un stil cu ușoare influențe gotice:

„Atunci când BEATLES au lansat *The Long And Winding Road/ Lungul drum șerpuit* nu se vor fi gândit că titlul ar putea fi și o metaforă pentru drumul străbătut de la prima

ediție (14 iunie 2021), la ediția a II-a (17 ianuarie 2022) a Conferinței transatlantice online Eminescu – Poe / CTOEP.

Începând de acum, veți citi, timp de câteva milenii, relatările despre noile ediții ale CTOEP, presupunând că omenirea de pe ambele maluri ale Atlanticului va fi interesată, an de an, din secol în secol și din mileniu în mileniu, de CTOEP...

– Ce este CTOEP?, întreabă un pui de corb, care nu a apucat să învețe să zică NEVERMORE, pe timpul lui Baudelaire – cel ce l-a impus pe Poe în Europa, traducându-l în limba franceză, prevalentă în Europa în acel timp.

– Ce este CTOEP?, insistă puiul de corb și atunci încep, timp de câteva minute, să-i explic...

– Ce este CTOEP?, insistă disperat puiul de corb, iar eu îl avertizez că, dacă mai întreabă, îl trec la <învățămintul precorbian online> și nu va mai avea șansa de a...

<Ready, steady, GO!>, strig eu nerăbdător către el, iar el îmi răspunde detașat: 'POE !>

Iar povestea noastră trebuie să meargă mai departe!

ELENA POPOIU

UN SPIRIT NELINIȘTIT

Totul a pornit de la pasiunea pentru poezie...

Născut la 29 mai 1951 în comuna Ivănești, județul Vaslui, IOAN IACOB a copilărit la Slănic-Moldova, unde a descoperit poezia: la vârsta de 5 ani, primul premiu obținut pentru recitare, mărturisește, a fost mai important decât viitoarele premii ca poet consacrat (Premiul I și Premiul revistei „Orizont”, la Festivalul „Poemele Luminii”(1982), Premiul revistei „Steaua”, la Festivalul „Lucian Blaga” (Sebeș Alba, 1983), Premiul Uniunii Scriitorilor, la Festivalul de poezie în cadrul „Zilelor Eminescu” (Botoșani, 1985). Începând cu clasa a VI-a, și-a continuat studiile în Bârlad. În timpul anilor de liceu – se mândrește cu statutul de codrenist ! – se „profesionalizează” și ca interpret folk chitară și voce (prima formație de chitare electrice din Bârlad). Student al Facultății de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1969–1974), a înființat, împreună cu câțiva colegi, formația „Liric Grup”, în anii de început ai fenomenului folk. Profesor stagiar de engleză la Făgăraș, nu și-a uitat pasiunea pentru muzică și poezie: grupul său folk, „Solaris”, a debutat în Cenaclul „Flacăra” și a luat, în anul 1975, locul I pe țară. Îl regăsim apoi pe Ioan Iacob, parcă deloc întâmplător, la o catedră de limba engleză în Bârlad, la Liceul „Mihai Eminescu”, dar având privirile îndreptate spre noi perspective.

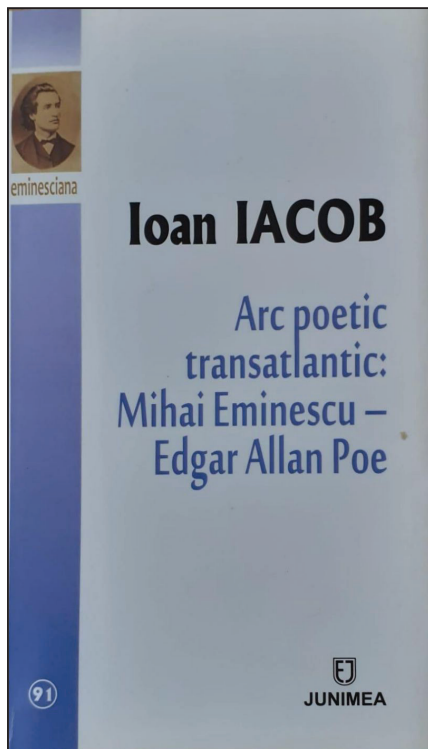
În anul 1991, obține, prin concurs, un post de redactor la Departamentul de literatură și artă al Radioteleviziunii Române. Anii 1991–1996 reprezintă o perioadă extraordinară din viața sa de jurnalist cultural, cu șansa întâlnirii, pentru reportaje și interviuri radiofonice, a unor personalități de marcă.

Și a urmat etapa HESPERUS, Fundația ce și-a propus să promoveze valorile artei și culturii românești și universale. În mai 1991, a avut loc adunarea generală de constituire, în Sala Studio a Teatrului Nottara, când a avut loc și un recital al actorului Adrian Pintea. A fost una dintre primele fundații culturale din țară, numele său, *hesperus*, provenind din greaca veche, unde desemna planeta Venus (Luceafărul de seară). Alegerea numelui trimițând la Luceafărul eminescian e, se înțelege, neîntâmplătoare. A pornit la drum cu câțiva oameni plini de idei, și-a diversificat, pe drum, paleta manifestărilor, a atras participarea corpului diplomatic, inițiind, începând cu 1993, manifestări cu titlul „Zilele Hesperus”, cu participare internațională, în principal

ambasadori acreditați la București reprezentând Finlanda, Bulgaria, India, Portugalia, Brazilia, Japonia, Australia, dar și alți invitați din Italia, Grecia, Germania. Până în anul 2014, s-au desfășurat, cu investirea intensă și entuziasmul lui Ioan Iacob, 10 asemenea ediții...

De aici până la Conferința transatlantică din 2021 a mai fost doar un pas, dar important!

L-am regăsit pe profesorul, poetul și prietenul Ioan Iacob peste ani, de fapt el ne-a regăsit, grație Academiei Bârlădene! În ianuarie 2018, a revenit în orașul copilăriei și tinereții, dornic să-și reîntâlnească vechii colegi, unii cunoscuți din copilărie. A venit la noi, în casa Academiei Bârlădene, cu un bagaj prețios : o carte cu numele său pe copertă și având un titlu incitant. **Arc poetic transatlantic : Mihai Eminescu – Edgar Allan Poe** a apărut în 2017, în colecția „Eminesciana” a Editurii Junimea din Iași. În ziua următoare, Centrul Cultural „Mihai Eminescu”, organizator și amfitrion mereu cald, prin doamna Geta Modiga, a oferit cadrul cel mai potrivit pentru lansarea cărții lui Ioan Iacob. Evenimentul a atras un mare număr de iubitori bârlădeni de poezie și a fost onorat de doamna prof. univ. dr. Simona Modreanu, reprezentând

Editura Junimea și de primarul municipiului, av. Dumitru Boroș. În intervenția sa, autorul a argumentat deosebit de convingător încercarea sa de configurare a arcului poetic transatlantic unind universurile lirice ale celor doi mari precursori ai poeziei moderne. În cele șapte capitole ale cărții („Doi mari precursori ai liricii moderne : Poe și Eminescu” ; „Autohtonism și universalism. Rădăcini europene la Poe” ; „Motive poetice comune” ; „Luna peste Atlantic” ; „Eros și Thanatos” ; „Melancolia poescă/eminesciană” ; „Arcul Diane”), autorul operează o evaluare comparativă care valorizează similitudini de viziuni și structuri lirice esențiale ale celor doi poeți promotori ai fenomenului poetic modern.

O carte aleasă, așa a definit poetul Simion Bogdănescu lucrarea reprezentând teza de doctorat a autorului, susținută în anul 2016.

Un studiu de eminescologie, îl cităm din nou pe Simion Bogdănescu, remarcabil prin *poeticitatea expresiei interpretative*. *Un studiu care îmbină critica estetică și critica științifică într-un mod strălucit, precum și principiile literaturii comparate*.

ROXANA GALAN

EMINESCU FĂRĂ FRONTIERE

La nivel mai extins sau mai restrâns, orice cultură, „minoră”, „majoră” sau altfel denumită, are un model, un „cap de afiș” care devine simbolul național.

Pentru români, modelul național, intrat în universalitate, este cu certitudine Mihai Eminescu, „Luceafărul” poeziei noastre, poetul „exponențial”, „geniul multicultural”...

El nu a creat doar *pentru* și *în* spațiul care l-a dăruit lumii, ci este mintea care se adresează tuturor, iar mintea lui nu are frontiere. Dincolo de realitatea vieții mult prea scurte a poetului, e de neînchipuit ce ne-ar fi putut oferi dacă ar fi atins vârsta unui Goethe, poetul german pe care-l admira atât de mult!

Eminescu este inteligența sincretică, umanist critică, pesimist romantică, patriotic naționalistă, enciclopedist sceptică, ce crește valoric odată cu trecerea timpului. El transcende timpul, condensează spațiul, asemeni eroului din proza sa, „Sărmanul Dionis.” Astfel, poetul se adresează lumii, ca un corifeu capabil să depășească orice limite.

Deși fiecare român trecut prin câțiva ani de școală i-a auzit și-i recunoaște numele, Eminescu rămâne în conștiința națională doar ca poet, or nu poți să pătrunzi în universul eminescian fără să-i cunoști completitudinea. Pe Eminescu nu-l poți cunoaște deplin într-o viață. Poate nici el nu ar fi putut să-și înțeleagă spiritul atât de labirintic, de introspect, atât de cuprins de magia lumilor subterane sau celeste, toate hrănite de miturile și religiile orientale, de istoriile antice ale îndepărtatei Indii, ale fabulosului Egipt, ale măreței Rome sau ale obscurii Dacii de care era atât de mândru.

Pătruns de o viziune tragică asupra existenței, poetul vedea în trecutul revigorat artistic drumul sigur spre salvarea social-politic-istoric și culturală a unei națiuni cu un viitor ce putea fi luminat de uriașa ei moștenire culturală. Poezie, legendă, baladă, mit, proverbe, teatru popular, obiceiuri și tradiții, toate sunt înscrise într-un triptic mitico-filosofico-religios ce i-a nutrit, încă din copilărie, privirea, mintea și sufletul

CASETA GÂNDURILOR GNOMICE

- *Toată lumea crede în dragoste, însă unii se întreabă dacă ea există cu adevărat.*
- *Câți oameni sunt într-un singur om? Tot atâția câte stele sunt cuprinse într-o picătură de rouă sub cerul cel limpede al nopții.”*
- *Arta de a governa în România este sinonimă cu arta de a amăgi poporul, de a-l cloroformiza cu utopii demagogice.*

Mihai Eminescu

E adevărat că geniul său a excelat în poezie, care l-a definit ca supremă manifestare a spiritului său superior. Dar nu a trăit doar „cufundat în stele și în nori și-n ceruri ’nalte”. Admirat dar și hulit, a fost și un glas incomod, pentru că nu s-a ferit să dezvăluie adevăruri stânjenitoare pentru contemporanii săi, dezamăgit de zădărnicia luptei în fața unei istorii „contrafăcute” de mai marii vremii, ce nu puteau fi comparați cu chipurile marilor domnitori români patrioți. Eminescu ura politica și pe politicienii care încercau să schimbe poporul după tipare moderne. Îi înfieră pe imitatori, ridică naționalismul pe culmi socotite primejdioase, nu se ferea de nimic. Trăia conștient deopotrivă înăuntrul și în afara vremilor, devenind încă din timpul vieții un „homo universalis”.

Poeziile sale sunt, dincolo de munca din spatele lor, dincolo de problema variantelor, a studiilor, a încercărilor neterminate, o fascinantă expresie a geniului în stare să exprime chintesenta lumii pe orice temă: istoria, societatea, dragostea, viața, moartea, sensul lumii și zădărnicia ei.

Înscris în enciclopedismul românesc, pe linia Cantemir, Hasdeu, Iorga, Eminescu a scris și proză, teatru, filosofie, jurnalism, traduceri, dar rămâne poetul nostru deplin.

Dacă vrem să decidem care ar fi cartea sacră a neamului, „Biblia” noastră culturală, aceea nu poate fi decât poezia eminesciană, în care aflăm tot ce frământă mintea omului, toate nălucile sufletului neliniștit, toată frumusețea și tristețea ființei umane.

Nu putem stabili granițe spirituale în înțelegerea, aprofundarea operei eminesciene.

De aceea îl vom declara pe Mihai Eminescu creatorul fără frontiere.

Centrul Cultural „Mihai Eminescu” Bârlad

GEORGE TUTOVEANU

(20 noiembrie 1872–18 august 1957)

Anul 2022 marchează 150 de ani de la nașterea și 65 de ani de la plecarea spre înalt a poetului îndrăgostit de *albastru*. Evocarea întemeietorilor Academiei Bârlădene începe, firesc, cu numele său, dat fiind că de opera, statura morală și puterea de contagiune și de atracție ale lui George TUTOVEANU se leagă fervoarea artistică a Bârladului din primele decenii ale secolului trecut. Mai ales după 1915, anul răsăririi Academiei, Poetul a fost centrul de gravitație intelectuală al urbei.

C. D. ZELETIN scria pe bună dreptate că *poetul a fost toată viața înconjurat de suflete care-și căutau idealul în scris sau care pur și simplu voiau să-i simtă pulsația umană*.

Pulsație umană pe care i-a intuit-o TUDOR ARGHEZI în admirabilul portret medalion cu titlul **Poetul G. Tutoveanu**, pe care i l-a dedicat în 1942.

Ne-am gândit, mai întâi, să dăm extrase din el, dar nu ne-am îndurat să-l (între)rupem, așa că vi-l oferim, din nou, integral, în toată frumusețea și tot adevărul lui.

Tudor ARGHEZI

Poetul G. Tutoveanu

Sunt peizagii în care ai vrea să ai un bordei și la o cotitură de munte dai de o casă cu cerdac, în care ai dori să te hodinești. Tutoveanu e un peizaj cu brazi și o casă cu cerdacul pe izvoare.

Nu m-am văzut cu poetul Bârladului de cinci ori într-o viață, dar ori de câte ori am schimbat o strângere de mână sau câteva vorbe cu poetul, am plecat de lângă el cu o răcoare în suflet binefăcătoare și totdeauna la fel. Repetirea identică, la mari intervale de timp, a impresiei e revelatoare. Îmi place să mă gândesc la el și-mi face bine. De ce nu i-aș mărturisi-o, pe neașteptate, într-o scrisoare tipărită?

Dacă nici de astă dată nu m-aș învrednici să-mi împlinesc gândul, mi-ar rămâne un gol. Și poate că n-o să ne mai vedem niciodată, ca să-mi permit încă o amânare. Mustața poetului e albă, ca și a mea, și cine știe?... Poate că nu-i mai pot scrie eu și poate să nu mai aibă prea mult răgaz a mă citi nici el. Astăzi mai suntem.

Îmi place sufletul lui și-mi place înfățișarea care i-l cuprinde, figura lui florentină, gulerul lui alb, sticlos, frânt pe o cravată nouă, meticuloasa lui acuratețe de floare. Îmi place sunetul vocii, în care-i bate inima, ochiul lui cinstit, lumina de statuie de parcă a fizionomiei. Parcă ar avea o pelerină lungă, neagră, și parcă, dedesubtul ei, o spadă de zmalț.

De câtă multă vreme să nu-l mai fi văzut? Ieri, l-am salutat la o răspântie de vagoane, în oraș. Aceeași aristocratică simplitate, aceeași voie bună discretă, aceeași omenie dulce. Ținea în palmă cartea lui de Sonete, ca într-o mână de sticlă o icoană de ivoriu, atât îi era coperta de imaculată; înalt și frumos desinat în costumul lui de constantă ceremonie. Senin și ascetic, chipul lui vine întotdeauna de departe, din pergament, poate din Cina lui Da Vinci. Nu știu ce mi-a spus, ce m-a întrebat: mă uitam la obraz, la degete, la surâsul lui de gingașe bunătate și m-am dus în drumul meu cu surâsul lui învelit, ca într-o batistă albă de în un pătrat de anafură; și n-am vroit să-l pierd. Îi plagiez aci surâsul, ca să mai păstrez ceva după ce a zburat și să i-l restitui inefabil poetului, care m-a bucurat cu el.

Mi-ar plăcea să știu că Tutoveanu e un om fericit. Licărește în el o candelă din noaptea Crăciunului pe zăpadă, o virginitate de naștere din nou, și trezește o aromă de zambilă din noaptea de Paști, o transfigurare de Înviere. Mă farmecă și mă obsedează, bătut-l-ar norocul!

Și n-am iubit!

În fiecare-april, din cer coboară
Pe tot alaiul re'nvieatei firi
Cu iarba-n văi, cu șopotu-n izvoare,
Și-ndemnul sfânt al tainicei iubiri...

Ca'n primul dor, și astăzi mă'nfloară
Noean adânc de patimi și simțiri;
Și-alerg pierdut spre-a viselor comoară,
Învins mereu de-aceleași năluciri...

Dar când s'ășterne toamna peste lume,
De plânge codru'n frunze troenit,
Și-albastru'ntreg s'acopere de spume,

Revine iar, sălbatic și cumplit,
Același gând, amarnic, fără nume:
Eu voi muri, și încă n-am iubit!

Florile dalbe, aprilie 1918

În jalea furtunii

Deasupra pădurii, suspin de cocori;
Pe frunzele putrede, lacrimi de nori;
Chemări ostenite'n adânc de poteci;
Prin bolți, rătăcirea privirilor reci...

Din toată povestea de-atunci, a rămas,
În jalea furtunii sălbatice-un glas,
Și-un fir de cicoare pe-ascunsele văi...
Zadarnic tot freamătul plopilor tăi.

Scrisul nostru, mai-iunie 1931

Sunt ani

Luptam cu doruri neîmplinite...
Când un mănunchi de flori mi-ai dat;
Erau câmpiile vrăjite
Și tot văzduhul fermecat...

Sunt ani... și câte-au fost uitate:
Priviri, săruturi de femei...
Dar veșnic sufletu-mi străbate
Solia florilor de tei...

Scrisul nostru, 1931

Copilul tău

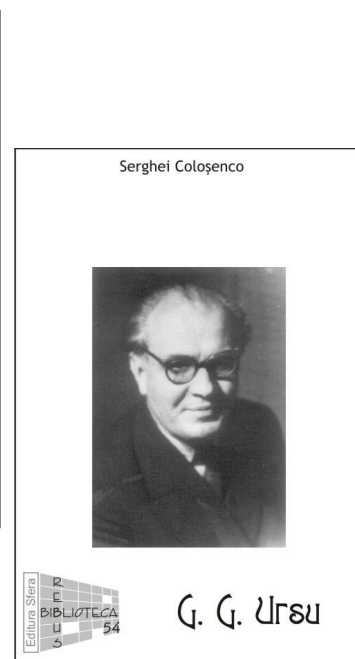
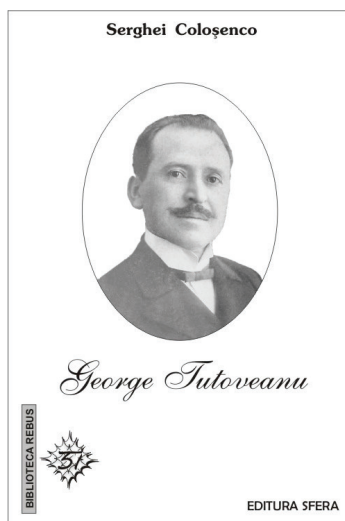
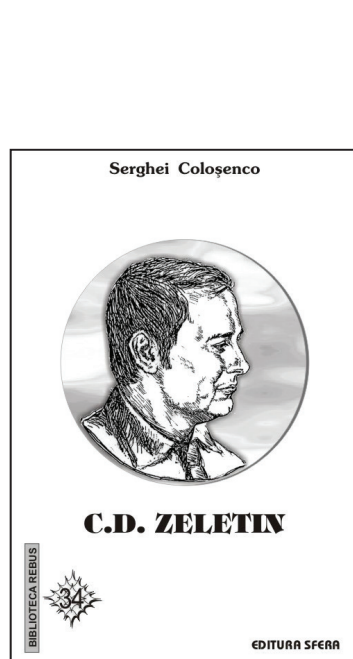
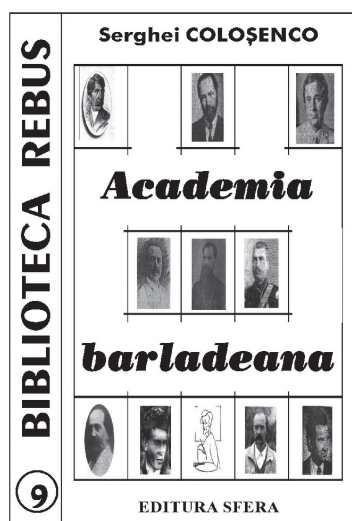
Eu sunt și-acum copilul tău, pădure:
Să cânt și să iubesc m-ai învățat
Și să-nțeleg adâncu-ți fermecat
Pe care vântu-ncearcă să ți-l fure...

Stejarii vechi și sălciile sure...
Jugastri, carpeni, fagi... nu m-au uitat...
Și-n tot misterul tău, înveșmântat,
Aș vrea să trec în alte lumi, aiure...

Când n-oi mai fi, aceleași zări vor sta
S-aștearnă flori albastre-asupra ta,
Și-aceleași stele vor sosi din greu

Să-și spuie-același basm, în nopți senine,
Și-același valuri vor cânta mereu...
Și numai tu te vei gândi la mine...

Cuget clar, 1937

Recurs la Copilărie: Poetul între extaz și exorcism

Portret de Nicușor Maxim

În primul număr de anul trecut al „Academiei Bârlădene” adăugam o scurtă introducere unui fragment inedit din manuscrisul neterminat al lui C.D. ZELETIN, *DADA & DADA. FULGUIRI DIN COPILĂRIE*, recuperat postum de sora autorului, doamna Dr Gabriela Dimoftache Sfințeanu. Deși manuscrisul care ne-a parvenit, datat 21 Octombrie 2018, fusese inițial descris ca ‘terminat’ de autor, atât eu cât și doamna Gabriela putem confirma – din comunicările personale telefonice și directe avute cu Dada pe patul de spital, unde avea să-și dea sfârșitul pe 18 Februarie 2020 – că textul manuscrisului urma să fie ‘recitit’, revizuit și completat cu un capitol dedicat Gabrielei și un Epilog. Dacă ar fi putut scrie cele două capitole lipsă, e foarte probabil că autorul ar fi rafistolat întregul text în maniera calofil-palimpsestică prin care își pregătea fiecare carte pentru publicare. Dar n-a fost să fie...

Dincolo de formularea mai mult sau mai puțin definitivă a acestui text fascinant în incompletitudinea lui, natura lui reflexiv-apoftegmatică este revelatorie. Ea pare dificil de abordat cu instrumentele stratigrafice ale criticului textual sau ale istoricului literar, tentați să deceleze transformările succesive ale scriiturii-mineral, spre a identifica vocea de metal prețios a rostirii întemeietoare – mărturisire personală și fructificare anagogică a relației auctoriale cu Logosul viu, întrupat. În primul paragraf al fragmentului de mai jos, C.D. Zeletin, „călugărul alb”, își precizează intenția de a-și creiona sieși un peisaj lăuntric incantatoriu, bun conducător de ‘liniști înalte’ și ‘pace

dumnezeiască’, în înțelesul filocalic al isihiei ‘prielnice reveriei și înălțării spirituale’, sub auspiciile purității ființiale și morale ale Predicii de pe Munte.

„Cum să privesc înainte, când eu privesc în miez”, se întreba poetul-savant la începutul primei sale cărți postume, *Așternutul insomnicului*. Amintirile lui reverberează imnic bucuria trăirii extatice a întâlnirii trans-literare cu salvifica frumusețe divină, situându-l într-un spațiu mirific și exorcizant deopotrivă, între vocația esențializării exclamative și tentația auto-exilării în copilărie ca pe o ‘insulă a retragerii’ din calea răului comunitar, refuzând să cedeze imperativelor alienante ale comunismului – pe care Petre Țuțea l-a numit „cancer social”, învederat astăzi în formele lui florid-metastatice, prin invazia rusă în Ucraina.

Alexandru Popescu Prahovara

„*Dada & Dada. Fulguri din copilărie* nu e, cum spuneam, scriere narativă și cu atât mai puțin anecdotică. Chiar voi lăsa deoparte anecdotele, câte vor fi fost. Faptele, care cu brutalitatea lor creează situații cu totul noi, născute prin urmare prin rupturi, și dau profil acuzat liniilor line, vor fi ocolite. Vreau să creionez un peisaj care să-mi trezească și să-mi întrețină încântarea sufletească. Așa cum m-aș trezi în fața unor priveliști răpitoare fără să mă gândesc la dedesubtul geologic al miliardelor de ani ce stă dincolo de ele, la frământările cumplite ale lavei, la răsturnările pe-o parte și pe alta ale scoarței terestre, sub foc, fum și tunete... La fel și eu, trec peste zbuciumele copilăriei și las să se aleagă numai acea frumusețe, distincție și finețe ce corespund liniștilor înalte și păcii dumnezeiești, sub care, în aducerea aminte, mizeria omenească diminuează, liniști prielnice reveriei și înălțării spirituale.

De ce asta?

Separarea pe care tocmai am evocat-o este proprie felului meu de a fi, liniștii spre care am aspirat de când mă știu, ororii de tumult și blândeții, în care găsesc cel mai prețios atribut al firii omenești. Dacă nu m-aș simți artist, ci ființă proiectată spre etic, aș adăuga, urmând *Fericirile*, puritatea inimii, care ne face vrednici să-L vedem pe Dumnezeu, dacă nu aș ști că oameni întru totul curați cu inima nu există...

Eroii micii mele mari copilării se vor afla afundați într-o

retrospectivă mult mai adâncă decât cea a timpului măsurat în unitățile curente. Ei vor răsări din vremuri vechi, dintr-o altă lume, lume a cuviinței, a idealurilor înalte trăite în strâmtori a căror conștiință n-o aveau, a curățeniei și a curățirii sinelui, a stimei valorice, a grației intelectuale și artistice. Și se vor rezezi înapoi alunecând ca pe un derdeluș cunoscut cu atât mai mult cu cât vremurile pe care mi-a fost dat să le trăiesc astăzi sunt – cu excepția, poate, a științei – mai amestecate, mai deșănțate, mai fără rușine, mai fără demnitate, mai fără simțul onoarei, de parcă ar fi intrat iarăși în lume nu numai principiul Răului, ci răsstrămoșii Răului, zăpăcind și trivializând lumea, agitând tot ce se statornicește într-un rost, maculând tot ce tinde spre icoana curată a lumii.

Idealitatea anilor copilăriei s-a urzit între anii 1937 și 1945, să zicem, deoarece îndată după 1947, zbuciumele ce-au însoțit împiciorongarea comunismului stau ca un hotar înalt de piatră ce se vede de departe, separând net anii de lumină – chiar dacă unii dintre ei fuseseră ani de război – de bezna vâlmășagurilor murdare ce aveau să urmeze. Căci comunizarea a fost un vâlmășag murdar și sângeros. Astfel, copilăria mea a căpătat de timpuriu un nimb care, îndeobște, apare mai târziu. Ea a dobândit însă inezisabil și pentru mine, valoarea unei insule a retragerii. Am găsit de timpuriu reazem sufletesc în retragere activă, limpezindu-mi de timpuriu termenii de comparație între ce este și ce a fost. Comparația o făceam însă

tot la alte vârste, și departe de părinți, căci plecasem de acasă la liceul de băieți din Bârlad și stăteam în gazdă la niște oameni simpli. Nu aveam cu cine să mă sfătuiesc. De pildă, la Burdusaci, înainte de a pleca la Bârlad, deci între toamna anului 1944 și a anului 1945, an când am părăsit – cu excepția vacanțelor – pentru totdeauna satul, apăruse în *Biblioteca socialistă* sub egida lui Ilie Moscovici, elegant tipărită cu copertă alb lucioasă și cu litere roșii, cartea lui Friedrich Engels, *Originea familiei, a proprietății și a statului* (1884), tradusă de Tatiana Grigorovici, cu ai cărei urmași aveam să mă intersectez 30 de ani mai târziu... A fost prima carte comunistă pe care am văzut-o, difuzată în Burdusaci (!) la mai puțin de un an de la trecerea frontului ruso-german peste (prin) satul meu natal, umplând dealurile, dumbrăvile și râpile de morți... Mama a și citit-o și, întrebând-o care este ideea principală, mi-a răspuns apodictic și parcă privind în altă parte, nu în ochii mei:

- Comunismul!
- Și ce înseamnă comunism?

– Exact ce spune în titlu, dispariția proprietății, a statului și a familiei!

Primele două le-am mai înțeles eu, dar dispariția familiei o înțeleg abia acum, când am depășit 80 de ani, și comunismul a trecut de la obsesia proprietății și a luptei de clasă la cea a comunismului psihologic, și care legiferează distrugerea familiei așa cum a lăsat-o Dumnezeu... Cam târziu! Pentru mine și pentru toți!

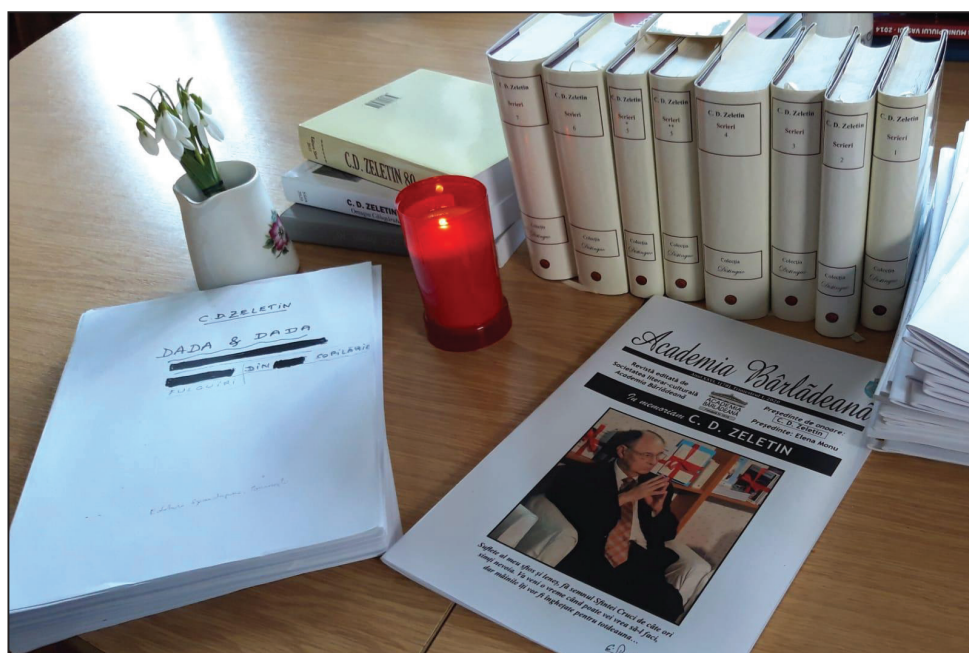
Între timp creșteam, începeam să gândesc mai mult și să cuprind, cât de cât, mai mult lumea. Astfel, singur – căci mă deosebeam total de Lulu –, am crescut în admirație, ca-ntr-o mireasmă de smirnă risipită în puritatea unui climat alpin. Admirație pentru ceea ce este frumos – frumos mai întâi! –, bun și drept. Am ajuns, cât am putut eu, la adevăr prin admirație și am avut convingerea, timpurie dar și tardivă, de a fi văzut și de a vedea în felul acesta bine. Cultura mea s-a alcătuit fără maeștri, ca-n vremile primare, prin cult...”

21 mai 2017 - reuniunea Academiei Bârlădene, cu prezența domnului Zeletin. Ultima!

Strălucirea unei relații frate-soră: C.D. Zeletin și dr. Gabriela Dimoftache Sfînteanu.

18 februarie 2022: moment in memoriam C. D. Zeletin la Academia Bârlădeană.

ELENA PETRIMAN

PAGINI DE JURNAL

Miercuri, 1 ianuarie 2020, Iași

[...] Cel care m-a motivat spre scriere a fost ilustrul meu consătean, medic, prozator, poet, eseist, traducător - domnul C. D. Zeletin, pe numele-i adevărat Constantin Dimoftache.

Primul meu roman, intitulat „Întâlnirea din tren”, l-am scris la îndemnul domnului Zeletin. Numai după ce a citit manuscrisul, și-a dat „girul” pentru editare.

Cartea a fost lansată în noiembrie 2009, la Bârlad, în cadrul Academiei Bârlădene, al cărei președinte de onoare este consăteanul meu, care mi-a făcut onoarea de a se deplasa la Bârlad, însoțit de fratele dumnealui, domnul Lulu.

Dacă distinsul scriitor a făcut prezentarea cărții, concomitent cu prezentarea satului nostru de obârșie, domnul Lulu a fost susținătorul meu din umbră, cel care m-a încurajat și l-a îndemnat pe fratele său să îmi citească scrierea. Primul care a citit-o a fost chiar domnul Lulu, așa cum o făcea și cu scrisorile.

Pe atunci, aveam doi susținători, în persoana celor doi domni Dimoftache. Astăzi, nu mai am pe nimeni, domnul Lulu a plecat spre cele veșnice, iar domnul Zeletin e tot mai bolnav și preocupat, în ciuda stării de sănătate, să ducă la bun sfârșit scrierile pe care le are începute.

Domnul C.D.Zeletin, în ziua de 14 noiembrie 2009, la Bârlad, cu prilejul lansării primului meu roman, „Întâlnirea din tren”.

Ca de obicei, l-am sunat pentru a-i ura „La Mulți Ani!”. Mi-a recunoscut vocea încă de la primele cuvinte. Are un fel anume de a vorbi, încât orice conversație cu domnia sa nu este doar o aducere aminte a locului din care ne tragem, ci și o lecție de literatură pentru mine. Nu degeaba l-am avut amândoi profesor pe severul Harry Zuperman, pe care îl mai pomenim și astăzi.

Această convorbire a fost bucuria zilei mele de azi.

Ce va fi mâine? O altă zi...

Luni, 23.01. 2020, ora 2

În rest, nimic important, doar o recorectură a cărții la care am lucrat și o scurtă recitare a corespondenței mele cu domnul C.D. Zeletin. Nu știu de ce numele de Zeletin i se potrivește mai bine decât Dimoftache. Râul ce străbate șesul satului nostru natal a fost îndrăgit, pentru prima dată, de filozoful burdusăcean Ștefan Zeletin. Pseudonimul îi devenise atât de

drag, încât și-a schimbat numele, pe cale administrativă, din Motăș în Zeletin. Și așa s-a numit în acte: Ștefan Zeletin. Apoi, nu puțini au fost aceia care, trăgându-și obârșia de pe Valea Zeletinului, au ținut morțiș să-și adauge și numele râului.

Chiar și eu am fost tentată să mă autodenumesc Zeletin, dar am renunțat la idee, în favoarea pseudonimului de Țărălungă – *terra longa*, adică, pământ întins[...]

Coincidența a făcut să aflu că mama domnului Zeletin se numea, de domnișoară, tot Țărălungă și era tot din Oncești. S-a căsătorit, asemenea străbunicii mele, tot în Burdusaci, cu preotul Constantin Dimoftache, devenind învățătoare la noi în sat. Pe părintele Dimoftache l-am cunoscut îndeaproape, era preotul nostru de când mă știam eu pe lume. Om bun și blând ca părintele Dimoftache n-a mai avut și nu cred că o să mai aibă satul nostru vreodată.

Vacanța de iarnă coincidea cu Crăciunul și Boboteaza, atunci îl vedeam eu pe părintele chiar în casa noastră. Și de fiecare dată îmi dădea importanță, mă întreba despre școală, apoi despre profesorii de la liceu. De la părintele Dimoftache am aflat eu, pe când eram elevă de liceu, că și domnul Dada l-ar fi avut profesor pe Harry Zuperman, despre care avea numai cuvinte de laudă. Chiar și tata îl cunoscuse pe dirigintele și profesorul meu de limba română. Și el avea numai cuvinte de laudă la adresa lui, numindu-l „un mare învățat”...

(...)Nu-mi face plăcere deosebită să compun vreun eseu, prefer poezia, e mai sugestivă și mai apropiată stării de suflet în care te afli. Iată ce-mi sugera domnul Zeletin într-o scrisoare:

Excelezi în asonanțe mai mult decât în rimele perfecte, ceea ce eu apreciez, deoarece asonanța implică un efort estetic de aproximație, în timp ce rima perfectă e obținută mai puțin activ. Câteva sfaturi: Ferește-te de rima ieftină, care constă în împerecherea a două verbe, amândouă la indicativul prezent, persoana a III-a. Sau la imperfect persoana a III-a. Varietatea formelor morfologice ale rimelor trezește în cititor o plăcere secretă, satisfacția unui esteticism intuit, pe care le trăiește fără să-și pună problema de a și le explica. Exemplul cel mai bun îl găsim în „Stelele-n cer”, una din cele mai frumoase poezii ale lui Eminescu și ale liricii universale: „Nu e păcat/ Ca să se lepede/ Clipa cea repede/ Ce ni s-a dat?” (substantiv, verb, adverb, participiu) sau, în poezia populară: „Cine-n dragoste nu crede/ N-ar mai călca iarbă verde...”, sau moldovenescul: „Bunu-i vinul ghiurghiuliu,/ Cules toamna mai târziu,/ Mai pe brumă, mai pe-omăt,/ Mult mai beau și nu mă-mbăt!” (adjectiv, adverb, substantiv, verb.) Ceea ce spun eu sunt numai sugestii. Când ne vom vedea și vom lucra cu textul în față, remarcile orale vor fi mai bogate, mai nuanțate și de o mai agreabilă vivacitate. A le scrie îmi vine peste mână. Sunt un scriitor cu silă de scris și un orator fără plăcerea vorbirii. E un paradox. Lucrul pe manuscris trebuie să ne rămână tuturor primul comandament.

Din păcate, timpul și distanța nu ne-au permis „să discutăm cu textul în față”, doar telefonic ne mai auzim(...)

Miercuri, 19.02.2020, orele amiezii:

O veste a căzut ca trăsnetul peste mine! Mă sună sora din partea tatei, de la țară, și mă întreabă:

– Ce s-a întâmplat? De ce m-ai sunat? Să mă întrebi de domnul Dada?

– Ce-i cu domnul Dada?

– Credeam că știi, la noi bat clopotele, a murit. Dumnezeu să-l ierte! Credeam că tu știi mai multe...

– Cum să moară? Am vorbit chiar de curând cu dumnealui, se simțea bine, era bucuros că terminase ultima carte, o dăduse deja la editat! Cine mă poate lămuri?

– Nimeni nu știe, așa a spus dascălul nostru.

Eu nu mă mai pot stăpâni din plâns, sora mea vede că nu mai are cu cine vorbi și mă lasă cu lacrimile mele. Mai târziu, revine vecina ei și-mi dă numărul de telefon al dascălului, să vorbesc eu cu el pentru alte amănunte, ceea ce am și făcut. Mai multe nu am putut afla, decât că ar fi murit în spital, încă de marți, 18 februarie! Și eu n-am știut nimic, doar am presimțit că se întâmplă ceva de nu răspunde la telefon. Dumnezeu să-l ierte și să-l ocrotească în pacea veșniciei! Ce om bun a fost și cât de repede și pe tăcute ne-a părăsit!

Luni, 24.02.2020, ora 16:

Nu am mai putut scrie ceva, nu am avut puterea necesară, tot căutând să aflu mai multe de la consătenii mei despre „domnul Dada”. Nu m-am putut duce la înmormântare, am sunat peste tot, dar toți așteptau de la mine vești de la București. De unde să pot afla și eu, decât de pe internet? Și cum să aflu, când eu nu mai am facebook? În cele din urmă, m-a ajutat fiul meu, Cătălin, dându-mi acces la pagina lui de facebook. Așa am aflat că „domnul Dada” se va odihni la Mănăstirea Samurcășești, fostă Ciorogârla, lângă București. Am sunat acolo, am găsit numărul pe internet, era chiar duminică, ora 13, 30. Îmi răspunde o măicuță:

– Doamnă, chiar acum începe slujba!

– Unde se află domnul Dimoftache?

– În capelă, tot acolo și slujba, răspunde vocea.

Mulțumesc, închid și caut pe internet să văd dacă se transmite ceva. Găsesc biserica Mănăstirii Samurcășești, găsesc mai multe imagini cu mănăstirea, dar nu pot descărca decât una singură, (...) , cu altarul foarte frumos al bisericii de la Mănăstirea de maici Samurcășești:

În rest, nimic, absolut nimic. Doar câteva postări, toate din partea reprezentanților comunităților ce-i acordaseră cetățenia de onoare: Bacău, Tecuci, Bârlad, Academia Bârlădeană, prin suflerista doamnă Monu, ziarul de Vaslui, un anunț din partea U.M.F. „Carol Davila” și cam atât. Observ, cu mare mirare, că domnul Zeletin își înființase o pagină de facebook, probabil a fost dorința nepoților din California, pentru că, la profil, se afla o poză de familie, din care o recunosc pe doamna Gabriela, sora dumnealui Dada. Ca o ciudățenie a sorții, singura postare, începând cu anul 2016, era o fotografie cu niște cactuși înfloriți! Era culcată, semn că era postată de cineva nu prea priceput în ale internetului, poate chiar domnul Zeletin, pentru că-l știam mare iubitor de flori! O îndrept în plan vertical și o salvez în calculatorul meu, era prea frumoasă, prea grăitoare pentru poetul ce a fost C.D. Zeletin, care, pe la 1975 scria:

*Anii trec,
anii mei trec
și sufletul de-un timp,
de-un timp aleargă spre trup,
de pretutindeni aleargă spre trup,
ocean ce s-ar salva de el însuși
sărind într-o barcă...*

(„De-un timp, de pretutindeni”, Călătorie spre transparență, Editura Eminescu, 1977)

Astăzi, poetul-Ocean ne-a părăsit, sărind în barca timpului trecut, pentru a se salva de el însuși, de nopțile cu insomnii, de durerile bolilor ce-l măcinau tot mai mult. A plecat pe tăcute, pășind încetșor spre veșnică lumină...Domnul să ni-l poposească în raiul luminos și plin de flori!

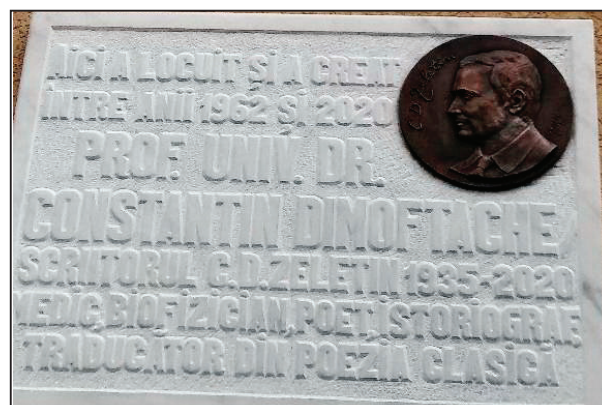
Lumină și flori!

Domnul Zeletin, pe treptele casei sale de pe str. Delavrancea nr.61 din București.

Plăcile memoriale C.D. Zeletin, instalate în Holul de Onoare al Facultății de Farmacie „Carol Davila” și pe zidul casei cărțurarului.

GEORGETA POPOVICI STRAT

SĂRACUL - BOGAT BURDUSACI, LOCUL NAȘTERII ILUSTRULUI C.D. ZELETIN

Există se pare o karmă a locului în care te-ai născut! Aceasta pune o amprentă pe suflet încă de când apari pe lume. Sufletul o poartă oriunde ar călători, ca pe o dantelă transparentă, spre cugetul tău ce ridică tot șirul de ochi prin care se perindă, anume pentru a-i simți atingerea voalată!

O simt și eu, când mă întâmpină Zeletinul, bătrânul râu, martorul suprem al satului meu natal, Burdusaci, peste care, ciudat și contrar aparențelor, nu s-a așezat încă acel praf toxic al monotoniei. Reîntorcându-mă la el, încă de la intrare, o boare nevăzută îmi învăluie ființa, făcând-o părtaşă unei metamorfoze austere unde nimic nu poate să-mi rămână indiferent!

Atunci regăsesc copilul din mine atent la timpanul cu care caută să distingă chiotele fraților-copii de altădată și ale confrăților de joacă, vechea școală, biserica, bătrânul cămin cultural dispărut deja, porțile nevăzute ale curților fiecărui învățător și profesor, prezențe rase deja de timp din topografia satului.

Ochii însă văd cu amărăciune câteva magazine cu câte un stoc minimal de mărfuri în al căror preț sărăcia sătenilor se ia în răspăr cu sărăcia zilei!

În rest se întinde imperiul nevoilor existențiale!

În mijlocul acestora se remarcă totuși noul - o școală modernă construită recent. Înclin să cred că acest fapt e o mărturie tacită a recunoașterii nevoii substanțiale a acestui sat unde viața a adus lumii o adevărată pleiadă de creatori de plusvaloare spirituală în aproape toate domeniile culturii: medicină, inginerie, cercetare, politică, învățământ preuniversitar și universitar, literatură, muzică, carieră militară, înnobilând și sporindu-i patrimoniul.

O listă lungă de nume pe care, parcurgând-o, ajungi să te întrebi „...ce proiecție cosmică s-a revărsat, ce lumină cerească a ocrotit acest loc de legendă”, așa cum face profesorul D.V. Marin, în cartea „Prima clasă. Personalități de pe valea Zeletinului”!

Sacrilegiul de a nu zăbovi destul asupra fiecărui nume de notorietate impune sfială, căci ființa ta percepe interogatoriul la care este invitată de dincolo de timp, mai ales de către

Ștefan Motaș Zeletin (sociolog, doctor în filozofie), Alexandru Brăescu (medic inițiator al psihiatriei moderne din România și fondator al Spitalului Socola din Iași) și inconfundabilul C.D. Zeletin (doctor în Științe Medicale, profesor universitar, autor de lucrări științifice de medicină, de tratate și manuale de biofizică, eseist, memorialist, publicist în reviste de prestigiu, creator și traducător de poezie, Președinte de onoare al Academiei Bârlădene) plecat pentru totdeauna din această lume pe 18 februarie 2020 !

Copil în sat fiind, aflu despre C.D. Zeletin când își vizita părinții : preotul Dimoftache Nicolae și prezbitera Doamna Maria al cărei glas de o melodicitate inconfundabilă te ungea la inimă !

Faptul că tatăl meu era dascălul preferat al parohiei, participând ca voluntar constant la toate serviciile acesteia, copilăind și crescând împreună cu părintele Dimoftache, le crease o punte specială între suflete. După ce am crescut, faptul acesta mi-a înlesnit posibilitatea și plăcerea de a împărtăși opinii cu ilustrul C.D. Zeletin, răgazul să-i urmăresc spiritul enciclopedic de o frumusețe arhierescă, să constat cum simbioza dintre școală și religie păstra în gena sa blândețea, înțelepciunea, puritatea esențelor aduse satului de părinții săi, esențe care i se relevau pe chip de la sine, aproape serafic!

Mă fascina zâmbetul său în care identificai eruditul pur, înrobit de generozitatea culturii din al cărei potir dăruia cu o plăcere dezarmantă!

Sensibilitatea, distincția, verticalitatea îi respirau prin pori profilul unicității, oferind ochiului o ținută aristocrată și naturală deopotrivă !

Copleșită de palmaresul cercetărilor și creațiilor sale extrem de laborioase, sper și înclin să cred că vor fi studiate integral de minți consacrate, în beneficiul cunoașterii.

Rămân fascinată și îndatorată unui astfel de spirit căruia îi mulțumesc, nu doar că s-a arătat lumii așa cum a fost, ci și fiindcă a ieșit din meandrele timpului cu binecuvântarea satului copilăriei mele, acel sat de pe valea Zeletinului, săracul-bogat Burdusaci !

Burdusacii văzuți de la apus, de pe vârful dealului Hăghiach.

Rămasă singură, casa părintească din Burdusaci așteaptă privind, prin marama suavă a zarzărilor înfloriți, spre poartă...

4 ANI FĂRĂ MARELE SINGURATIC

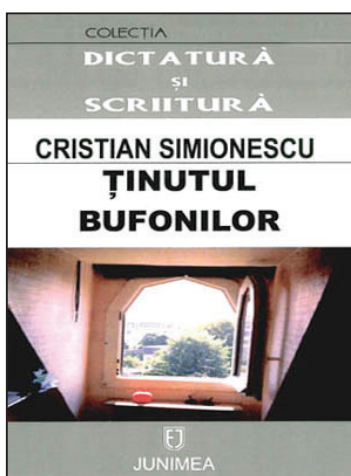
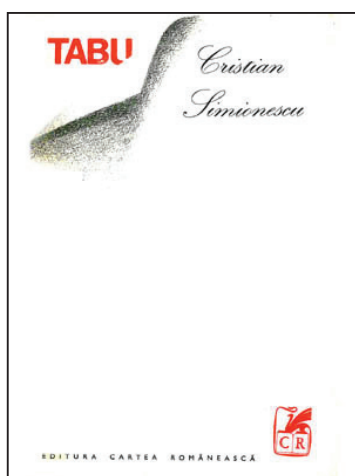
Cristian Simionescu ar fi împlinit, în luna iulie a acestui an cu cifre straniu rânduite, 81 de ani. Poetul nu s-a dorit octogenar și, oricum, își împlinise *Maratonul*, iar sălășluirea sa în *Ținutul bufonilor*, unde i-a fost dat să-și ducă traiul, îl obosise.

Poetul – oscilând între gravitate și spirit ludic, între râsul sarcastic și contemplația melancolică: *Jumătate sunt cuprins de o nebună veselie/Cealaltă jumătate trage spre o nevrotică amărăciune.*

Poetul – răspunzându-și la propria întrebare: *Dacă ar fi să alegi o singură Vorbă, pe care ai alege-o?/...Dintre atâtea Vorbe, pe care am ales-o?/ Încă nu am decis dacă exist.*

Poetul – întrebându-se/întrebându-ne: *Dac-ai trăi și după moarte/măcar un timp, până s-auzi/cum timpul te-aduce înapoi/timpul supus atunci voinței tale,/când spovedanii nu-ți mai poate rupe/O clipă după moarte doar, de ochiul s-ar trezi/să-i vezi căznirea timpului – /pentru a rupe prin momeli/îmbrățișarea celor ce s-au îmbrățișat cândva – /o clipă doar imun sortirii sale...*

O clipă doar a fost poetul imun sortirii sale...

RAMONA STRUGARIU

LORDUL ȘI ÎNGERII

...Omul care mi-a fost mentor, idol (l-am adorat, așa este), omul care m-a eliberat de toate prejudecățile, de frica de cuvinte, omul care m-a adus, la braț, ca un lord, în fața celui mai mare parcurs inițiativ din toată viața mea atunci când aveam 8 ani, atât, 8, și mi-a spus: „Cum ce faci acum? Scrii.” Și am scris.

Lui îi datorez toate porțile care mi s-au deschis în fața lumii prin poem. Lui îi datorez tot ce știu despre cum se respiră liber, în orice fel de vremuri, limitate și nemernice, vremuri care au zdrobit multe personalități, dar nu pe el. Lui îi datorez setea de libertate cu care am rămas de atunci, de la 8 ani, setea de oameni, de vers, de rock, de jazz, de cunoaștere, de cultură, de mirare, de libertate, de oameni.

„Vezi copacul asta? Fă-l un personaj. Pianul, zeii, calul, caloriferul, Atena, edificiile, 1984, asta e lumea ta. Lasă amor și salcâmi și... mă rog. Sper că îți trece repede cu asta și te apuci de scris pe bune”.

„Ce faci, fată?” „Plâng. Dar scriu, pentru că acolo mi-ați spus că e un loc în care mă potrivesc bine. Și aștept să ne reîntâlnim”...

Cred că aveam 12 ani când poetul CRISTIAN SIMIONESCU mi l-a pus în brațe pe Samuel Beckett. M-am întors la ora următoare de cenaclu aproape furioasă și am trântit cartea pe masă.

– Ce fac eu aici? Nu înțeleg nimic.

– Începi să mergi, mi-a răspuns calm, cu vocea lui inconfundabilă de lord, pe care nu i-au putut-o întuneca în vreun fel nici lichelele comunismului, nici suferința ultimilor ani.

– Știu să merg, i-am răspuns. Nu știu să citesc asta.

– Dacă știi să scrii poeme despre cai care cântă la pian, știi să citești și asta. Cu mintea aceea care a scris treci prin carte. Începi să mergi prin lume, nu prin Bârlad. Apoi calci pe frânghie, faci acrobații, e nemaipomenit.

Mi-l amintesc amuzându-se de imbecilitatea unor nomenclaturiști și spunându-ne că atâta timp cât vorbim despre și dintre cărți, ăia oricum nu vor înțelege nimic. Să vorbim pe limba noastră.

Mi-l amintesc plesnind amar peste degete superficialitatea și suficiența. Avea un fel de bici de catifea, o spunea ca pe o istorioară amuzantă de *5 o'clock tea* și ustura înfiorător. N-am îndrăznit. Arogantă eram uneori, mă lua peste picior, dar îmi iubea aroganțele și știa să le tempereze cu o ironie genială. Superficială n-am avut curaj să fiu niciodată, mi-era frică. În fața unui om atât de adânc, ți-e frică să fii o coajă de ou.

Pregăteam un moment Eminescu – cred că era chiar în contextul centenarului, îmi amintesc că acolo i-am văzut

prima oară pe Dan Grigore, Ion Caramitru, Marin Sorescu, Ana Blandiana.

- Reciți „La steaua»?
- Nu.
- Ramona, te rog.
- Nu.
- De ce?
- E de gheață și nu o iubesc. Nu-mi spune nimic.
- Pe care o iubești?
- „O, rămâi...»
- Dar o să reciți „La steaua», da?
- Nu.

Le spusese organizatorilor că recit „La steaua». Am urcat liniștită pe scenă și am luat premiul special al juriului pentru interpretare atunci, cu „O, rămâi». Aveam 10 ani. Nu m-a certat niciodată. „Ai avut dreptate», mi-a spus. Și a început să râdă.

Scriu despre el pentru că este omul care m-a învățat despre cultură că e un act de supraviețuire. Că fără ea nu se poate. Că merită să-ți dai banii pe cărți și când te crezi sărac lipit, pentru că de fapt, încet, încet, n-ai să mai fii. Că numai o conjurație a imbecililor nu s-ar uita, într-o țară, la cum să finanțeze cultura, la cum să faciliteze și să încurajeze expresia artistică, libertatea minții, înțelegerea credințelor, a nuanțelor, a celuilalt, acceptarea, setea de nou, diversitatea. Că mintea nu are limite și că se poate avânta în infinit, oricând, oriunde.

Așa că astăzi pentru mine are un nume, al lui și al Georgetei Simionescu, profesoara mea de limba română. Iar ziua culturii române ar trebui să fie în fiecare zi.

UN POEM DE...

CRISTIAN SIMIONESCU

COLIVIERUL

A fost cândva un amator de colivii
ce multe colivii avea.
Dacă dintre voi, careva nu-i
amator de colivii, treaba lui.

A fost cândva un iubitor de canari
ce cu delicatețe îi ospăta.
Cu muzica lor hrănindu-se.
Căci muzica precum carnea gustoasă era.

Deci: un colivier fusese cândva,
și când întoarse capul
el însuși colivie era.
Deci, dacă tu vrei să fii colivier,
treaba ta.

Pe 6 Martie a.c s-au împlinit 95 de ani de la nașterea scriitorului columbian GABRIEL GARCIA MÁRQUEZ, unul dintre cei mai influenți autori ai secolului trecut. La trecerea sa în neființă, în Joia Mare a anului 2014, i-am dedicat un poem funebru, scris parcă prin dicteu automat, atunci când am aflat de ce Gabo – pentru care „Universul n-ar avea rost dacă în el n-ar înflori trandafirul galben” – nu mai răspundea la telefon...

Alexandru Popescu Prahovara

Trandafirul Galben

Poem Funebru

lui Gabriel García Márquez

Îl chem în vers pe Gabriel
Însingurat de dorul pentru el
În zorii negri de după uitare...

Când îl aud, poetul nu mai este
Decât vibrația dintr-o poveste
De dragoste între chitare...

În liniștea dintre cuvinte
Din umbra lui încă fierbinte
Răsare cel mai galben trandafir...

Când îl sărut le cheamă, pe numele secrete,
Pe cele mai frumoase fete
Ca printr-un telefon de aur, fără fir...

Chiar dacă-n semn de doliu luna plină
Și-acoperă, c-o pasăre în zbor, lumina
El înflorește-n noaptea stelelor ce cad...

Din transparența sevelor azure
Să urce-n slava cerurilor pure
Parfumul Învierii: **Soledad!**

Alexandru Popescu Prahovara
Oxford, Joia Mare, 17 Aprilie 2014

COSTIN CLIT, *Documente privind istoria Episcopiei de Huși*

Acest volum este dedicat împlinirii a 25 de ani de la reînființarea Episcopiei Hușilor. Volumul a fost inițiat de Asociația Filantropia Ortodoxă Huși în domeniul „Repere ale culturii și spiritualității vasluiene” și tipărit la Editura Horeb în anul 2021.

Cartea a apărut cu binecuvântarea P.S. Ignatie, Episcopul Hușilor, care a semnat o emoționantă pledoarie pentru cultivarea memoriei.

P.S. IGNATIE

CULTIVAREA MEMORIEI

Cultivarea memoriei este una din îndatoririle cele mai nobile și necesare, atât pentru descifrarea prezentului, cât și pentru consolidarea unei viziuni realiste asupra viitorului.

Asistăm, din nefericire, la o tendință tot mai accentuată ca trecutul, istoria să fie interpretate într-o manieră diletantă, având „câștig de cauză” cel care are un „condei” mai bun sau cel care beneficiază de o mediatizare mai intensă, în detrimentul acurateței științifice și chiar al adevărului. De multe ori, eseurile istorice iau locul cercetării documentelor de arhivă și a surselor reale, iar analiza contextului istoric este repede ideologizată.

În acest sens, cercetarea și interpretarea profesionistă a izvoarelor dau adevărata notă de autenticitate oricărui demers istoric.

Documentele de arhivă reprezintă un tezaur inestimabil, cea mai la îndemână dovadă în acest sens fiind modul în care instituțiile care se respectă le păstrează și le valorifică.

Episcopia Hușilor, înființată în anul 1598, de domnitorul Ieremia Movilă, ca „a patra Episcopie a Țării” (Moldova), cu o jurisdicție care se întindea pe ambele maluri ale Prutului, poate reda, prin cercetarea istoriei sale de peste patru secole, parte din însăși istoria țării, a oamenilor și a locurilor, deoarece s-a identificat permanent cu aceștia.

Realizarea unui volum care să adune în paginile sale documentele cele mai reprezentative, multe dintre ele inedite, aflate în arhive din întreaga țară, începând cu sfârșitul secolului al XVI-lea până în prezent, cu informații din trecutul acestui spațiu, constituie un demers de mare forță atât pentru istoriografia națională, cât și pentru cea locală. În acest sens, un volum de documente devine un instrument de lucru foarte util pentru specialiști și o carte cu o identitate aparte.

De asemenea, constituie cea mai de seamă contribuție la cultivarea memoriei înaintașilor care s-au impus în viața bisericească și culturală a Moldovei, implicit a României întregite.

Împlinirea unui astfel de proiect a necesitat o muncă deosebit de minuțioasă, meritul domnului profesor Costin Clit, neobosit cercetător al arhivelor și autor a nenumărate lucrări și studii amplu documentate, fiind unul de necontestat.

Reușim astfel, în anul 2021, la împlinirea a 25 de ani de la reînființarea Episcopiei Hușilor, din 1996, să oferim o adevărată radiografie a vieții bisericești, culturale, administrative și sociale desfășurate pe parcursul a peste patru sute de ani, pe ambele maluri ale Prutului – spațiu peste care se întindea

jurisdicția canonică a eparhiei.

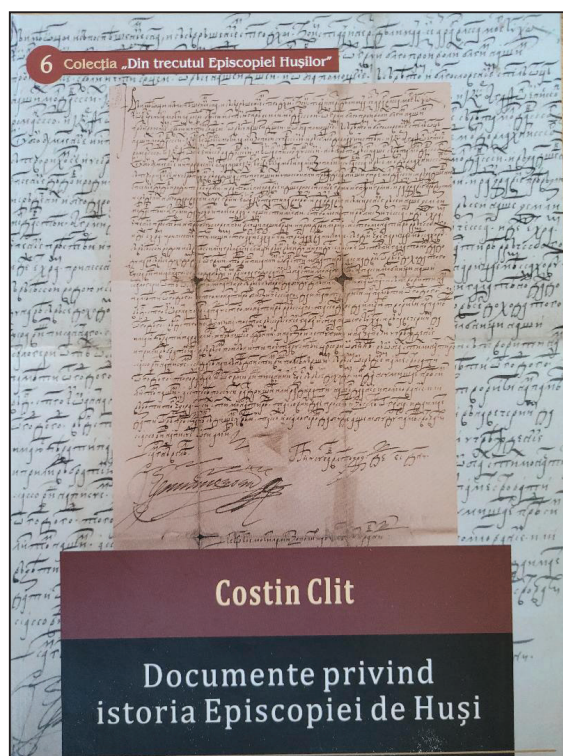
Avem convingerea că acest demers este o ofrandă adusă înaintașilor care și-au înveșnicit numele prin fapte și lucrări de anvergură spirituală și culturală, coordonate esențiale ale identității de neam și de credință.

Ne exprimăm o deosebită recunoștință față de autorul acestui impresionant volum de documente, domnul profesor Costin Clit, cel de al cărui nume se leagă o mare parte din cercetarea istoriografică dedicată lăcașurilor de cult din Episcopia Hușilor, în ultimii 25 de ani.

Îl rugăm pe Dumnezeu să binecuvânteze toată această trudă pentru punerea în valoare a adevărului istoric.

Mulțumim Consiliului Județean pentru sprijinul acordat acestui proiect, prin Programul pentru finanțarea nerambursabilă a activităților nonprofit de interes local pentru anul 2021, domeniul cultură, dovadă a interesului manifestat pentru valorile culturale și spirituale autentice.

Binecuvântăm pe toți cei implicați în această lucrare de restituire a trecutului unei Eparhii care ocupă un loc venerabil în istoria Bisericii Ortodoxe Române.

COSTIN CLIT

TREI DOCUMENTE INEDITE PRIVITOARE LA MOȘIILE ȚIFU ȘI DODEȘTI DE LA ȚINUTUL ISTORIC AL FĂLCIULUI

O încercare de reconstituire a trecutului satului Țifu a fost încercată recent de profesorul bârlădean Gheorghe Gherghe¹ care se folosește de puținele surse bibliografice referitoare la așezarea noastră, fără a consulta colecțiile de documente consacrate în istoriografia românească, fiind tributar lui Gheorghe Ghibănescu². Folosindu-se de hotarnica din 2 februarie 1783³, publicată de Gheorghe Ghibănescu, constată prima atestare a satului Scriptănești (Țifu) la 27 ianuarie 1620⁴.

Perilipsis-ul de documente din 4 septembrie 1781, pe care îl publicăm, înregistrează suretul de pe ispisocul de la Gaspar Grațiani (5/15 aprilie 1619-15/25 septembrie 1620) sub data 27 octombrie 1619 (7128)⁵. De altfel documentul respectiv este publicat cu această dată. Păcurariu „diiac”, nepotul Sârbului din Peicești, prezintă domnului zapisul de mărturie „precum au cumpărat el toată parte de ocină dela Mihăilă, feciorul Borcii, din satul Cripceștii, din țin(u)t(ul) Fălciului, ce i să va alege, cu tot venitul, din câmpu și din vatra satului și din pădure și cu loc de prisacă și cu livezi, drept 20 taler(i) de argint”⁶. Între scrisorile Bălăneștilor, sat dispărut de lângă Budești și Popești, ținutul Fălciu⁷, copiate la începutul secolului al XIX-lea (probabil după 1831), se află patru regeste și o copie de pe copia hotarnicii satelor Popești și Budești. Redăm conținutul unui regist legat de subiectul nostru: „Izvod de moșii ce mi să trag di pe 4 părți, anume di pe Neculai Plăcintă, Țifu, Crețana, Lieștii pe Elan cu vad de moară, Criptineștii, Raiu, Buleștii (?), Boțăștii peste Prut, Ciomaga, Florenii, Mățana, Berbincenii”⁸.

La 19 aprilie 1677, armășoia din Miclești cumpără de la Floare și Chirvasiia, fetele Magdii, nepoatele lui Andrieș, strănepoatele Drăgălinii, partea din jos a „strămoașii lor a Drăgulinii ... dintrii bătrâni, unul cu tot vinitul”. Cumpărătura poate fi soția fostului armaș Cărăiman. Zece ani mai târziu, la 25 februarie 1687, Isac și soția sa Gahie, împreună cu Pripie, fetele fostului armaș Cărăiman, vând Lupului Costache (?) partea lor de la Pătul, cumpărată de la fiicele Magdii, nepoatele lui Andrieș⁹. Cel mai vechi document de atestare a satului Miclești este considerat până acum a fi cel din 1752¹⁰.

Scarlatache Costachi cumpără părți de moșii în Scriptănești și Dodești la 12 noiembrie 1797, când îi cere vânzătorului alegerea și hotărârea lor prin judecată cu sătrarul Tudor Pomană și ceilalți răzeși¹¹. Jalba agăi Gheorghe Costachi din 29 mai 1825 reflectă împresurarea moșiei Cojeri dinspre moșiile Dodești urmată de intervențiile isprăvniceiei ținutului Fălciu – mărturia hotarnică a postelnicului Ioan Cuza din 19 iunie 1825 – și judecăți la instanțele abilitate, conflict continuat și după 1832¹².

La 1 iunie 1800, Scarlatache Costachi înainta jalbă domnului în care își manifestă nemulțumirea față de hotarnica făcută de vornicul de poartă Vidrașcu Canțir și mazilii desemnați de isprăvnicia ținutului Fălciu lui Vasile sin Gavrilă Plăcintă, cumnatul acestuia Stahie Căue și răzeșii lor. Jăluitorul deținea o parte de moșie în Țifu, cumpărată de vornicul Lupu

Costachi și stăpânită „di somă di ani atât de moș-meu, cât și de tatăl meu și noi urmașii săi păra în trecuții ani”¹³.

DOCUMENTE

1781 septembrie 14

Perilipsis de scrisorile moșii Țiful și Dodeștii din țin(utul) Fălciului ce-au arătat Scărlătache, fiul răposatului dumn(ealui) Scărlătache Costache.

1781 sept(embrie) 4

*Зрѣи<7128/1619>WKT(OMEPİE)K3<27>. Un suret de pe un ispisoc sârbăsc de la Gașpar vodă, tălmăcit de Gheorghe Evloghi, cu cari ispisoc întărești lui Păcurariu diiacul, nepotul Sârbului, pre carte de ocină ce-au cumpărat de la Mihăilă, feciorul Borcii, din satul Cripceștii, den țin(utul) Fălciului, cât să va alege din câmpu, din vatra satului, din păduri și cu loc de prisacă și cu livezi.

*Зрѣи<7185/1677>AN(PHAIIE)Oİ<19>. Un zapis de la Floare și de la soru-sa Chirvasiia, fetele Magdii, nepoatele lui Andrieș, strănepoate Drăgălinii, întru care arată că parte strămoașilor a Drăgulinii, parte din gios, din trii bătrâni, unul cu tot vinitul, au vândut-o armășoia din Miclești.

*Зрѣи<7195/1687>ФЕБ(РІАРІЕ)КЕ<25>. Un zapis de la Isac și de la femeia lui Gahie, și Pripie, fetele lui Cărăiman, ce-au fost armaș, întru cari arată că au vândut parte lor de la Pătul, ce-au avut-o cumpărătură de la Floare și de la surorile ei, fetile Magdii, nepoatele lui Andrieș, ace parte de nimi silit au vândut-o Lupului, și i-au dat și zapisul cel vechiu de cumpărătură.

*Зсѣ<7209/1701>MANOİ<19>. Un zapis de la un Andrei, fecior Cărstoai, întru care aratăcă au vândut a lui driaptă ocină și moșii, parte Cărstoai, din Țiful cât s-ar alege, au vândut-o dum(nealui) Lupului Costache vel spat(ar).

*Зсѣи<7212/1701>REN(ІАРІЕ)K3<27>. Un zapis de la Gligori, feciorul Condrii, nepot Țifului din Țiful, întru care arată că de a lui bunăvoi, de nimi silit, nici asuprit, au vândut parte sa ce-a hi din Țiful și ce să va alege cu pomăt, cu câmpu, cu păduri, din tot locul, cu tot vinitul, au vândut-o dum(nealui) Lupului Costache hat(man).

*Зсѣи<7269/1751>ЮНН(Е)ЗІ<17>. O carte g(ос)p(o)d de la răposatul domnu Grigori Ioan v(oe)v(o)d cătră ban(ul) Gheorghii Beldiman, fiind atunce stol(nic) și isprav(nic) la țin(utul) Fălciului, i la med(elnicerul) Necolai Racoviț(ă), și la Ștefan Popăscul vor(nic) de poartă, întru cari arată că mării sale au dat jalobă băniasa Marie, a răposatului banu Scărlătache, pentru părțile de moșii ce ari la țin(utul) Fălciului, Miclești, i Țiful, i Tămășenii, i Bășăștii, i Jigăliia, i Brăițanii și Banca, au cerșut să le hotărască.

*АΨЗЗ<1767>НОЕМ(ІРІЕ)КЕ<25>. O mărturie hotarnică de la dum(nealui) vor(nicul) Lupul Costache, fiind atunce vel banu, și de la Antohi Luță, vor(nic) de poartă, de cercetare ce au făcut prin carte de blăstăm între copii banului Scărlătache și între Trohin diaicon cu frații lui și cu nepoții lui și între alți răzăși ai lor pentru moșiile Rășcanii, Micleștii i Dodeștii<Dodești>de la Pătul, întru

care arată și numărul stânenilor.

* $\overline{A\Psi\P} < 1780 > \overline{\text{ЮАН(іе)Е}} < 5 >$. O carte g(os)p(o)d de la mărie sa Costand(in) Dimitrie Muruzvoev(o)da cătră pah(arnicul) Grigoraș Costache și cătră stol(nicul) Iordache, isprav(nici) de Fălciu, întru cari scrii să aliagă și să hotărăscă părțile de moșii ce au în moșia Dodeștii și Țiful.

* $\overline{A\Psi\P} < 1780 > \overline{AB(гъ)CTK} < 20 >$. O mărturie de la un Necolai Crudul den Miclești și de la câțiva oameni de acolo întru care arată că sânt oameni bătrâni ca de 90 și 70 ani și câte de 60. Și ei au apucat și-aî auzit de la părinții i de la moșii lor cum că din malul unii fântâni în gios pân(ă) în moșia Micleștii au stăpânit vor(nicul) Lupul Costache, și după moarte sa răposatul banul Scărlătache, și acum stăpânesc fii banului Scărlătache moșia Scripțaneștii, ce să chiamă acum Țiful.

Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 423/96. Original.

1798 noiembrie 12

Fiind că dum(nea)lui cuconu(l) Scărlătachi Costachi m-au apucat pentru părțile di moșii ci i-am vândut dum(isa) le cu zapis ca să stau la giudecat(ă) cu dum(nea)lui șatr(arul) Tudor Poman(ă) și cu alți răzăș(i) di aceste părți di moșii: Script(ă)neștii i Dodeștii și să mi să hotărăscă prin giudecat(ă) că sânt drept răzăș și am acii stânjâni și apoi să-i dau dum(i) sale osăbit zapis, cum și dum(nea)lui pe toți stânjâni(i) să-mi plătiască peșanu după tocmla zapisului ci am dat mai înaintea. Iar nemergând să stau la giudecat(ă) să-mi aliag să-i dau dum(i)s(ali) bani cu dobândă după ponturi g(os)podu. Și pentru credința am iscalit.

1798 noem(brie) 12
<ss>.

Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 423/111. Original.

<1800 iunie 1>

Preînălțate doamnă,

Jăluiesc milii mării tale pentru niști răzăș(i) din moșie Țăful ot țin(utul) Fălciului, anumi Vasăli sâh Gavrilă Plăcintă i pi un cumnat al său Stahii Căue și pe alți frați și neamuri a lor, că având eu o parti di moșii acolo în Țăful cumpăratură de moș-meu vor(nicul) Lupul, și s-au stăpânit di somă di ani atât de moș-meu, cât și de tatăl meu și noi urmașii săi pără în trecuții ani.

Și aducându-ș(i) hotarnici pi un Vidrașcu Canțir, vor(nic) de poartă, și cu mazilii rânduiți din parte(a) boerilor ispravnici, au măsurat toată moșie. Și acolo undi era stăpâniri me ce veche m-au împins cu cumpărăturile meli tocma din gios la o margine și în locul meu acolo (...) ¹ au suflit ei că ar fi un bătrân di moșii a unui Bănuțu, și chemând pi un preot Toader, ci să trăgi dintr-acel Bănuțu, au dat locul acela supt a sa stăpâniri.

Și având eu o carte vechi di la Duca vodă după la o sor(ă) a lor în țin(utul) Covurluiului mai dinainte vreme pără a nu să măsura moșie de hotarnici, cu cari carti acolo undi stăpânesc eu au fost stăpânire acelu Bănuțu, și de la Duca vodă cu giudecata acii cărți l-au dat răzășii afară, dându-i banii înapoi acii răzăș(i), vânzătorii moșului meu și cu nepoț(ii) acestora. Și umblând cu vicleșug de au ținut carti închisă pără ce m-au mutat pe mini din mijlocul satului și au pus pi Bănuțu.

Și acum pi urmă cumpărând eu acest bătrân di moșii a Bănuțului di la preot(ul) Toader ot sat Tămășani și de la alții ai săi, ce să trage din Bănuțul, apoi văzând ei așa s-au sculat cu ace(a) carti ci o lăsasă la sora lor și l-au dat afară pe preot și pe neamurile din Bănuțul, și eu nu numai că am rămas păgubaș di cheltuiala cât am cheltuit umblând pi la giudecăți, ce încă și eșit afară din cumpărătura moș(u)lui meu diosăbindu-mă la o laturi, cum și preot(ului) ce-au dat cheltuială atunce la hotărât când l-au băgat în moșii nu i-au întorsu acei răzăși, care și eu încă banii nu i-am luat toți, încă di la un Toader Chiriac ci i s-au vinit parte lui 13 lei n-am luat, nici capit(a)li, nici dobânda, nici cheltuiala di patru ani.

Mă rog mării tale să mi să dei luminata carti g(o)p(o)d cătră preosvinție sa episcopul de Huș(i) i cătră dum(nealo)r is(pravnicii) de Fălci ca să ne giudeci cu dânșii, scoțând și ace carti di față a Ducăi vodă ca să s(e) vadă vânzătorii moș(u)lui meu după zapisă ce am de cumpăratură și ispisoc domnesc di la Gașpar vodă; și să-mi aflu dreptate ca să-mi iasă moșie și cheltuiala pe banii ce-am dat, cum și cheltuiala preotului de la acești răzăș(i), căci acei vânzători a moș-meu au avut livezi di pomeți și așăzari și m-au împins afară în niști spini, și din ace(a) hotărâre sânt păgubaș di vinitul moșii cum și di cheltuiala ci am să eu di patru ani di la preot și di la ai săi după zapisi ce mi-au dat ca eșind moșie ră să răspundă vânzătorii la dobânda banilor și la cheltuială.

Și după cercetari ci ni s-a faci să ni s(ă) dei mărturie după obicei și precum a fi mila mării tale.

Pre plecat la mila mării tale.

Scărlătache, fiul răposatului ban Scarlatachi Costachi.

Merge la dumi(sale) vel log(o)f(e)t de Țara de Gios.
1800 iuni(e)*
(...) <m.p.>.

Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 423/113. Original.

* Spațiu gol.

Note:

1. Gheorghe Gherghe, Mihai Guidu, *Țifuși Miclești. Sate și biserici*, Bârlad, Editura Sfera, 2019, p. 23-26.
2. Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, Iași, Tipografia „Dacia” P&D Iliescu, 1912, p. CXXXV-CXXXVI; a se vedea și documentele de la p. 187-196.
3. Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 409 / 90; Gheorghe Ghibănescu, *op. cit.*, p. 188, nr.CXL.
4. Gheorghe Gherghe, Mihai Guidu, *op. cit.*, p. 23.
5. Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 423/96.
6. *Documente privind istoria României*, Veacul XVII, a. Moldova, vol. IV (1616-1620), p. 406, nr. 522.
7. Prof. Vasile N. Folescu, *Creștești. Istorie și actualitate*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2003, p. 58.
8. Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 408/6.
9. Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 423/96.
10. Gheorghe Gherghe, Neculai Apostol, *Rășcanii-un sat, un neam*, Iași, Editura Studis, 2019, p. 44.
11. Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 423/111.
12. Costin Clit, *Cojeri – un sat dispărut de la Ținutul istoric al Fălciului (sec. XVII-XIX). Documente inedite*, în „Carpica”, Bacău, XLVII, 2018, p. 154-155.
13. Arhivele Naționale Iași, Colecția Documente, 423/113.

ELENA MONU

VENIAMIN COSTACHI (1768 – 1846). 175 de ani de la trecerea în eternitate

Cărturar și făuritor de școală românească, supranumit *luminătorul Moldovei*, Veniamin Costachi s-a născut la 20 decembrie 1768, în satul Roșiești din ținutul Fălciului, astăzi județul Vaslui. Numele de botez al viitorului mitropolit era Vasile. Era descendent din mari familii boierești: tatăl – Grigore Costachi Negel (Grigoraș), mama – Maria Dinu Cantacuzino, descendentă, după tată, din ramura munteană, iar, după mamă, din cea moldoveană. Maria s-a săvârșit din viață destul de tânără, lăsând în urmă cinci copii, cu vârste cuprinse între copilărie și adolescență. Soțul i-a supraviețuit puțin timp: era bolnav în anul 1784, când i-a scris lui Iacov Stamate, episcopul Hușilor, să-l ia sub oblăduire pe fiul său, Vasile, care manifesta dorința de a se călugări. Exista în neamul Costăcheștilor o aplecare către viața monahală, dovedită de ascendenții care s-au călugărit. La moartea lui Grigoraș, petrecută după 9 noiembrie 1784, printre lucrurile rămase în conacul de la Mălăiești unde se mutase familia (astăzi aparținând comunei Vutcani), s-au găsit volume de literatură, istorie, drept în limbile română, greacă și franceză, așadar o mică bibliotecă, fapt rar în secolul al XVIII-lea, când cartea era foarte scumpă.

După obiceiul timpului, Vasile și-a început învățătura în casa părintească, sub îndrumarea unui dascăl grec, și a continuat-o la Academia Vasiliană de la Iași, întemeiată de domnitorul Vasile Lupu. Vasile a îmbrățișat viața monahală la Mănăstirea Neamț, în anul 1783, la vârsta de 15 ani, sub numele de Veniamin. Trebuie spus că, din cele cinci vlăstare ale familiei – patru fii și o fiică – trei au urmat calea monahală. Veniamin a slujit la Huși până în 1788, apoi la Iași, chemat de Leon Gheuca, mitropolitul Moldovei, înrudit, printr-o străbună, cu familia Costachi. Calea eclesiastică a tânărului Veniamin a continuat prin alegerea sa, în martie 1789, ca egumen al Mănăstirii Sfântul Spiridon. În anii următori, a fost titular al Episcopiei Hușilor (1792), iar din 1796, a ocupat Scaunul episcopal de la Roman. După moartea lui Iacov Stamate, Veniamin a fost uns mitropolit al Moldovei și Sucevei (18 martie 1803). Avea 35 de ani!

De timpuriu, Veniamin Costachi s-a îngrijit de ctitoriile familiei, îndeosebi de Mănăstirea Florești, aflată într-o stare precară. Astfel, începând cu anul 1796, a reușit reconstruirea unor părți din mănăstire, distruse ulterior, din nefericire, de cutremurul din 14 octombrie 1802 – cu deosebire biserica din piatră, necropola Costăcheștilor de la sfârșitul secolului al XVII-lea. În imposibilitatea de a găsi resurse financiare pentru a o reconstrui, Mitropolitul a convins consiliul de familie din august 1806 să închine mănăstirea Florești Esigmenului

– Așezământul religios de la Muntele Athos.

Memoria colectivă l-a fixat pe Mitropolit în galeria promotorilor limbii române în școală. Astfel, în anul 1803, Mitropolitul l-a sfătuit pe domnitorul Alexandru Moruzi să emită hrisovul de înființare a școlilor elinești și românești de la Galați, Focșani și Bârlad. L-a ajutat pe Gheorghe Asachi să deschidă învățământul politehnic în limba română, iar la inițiativa sa, în anul 1824, s-a înființat Școala Începătoare în limba română de la Mănăstirea Trei Ierarhi. Așa se explică faptul că, în manualele școlare din perioada interbelică, Veniamin Costachi era menționat, împreună cu Gheorghe Asachi și Gheorghe Lazăr, în categoria personalităților care au pus bazele învățământului în limba română.

Veniamin Costachi a sprijinit cultura în varii domenii: presă, teatru, artă, tipărituri religioase și laice. Astfel, el a încurajat reprezentațiile teatrale în limba română, l-a ajutat pe Gheorghe Asachi să editeze *Albina românească* și, sub îngrijirea sa, s-a tipărit, în anul 1825, *Descrierea Moldovei*, prima ediție în limba română a lucrării marelui cărturar umanist Dimitrie Cantemir.

În ciuda unor scurte întreruperi în exercitarea funcției (notabil este exilul său din anii 1821–1823, la Colincăuți, în nordul Basarabiei, urmare a poziției sale antirusești), a fost cel mai longeviv arhieru al bisericii ortodoxe din

Moldova, pe care a slujit-o aproape 40 de ani. În ianuarie 1842, a survenit demisia din Scaunul Mitropolitan, din cauza conflictului cu Mihail Sturdza (1834–1849), pe tema hotărârii domnitorului de a institui controlul Statului asupra averilor eclesiastice. Lipsit de abilități politice, Mitropolitul și-a prezentat demisia, la 18 ianuarie 1842, încredințat că nu-i va fi acceptată; dar nu a fost așa! Profund afectat, s-a exilat la Mănăstirea Slatina, ctitoria lui Alexandru Lăpușneanu, refăcută prin sprijinul său, alături de alte biserici și mănăstiri din Moldova – între care Biserica Domnească din Bârlad. Aici și-a continuat munca de o viață: traducerea de cărți în limba română. Și-a dat obștescul sfârșit pe 18 decembrie 1846. Înмormântat la Slatina, osemintele marelui ierarh au fost strămutate la Iași, la 30 decembrie 1888, și așezate în naosul Catedralei Metropolitane ctitorite de el.

„Românii să aibă în cer un Dumnezeu și pe pământ o patrie”: acesta a fost țelul zbuciumatei existențe a mitropolitului cărturar. Prin eforturile neobosite în slujba semenilor, prin sfințenia vieții și prin dăruirea față de țara sa și de poporul păstorit, Veniamin Costachi se înscrie ca o personalitate proeminentă a istoriei românilor.

Portretul Mitropolitului Veniamin Costache, pictat de un artist anonim, în jurul anului 1818.

SIMION BOGDĂNESCU

LAPTELE SORTII

– Dragule hămurar,
cum să prindem
calul lui Făt-Frumos
cald să-l priponim
pe-un deal imens în formă de sân
și să-i luăm toate măsurile,
să-i dăruim un argintat
harnașament?
– Ham, ham! își sclipi colții el.
– Ham, ham! din canini albi
m-ațâță un cotei.
– Ham, ham! am început să latru
și eu...
Dar, Doamne, noi nu putem cere
decât cai cu căpestre de fum?
– Ham, ham! a lătrat și Dumnezeu
în pustiu către mine
în ograda nimănui
mestecând o imensă cămilă deșertul!
– Ham, ham! am început să latru
din nou
către iubita mea de altădată.
Stătea într-o poză tristă
ca iapa la o căpiță de fân:
– Am fost o iapă și te-am iubit
goală pe câmp,
cu sânii singuri,
dar n-o să te mai iubesc
pe tine de-acum
nici ca o iapă de mare,
nici ca peștoaica prin ape
dusă de șiruri de fum.
Îmi înfloresc încă boureii sânilor
de singurătate
sunt atât de gustoși
ca melcii dimineții pe rouă !
Dâra lor să-ți amintească de ei
să-i mai paști
prin iarba unui reavăn gorgan.

Acolo undeva se înhamă greierii
cu inima ta la inima mea
spre laptele sortii !

IOANA DOR

CLEPSIDRĂ

Se scurge noaptea prin clepsidra
Acelui timp care așteaptă
Și îmi dezleagă amintirea
Unor trăiri de altădată.

Ușor îmi contopește clipa
A mea trăire în visare
Și pare-atunci că toată firea-mi
Este cuprinsă de-o ntrebare.

Cum acea vreme mult trecută,
O vreme care nu mai vine,
Are un glas ce nu mai strigă
Și încă este mut în mine?

CU OCHIUL ÎNTORS

M-am scufundat în mine
cu ochiul întors
spre sufletul plin
de fiecare clipă.
E plin de mine,
e plin de gând,
e plin de simțire.
Știi oare câte frumuseți ale lumii
străbat prin sufletul meu?

ECOU NEAUZIT

Mierlă, mierlă, să-mi alungi
Noptile cât sunt de lungi

Glasuri, glasuri să răspund
Peste sufletu-mi profund

Și ecoul să-ți aud
Când în noapte mă ascund

Căci aripi de aș avea,
Tot ca tine aș zbura

În văzduh m-aș înălța,
Dar de doruri n-aș uita.

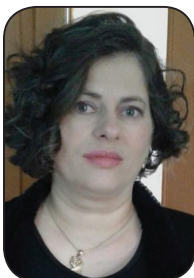
GABRIELA ANA BALAN

VAI, MAMA NU COBOARĂ

Ultimul tren prin ultima gară a trecut
Nici nu mai știu pentru a câta oară
I-am făcut semn disperat, a oprit
Dar mama nu coboară.

Fug în aeroport, prind ultimul avion
Ajung lângă scară
Salut politicos un domn cu papion
Vai, mama nu coboară!

Acum, atât de aproape de cer
Chiar dacă nu pot zbura
Aș putea să mă rog unui înger
Să mă înalțe la ea.

Să-i spun, duios, „Sărut mâna, mămică,
Lumea nu mai e la fel cum știai,
Am venit să îți spun că mi-e frig, că mi-e frică
Să te întreb dacă ard luceferi în rai! «

Știu că m-ar certa, „Locul tău nu-i aici,
Așteaptă-mă cuminte în casa din chirpici
Nu în aeroport, nu în gara pustie,
Numai acasă la noi eu sunt vie!»

Mamă, plec în port, te aștept până la ultimul vapor,
Chiar dacă de data aceasta îți ies din cuvânt,
Mamă, mi-e dor, mamă, mi-e dor, mamă, mi-e dor,
Fără tine sunt o frunză în vânt.

M-AM TREZIT SPERIATĂ

o voce în somn îmi șoptea mori
dacă vrei să ajungă și cartea ta
pe raftul unei librării

în altă zi m-am trezit fericită
mă iubea un sultan
ca să ajungă și cartea mea
pe raftul unei librării

în alte nopți culegeam struguri din nisip
aprindeam focuri în siberice nopți
ca să ajungă și cartea mea
pe raftul unei librării

într-o noapte nu am visat nimic
atunci am văzut cartea mea
uitată pe raftul unei librării
ușile și ferestrele încuiate
cu lacăte grele.

MIRELA CHICOȘ

FUIOARE DE IARNĂ

Se stropșește crivățu-n coamele cailor,
Fulgi de nea se-alintă-n harfa pâraielor,
Hanul se chircește-n hăul străjuit de geruri,
Se citesc litanii mândrei Luni, în ceruri.

Se aștern pe suflet cearșafuri de gheață,
Stele-n diademe nopții i se-agață,
Fuioare de iarnă ce valsează-n nouri
Se izbesc de cer în mii de ecouri.

Frigul mă cuprinde ca un voal, din față...
Îmi întind taraba, ca o precupeață
De iubiri, de vise și picuri de viață.
Plec în gând cu tine înspre dimineață...

Februarie 2005, Bârlad

GEORGETA POPOVICI STRAT

ÎNTRE A PRIVI ȘI A VEDEA

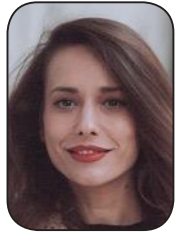
Între a privi și a vedea, iubite
Se întinde văzul
Purtat de clipa ce a fost să fie
Chiar dacă fiecare ochi
Precum o stea aprinsă, este
De când și pentru cine știe ce
Un felinar în vânt, clipind statornic!

Vezi tu, și zi și noapte
Mereu aproape îți este numai umbra
În timp ce peste umeri, deasupra
Sinergic galaxiile își mută
Centrul întreg de greutate!...

Îl vezi?
Îl simți ?
Căci eu aud cum nu-l încape
Iubirea decriptând
Sărutul runelor
Care împarte pe buze fiecare string
De dincolo de moarte

RALUCA ANGHEL

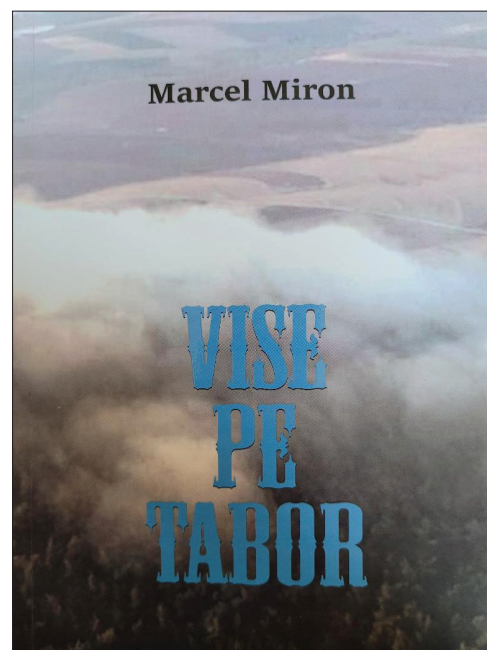
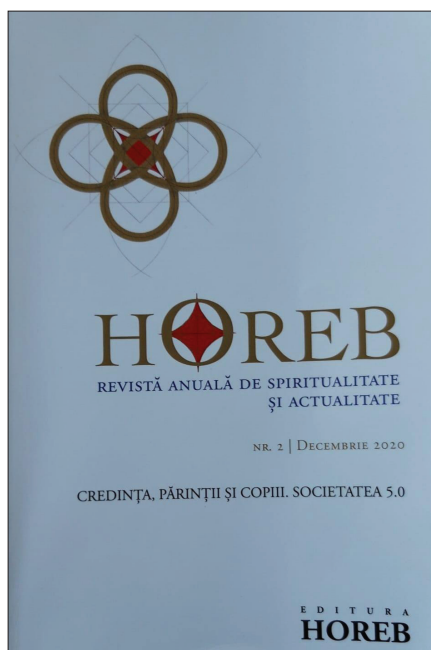

GRAMATICA IUBIRII

Eu te urăsc! „Ba mă iubești!”, am pumnii strânși de-atâta încleștare,
 „În mine ești perfect superlativ”, am fost perfect compus prin îmbinare,
 Perfect superlativ redus la unu? Ne-am răstignit pe semnul exclamării!
 „Adio-n exclamare-i relativ, nu ne iubim sub semnul întrebării...
 Definitivul tău e relativ în mine, conjugii despărțirea, o negi, mă împaci,
 Mi-ești înger și demon, nebună furtună, în haine de pace mereu mi te-mbraci,
 Frumoasă îmi ești și în ele, și fără, urăște-mă dar fără niciun motiv,
 Mi-e iarnă de noi dar mi-e soare de tine, de un galben intens, de un cald sedativ.
 Ne-am răstignit pe semnul exclamării, ne-am răstignit și ieri... și-n alte dăți,
 Ne-am împăcat apoi la ceasul serii, perfect compus din noi, din jumătăți,
 Perfect superlativ redus la unu? Sunt agramat în tot ce-mi ești, iubesc,
 Am doar un timp al meu, prezent în tine, gramatica iubirii o trăiesc.
 Te-ai încruntat în vorbe de adio, în cimitir de timpi ne-ai spart cetatea,
 Doar forme de trecut au lins ruine, dar hai să construim eternitatea,
 Să ne-mpăcam fără motiv de astăzi, să ne luăm de mână în prezent,
 Să ne jucăm de-a Dumnezeuul sorții, de-a viitor cu soare permanent.”
 Eu te iubesc.. „Tu mă iubești! Hai lasă-ți pumnii strânși din încleștare,
 În mine ești perfect superlativ, nu ne iubim sub semn de întrebare.”

DOUĂ INIMI

În șoaptă își spun „Te iubesc!”, vocal se condamnă la moarte,
 Pe rând tonuri negre și sumbre le-mping mai adânc, mai departe
 Se îngroapă, se sparg în orgolii, se sting două inimi nebune,
 Diamante cu sufletul mort, separat se transformă-n cărbune.
 Sângerează frumosul perfect, se desface în cioburi prea sparte,
 Rugăminți de iertare nu pot să pătrundă atât de departe,
 Să lovească-n durere și beznă, să mai sape-n cărbuni și ruină,
 Să învie ce ochii-au iubit, să adune ce gura dezbină.
 În ochi e incendiu de viață, mocnește dezordinea firii,
 Văpăi de orgolii dansează prin fum în cetatea iubirii,
 Cu brațe de flăcări se-ntind, se agață păgâne de astre,
 Două inimi frumoase rămân doar cărbuni între flăcări albastre.

S
E
M
N
A
L

NINA TOMA

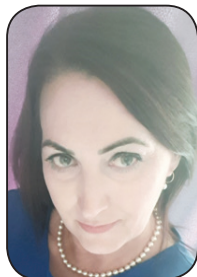
O LUMÂNARE-N SFEȘNIC...

Doar sufletul mai poate
să strige azi în mine,
ca vântul prin ruine,
durerea stinsă-n șoapte.

Din orologiul vieții
se-aud în depărtare
bătăile tristeții
și clipele amare.

Mi-e sufletul un clopot
urcând până la stele
ecoul plâns în hohot,
ieșit de sub zăbrele.

Rămâie-azurul veșnic
scăldat în curcubeu,
o lumânare-n sfeșnic
arzând, sufletul meu.

ERA DUMINICĂ

Dumnezeu zâmbea mulțumit,
tocmai crease lumea.

Era duminică.
O copilă naivă râdea,
desenase pe cer un curcubeu.

Era duminică.
O adolescentă visătoare dansa,
întâlnise prima oară iubirea.

Era duminică.
O tânără fericită își legăna pruncul,
abia devenise mamă.

Era duminică.
O femeie nostalgică spera să-și găsească fericirea,
o uitase, demult, pe un peron, într-o gară.

Era duminică.
O bătrână pășea gânditoare pe trotuarul pustiu.
Era umbra copilei care desenase pe cer
ultimul curcubeu.

IOAN MĂCNEA VETRIȘANU

TRECĂTOR PRIN CERUL SPART

Rătăcit prin Carul Mare
M-am agățat de pământ
M-am trezit răsând sub soare
Și nu știu dacă mai sînt.

Sînt departe, prea departe
Unde gânduri nu ajung
Sînt aproape, prea aproape
Unde lacrimile curg.

Călător așa cum sunt
N-aș pleca de pe pământ
Aș rămâne să mai cânt
Trubadur, dar nu și sfânt.

Și-n iernile cu troiene
Să mă ningă cu poeme
De-ar avea cin'să le cânte
Stelele să mi le-asculte.

Versuri rupte din poeme
De-or ajunge-n întuneric
Raza lunii să le-ajungă
Stelele să mi le plângă.

CAPCANĂ

Vezi că intri în capcană
Și nu poți să te oprești.
Nu întinde mîna mult,
Să nu prinzi greieri cu ceară
Dintr-o turmă de năluci,
Că și mierea e amară,
Dar e prea târziu atunci!

TEODOR OANCĂ

NIȘTE SECHELE

– Cum ați ajuns la mine?

– Doamnă, întâi i-am spus unui prieten ce am pățit și el m-a îndrumat spre dumneavoastră. A zis că numai un psiholog mă poate ajuta.

– Înțeleg. Spuneți, ce problemă vă aduce la mine?

– Doamnă, eu ca pensionar continui să lucrez acasă proiecte începute pe când eram în activitate. Sunt profesor la bază. Într-o zi mi-am permis o pauză de relaxare și am intrat pe Facebook. La un moment dat am găsit imaginea unei superbe doamne. Era așezată într-un fotoliu masiv de piele maro, purta o rochie lungă neagră, dintr-un material care părea dantelat, nu mă prea pricep la descrieri de felul acesta, purta ochelari cu ramă doar în partea superioară a lentilelor, fața și bărbia rotunjite, părul castaniu și sprâncenele ușor arcuite. Am tresărit când am văzut fotografia și am simțit că acel roșu aprins al buzelor îmi arde plămâni.

– Chiar așa?

– Am crezut că iau foc. Apoi m-am liniștit, dar fără să-mi iau ochii de la fotografie. Să spun drept, mă cucerise. Era o persoană necunoscută mie și cu atât mai mult începuse să mă intereseze. Dar de unde să aflu mai multe dacă eram pe Facebook? Am încercat să revin la problemele mele, dar m-am pomenit căutând fotografia. Am dat repede de ea și pe măsură ce îi luam seama mă întrebam dacă sunt suficient de lucid dând fotografiei unei necunoscute atâta atenție.

– O explicație există. Dar vă rog să continuați.

– De atunci, stimată doamnă, mă confrunt cu o situație care la început îmi producea satisfacție, dar mai târziu a început să mă îngrijoreze. De câte ori deschid calculatorul să mă apuc de ale mele, constat că involuntar caut fotografia acelei doamne și nu mă despart de ea până nu-mi satur privirea cu imaginea dânsiei. Am zis că toate mi se trag de la roșul buzelor și arsura din piept. Mai târziu am zis că ce mi se întâmplă sunt sechele ca după un oricare șoc suferit. Cred că în cariera dumneavoastră nu v-ați mai întâlnit cu un caz ca acesta.

– Sinceră să fiu, nu.

– Pentru mine, vă rog să mă credeți, sechelele astea sunt boală curată. Nu mai am liniște. Cum dispun de puțin timp liber dau fuga la calculator.

Doamna psiholog își privi interlocutorul cu multă atenție, studiindu-i gesturile, inflexiunea vocii, expresia feței, concentrarea privirii. Fără să-l piardă din ochi, luă în mână tableta de pe birou, butonă puțin și când îi apărui imaginea căutată îndreptă tableta spre cel din față.

– Recunoașteți fotografia? Întrebă cu un glas care ascundea o surpriză.

– Da, rosti domnul cu o vădită surprindere în glas, e doamna din calculatorul meu.

Domnul luă mai bine seama atât la fotografie, cât și la doamna psiholog, care schiță un zâmbet abia perceptibil.

– Nu remarcăți nimic? Întrebă doamna psiholog.

– Chiar dacă vestimentația diferă, preciză interlocutorul, o asemănare nu poate fi contestată, tot sprâncene ușor arcuite, ochelari cu ramă doar în partea superioară a lentilelor... Culoarea părului este mai închisă în fotografie...

– Domnule dragă, sechelele de care mi-ați vorbit sunt în fața dumneavoastră. Acum sper să fiți mai liniștit.

– Doamnă, vă rog să mă credeți, am ajuns aici pentru o consultație. Dar coincidența asta cred că o să-mi dea de gândit. Nu-mi vine să cred. Vă rog să-mi spuneți cât vă datorez...

– Mă bucur că mizați pe o întorsătură a lucrurilor, spuse doamna psiholog cu o vădită urmă de ironie în glas. Am toată încrederea în revenirea la normalitate. Asistenta o să vă înmâneze chitanța.

Domnul achită consultația și părăsi cabinetul.

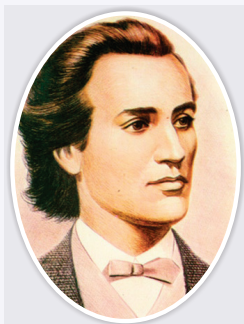
– Dacă revine, nu-i mai tai chitanță, spuse doamna psiholog.

– De ce? Întrebă asistenta.

– Pare incurabil și la tarifele de acum n-ar mai face față.

S
E
M
N
A
L

Serghei COLOȘENCO

EMINESCU 39...

Volumul VII

Serghei COLOȘENCO

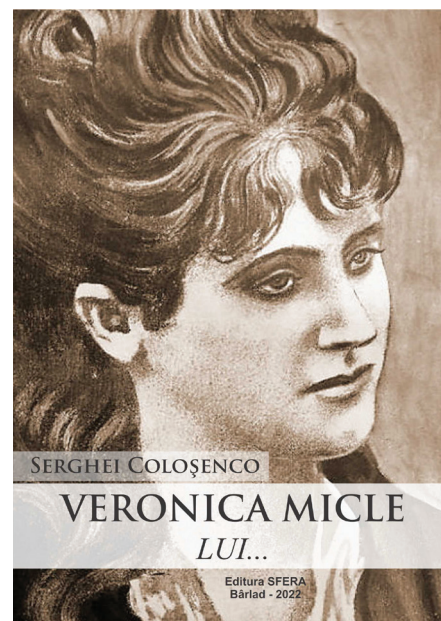

Mihai Eminescu

- 36 -

Editura SFERA
2022

SERGHEI COLOȘENCO

VERONICA MICLE

LUI...

Editura SFERA
Bărlad - 2022

TEODOR PRACSIU

SIMION BOGDĂNESCU, NESFÂNT

2020 s-a dovedit un an fast pentru lirica lui Simion Bogdănescu, prezent la datorie cu două volume: *Delir după Rahmaninov* (Editura Timpul, Iași, 2020, 69 p., cu o „uvertură critică” semnată de Valeriu Stancu și un „epilog” sintetic, pe coperta a IV-a, datorat lui Cassian Maria Spiridon) și *Nesfânt* (Editura Junimea, Iași, 2020, 81 p., cu un cuvânt introductiv al lui Ioan Holban – „Poezia unui get culbec”). Primul op conține 54 de poeme, iar cel de-al doilea 52. Semnalăm altă dată ritmul de metronom al aparițiilor editoriale bogdănesciene, pe de o parte, ca expresie a condiției sale de profesionist al scrisului poetic, pe de alta, ca argument al prezenței în cetate.

Nesfânt se conformează, după opinia mea, grilei estetice postmoderniste și așa aduce ca argumente modul de construcție a discursului liric, în răspăr cu blândul canon clasic, aluziile mitologice (e vorba, se înțelege, mai ales de mitologia românească), subtile reminiscențe folclorice, decantate stilistic, asocieri lexicale paradoxale și șocante, o prozodie „liberă”, aproape rebelă, aerul de joc superior, încărcat metaforic și nu o dată încifrat. Simion Bogdănescu nu se lasă „citit” de la prima lectură și nu măgulește – programatic – cititorul comod și inertial. Este nevoie de comprehensiunea acestuia, de aderență simpatetică și de o hermeneutică pozitivă, generoasă, pentru a aprecia o incitantă și zglobie echilibristică lirică.

Sigur că putem fixa repede câteva repere tematice orientative: viața, iubirea, moartea (*Bios, Eros, Thanatos*), dar vom constata că paleta problematică e mai largă și presupune o deschidere semnificativă a unghiului de receptare critică. Poetul evocă mama arhetipală: *Înseamnă că mi-am plimbat mama/ fără memorie pe-un drum gloduros/ la groapă!/ Cine să știe că i-a rămas/ în ogradă absența/ și-o sapă?!/ O sapă cu care a prășit dealurile din jur,/ dar n-a mai apucat cu ea să-și facă/ un cuib – propria groapă!* Dacă Grigore Vieru compătimește moartea într-o litanie inversă (moartea n-are mamă, nu are copii), Simion Bogdănescu elogiază virtuțile ei de „soră de caritate” și de spirit ordonator: *O, tu frumusețe/ cea mai harnică/ albină invizibilă/ care ne-așezi în sicrie/ ca-n faguri...* În antiteză cu moartea, iată fantasma unei femei frumoase: *Îmi aduc aminte de mîl/ de-o armeancă,/ frumoasă femeie/ de-nnegurau mănăstirile... [...] mă strecuram printre privirile ei/ mîloase,/ îmi aduc aminte de mîl, de pulpe, de oase,/ Ce timp neutru! O iubire nebuloasă dispăre sub forța irepresibilă spațio-temporală: iar vaporul cu tine/ a fost înghițit,/ pe furis/ sub linia orizontului. Într-o lume entropică, poetul simte acut bulversarea senzațiilor, în stil nichitastănescian: *Văd cu pielea,/ văd cu fântânile,/ văd cu degetele nu / iubesc înafara urechilor/ nu înafara lui extra muros...* Copilăria se pierde în aburii amintirii, generând tristeți inefabile: *Știi tu, copilăria mea, câtă umbră/ ai păstorit cu cel mai alb cârd suav/ de găște? [...] Știi tu, copilăria mea, câtă umbră/ ai lăsat prin unghere sub candelă reci? Ce poate fi mai trist decât un soldat demobilizat: Nicio trompetă/ nu**

te mai îndeamnă/ la asalt. [...]deasupra deasuprelor/ plâng steagurile. Alteori, discursul liric alunecă în elegie tragică: De sfîntenie copleșit de uitare,/ O, nimicul și morții!/ Tinerii tei din cărare,/ Tinerii tei s-ar mirare/ Unde ne ducem cu toții? Nu lipsesc ecourile cinice postmoderne: prin adunare, care scade chiar/ dacă adună, – beau fructe și citesc pe silabe străine: Lot de vânzare parcele/ de regrete eterne.

Un poem emblematic pentru potențele lirice ale lui Simion Bogdănescu este neîndoielnic „Autobiografie de (s) oi”, subintitulat cu un termen folosit de autor și altădată *prozopoeem*. Detectăm aici elemente de onomastică rustică neaoș-tradițională (Dumitru – Mitică, Mitru lui Sănmedru), referințe livrești (Mitru Perea – Petru Maior anagramat în „Țiganiada” lui Budai-Deleanu, Mitrea Cocor), onomastică religioasă (Ioan Gură de Aur, Sfântul Andrei, Sfântul Francisc de Assisi), nume istorice (Ioan Fără de Țară, Ioan Vodă cel Cumplit Armeanul), practici pastorale (*să dai berbecul în oi*), datini și obiceiuri premergătoare nunților (*fetele nemăritate își fac pe ursită*). Nu puteau lipsi inserturile autobiografice subtil autoironice: *Despre subsemnatul/ presupun c-am fost născut în octombrie/ cincizeci și unu/ într-o ștearsă zi de douăzeci și șapte. Iată o proiecție edenică a lumii de dincolo: Apele minții mele/ plutesc înspre Pleiade./ Deocamdată/ acolo/ îmi va proiecta/ Domnul Dumnezeu/ Raiul.* Poetul nu respinge gesticulația ludică și

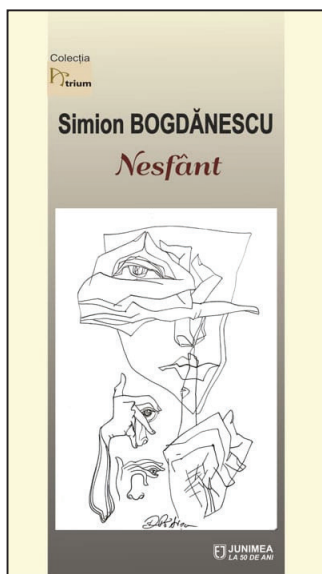
dialogul fantezist-gratuit: *Domnule,/ dar dumneata ești poet,/ trebuie să știi care-i/ femininul de la melc... [...] Domnule, dar/ dumneata ești poet,/ Ce melca mă-sii?*

Un poem erotic, având în centru pe Lina cea subțire (*ca să lăcomim întru păcat*), este organizat în două ape (ieri și azi), când gemeai spre ziuă în dezmăț, reușind doar jivină patimii să-mi fii. Dezmeticirea, peste timp, este crudă și dureroasă: *Când ne-am revăzut peste decenii./ Erai suptă scândură de ploi...*

Poetul modelează limba după o logică proprie, fără inhibiții împovărătoare, iar sintagmele și creațiile sale lingvistice aduc un spor de expresivitate: *chip nesfânt, gâscă sacră, cai de aburi, creanga fecioară, fărădezilele mele, fărădenopțile mele, fărădezorii mei.*

Socotit suprarealist de către Ioan Holban și Valeriu Stancu, postmodern prin discurs și gestică poetică rebelă, însingurat în ambele sensuri, retras în „turnul său de fildeș” bârlădean, poetul contemplă lumea cu un ochi vigilent și creierul (invocat adesea în acest volum) deschis către toate provocările senzorial-afectiv-intelectuale. El re trăiește pe axa ficțională a timpului când în spațiul ocrotitor dinaintea nașterii („Delir după Rahmaninov”), când în universul magic-inițiat al copilăriei și într-o maturitate generatoare de multe întrebări fără răspuns („Nesfânt”). Retranșat diplomatic, discret și meditativ, parcă împăcat cu sine și cu universul, poetul își urmează steaua și își duce crucea.

4 aprilie 2021

ARISTOTEL PILIPĂUȚEANU

„PAGINI RĂZLEȚITE”, DE ANTOANETA MACOVEI

Prin 1966, student fiind la Filologia ieșeană în anul al II-lea, aprofundam studiul romantismului românesc sub îndrumarea doamnei asistente (pe atunci) Antoaneta Macovei. Ne plăcea pentru calmul traseu imprimat discuțiilor, pentru conexiunile sugerate, pentru derapajele subiective prin care lua atitudine incendiară față de cercetătorii epocii romantice, unii dintre ei autoritari universitari clujeni ori bucureșteni. Parcurgea întreaga claviatură de la ofuscarea mocnită la tiradele vehemente. Aflasem că era originară din Leorda - Botoșani, localitate aflată la doar 20 de km de Dorohoiul meu natal, prim motiv de simpatie. Am mai aflat că ar fi vrut să urmeze o carieră actricească, dacă facultatea de profil din Iași nu s-ar fi desființat. Era o femeie frumoasă, ușor capricioasă, temperamentală și în același timp dădea dovadă de delicatețe. De fată, se numea Moțoc și-mi plăcea să cred că descindea din „neamul celui bărbat/care dintr-o lovitură/patru domni a răsturnat”. Nu mergeam însă mai departe, asociind-o cu Vidra. Ea avea un fel propriu de a fi, emana un aer nobiliar, inofensiv, de neam vechi trecut prin retorta unui trai îmbelșugat și a unor înalte oportunități educative. Cu mintea mea juvenilă de atunci îmi plăcea să cred că nașul ei de botez era admirator al Reginei Maria-Antoaneta și-l invidiam pe domnul Macovei, pe care nu l-am cunoscut niciodată. Mă închipuiam regizor și distribuam actrița în roluri diverse...

Acum, la peste jumătate de secol distanță, răsfoiesc un volum pe care prof. univ. dr. Antoaneta Macovei ni l-a dăruit nouă, foștilor ei studenți, cu ocazia întâlnirii semicentenare de la absolvirea facultății. Cum nu erau suficiente exemplare, s-a organizat o tombolă și m-am bucurat printre norocoși. Domnia sa, din motive de sănătate, n-a putut trăi bucuria revederii într-un amfiteatru, dar ne-a trimis acest semn de simpatie și prețuire, pe care l-am recepționat cu respect și recunoștință.

Volumul Antoanetei Macovei, „Pagini răzlețite”, Editura Vasiliana, Iași, 2017, grupează în șapte capitole, însumând peste 400 de pagini, studii aprofundate apărute în istorii literare, volume omagiale, colective, sub egida Academiei Române și în publicații specializate de prestigiu (*Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*) sau în reviste literare de mare audiență (*Cronica, Ateneu, Vitralii*). Multe sunt prefețe la volume editate sub îngrijirea Antoanetei Macovei sau comunicări științifice susținute la simpozioane și congrese naționale și internaționale. Într-un „Argument” binevenit, autoarea îndeamnă la o privire comprehensivă, lipsită de prejudecăți asupra literaturii române de la mijlocul secolului al XIX-lea, menită să anihileze imaginea unui „experiment desuet, îmbibat de o ideatică istorico-politică, fără să atingă esteticul pur, pretențios”. Accentul trebuie pus pe aria generoasă a romantismului. Antoaneta Macovei pleacă de la premisa că opera unui poet nu poate fi înțeleasă conform convingerilor proprii fiecărui critic, ci în funcție de timpul redactării, de mentalitatea

epocii, de talentul creatorului. Cotele de receptivitate pot crește sau descrește după gustul epocii emitente sau a celei receptoare.

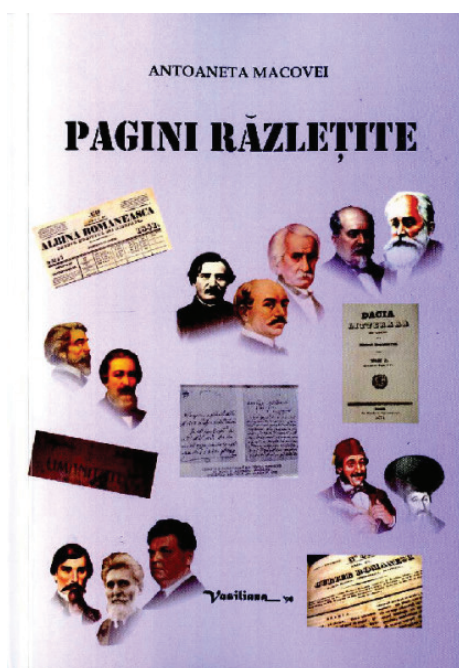
Zorii lirismului autohton

Lirismul incipient românesc pune în evidență câteva nume de rezonanță. Gheorghe Asachi, un soi de *uomo universale* respinge diletantismul, optând pentru armonia dintre originea emoțională și truda meșteșugului poetic. Dincolo de uscăciunea chipului din litografii, „marele bărbat a fost și el” – ne asigură Antoaneta Macovei – „un om cu suflet cald, de o tandrețe reținută, capabil de mari pasiuni”. Lirica sa erotică depășește versurile clamoroase ale contemporanilor; poezia devenind din spectacol spovedanie. Ferită de indiscreții, iubita, investită cu atribute mitice, capătă valoare de talisman.

„Un truver valah”, Anton Pann, și-a urmat nedesmințit crezul: „De la lume adunate și iarăși la lume date”. De aceea este extrem de dificil a distinge cât din creația sa îi aparține și cât datorează folclorului. Cum i-a fost existența diurnă, furtunoasă, marcată de cele mai neprevăzute evenimente, așa îi este și opera. Ignorând grupările și programele culturale, a intuit complicatul sistem al cererii și ofertei. Antoaneta Macovei nu pierde prilejul de a emite idei generatoare de polemică: Anton Pann n-ar fi un scriitor propriu-zis, ci un editor de repertoriu semi-folcloric; multe texte sunt „adunate” de alții; unele chiar scrise de alții (volumul „Poezii deosebite”, 1837, conține 35 de piese din care 15 aparțin Văcăreștilor și lui Conachi, în ciuda declarației lui Anton Pann că nu-i place să facă „plaghiori”; uneori „forțate de cerințele

rimei, cuvintele sună fals”; altele apar „sinonimii care nu se acoperă total”. Scopul acestor observații nu este de a dinamita creația antonpannescă, de a contesta „meșteșugul lui Anton Pann străin de poză și artificiu, rezultat al adevărului vieții și al lumii”. Sunt procedee prin care se urmărește decontarea și stabilirea autenticității ori modul de operare la nivel stilistic.

Costache Conachi, logofăt în cancelaria domnească, dublat de un cugetător lucid, nu este doar „un creator monocord, sentimentalist și exagerat senzual”, ci și un meditativ de profunzime. Atrasă de nume mai puțin cunoscute, Antoaneta Macovei practică o veritabilă arheologie de ordin istorico-literar, pândită periodic de spiridușul zădărniceii, descoperind în Constantin Stamati „o structură lirică accentuată, irizată de înalta iubire de patrie” sau o prodigioasă activitate de traducător, deși fără rezultatele scontate. Convinsă că „faptul artistic genial nu trebuie să-l umbrească pe cel mărunț, creat cu mai puțin har”, cercetătoarea merge mai departe, aducând la suprafață și realizările fiului celui amintit, anume Cristian Stamati-Ciurea, autor dramatic bucovinean, și ale nepotului Leonida Stamati-Ciurea, întemeietorul Partidului Național Liberal din Basarabia, retras la Târgu Ocna, unde s-a stins din viață în 1926. Alt „minor”, Mihai Cuciureanu, botoșănean, „prin lirismul spontan, nemascăt, a dezvăluit o structură poetică incontestabilă”.

Structuri romantice ale lirismului românesc

„Paginile răzlețite” conțin atitudini personale, uneori de necontestată justete, alteori discutabile, toate însă distingându-se prin inedit și cutezanță. Se amintește că mulți poeți romantici se considerau „Mesia” popoarelor: Mickiewicz, Lamartine, Byron. Statutul de „proscris”, de „exilat” era un blazon: Ion-Heliade Rădulescu, Bălcescu, dar și – adăugăm noi – Victor Hugo sau Pușkin. Printre publicațiile pașoptiste este inclusă și *Revista Română* editată de Odobescu. Hasdeu este și el adus mai aproape de revoluționari prin romantismul dramei „Răzvan și Vidra”. Astfel, cei doi mari scriitori nu mai stau „răzlețiți” ca în vechile istorii literare. Iar Eminescu este corolarul unei etape, „esențializând tot ceea ce a constituit fondul durabil al literaturii pașoptiste”. Din scrierile romanticilor români lipsesc atât cultul pentru teme fantastice, precum și tipul pasiv al inadaptatului (excepție face Eminescu). Istoria nu este transfigurată cu sentimentul de regret al occidentalilor, ci ca modalitate de revigorare a contemporanilor.

Teoretizând îndelung, Antoaneta Macovei optează pentru termenul de „lirică meditativă”, întrucât „cel de poezie filosofică nu acoperă o realitate, cel puțin pentru prima jumătate a secolului al XIX-lea”. „Poezia meditativă” sau „reflexivă” dezbate așadar o problemă de ordin general, fără implicații filosofice. În ce ne privește pe noi, românii, Revoluția lui Tudor Vladimirescu, precum și alte conspirații și comploturi finalizate în eșec, au generat o stare generală depresivă, fără implicații filosofice. Majoritatea primilor noștri poeți au trăit în tinerețe situații tragice, dispariția unor ființe apropiate sau deziluzii în dragoste. Solilocviile lor comunică o atitudine uneori elegiacă, alteori gravă și impunătoare. Cât privește consecințele influențelor străine, se dau explicații pe înțelesul oricui: „Orice lumină din afară nu poate crește un fruct atâta vreme cât nu există puterea și solul”. Vâna autohtonă conferă consistență ideatică și ritmică. Impresionează și capacitatea de sintetizare proprie Antoanetei Macovei: „Scrisă în versuri sau proză, uneori cu imagini unice și sonorități ce amintesc de legănarea psalmilor religioși, ori păstrând ecouri din ritmurile creației populare, meditația românească poate fi considerată ca specie literară, în jurul anului 1840, prin eforturile unui șir întreg de poeți, la capătul căruia se găsește Alexandrescu, artistul ce a șlefuit-o și i-a dat strălucire”.

„Cântarea României”, poem în proză, a dat naștere la un imens material istorico-literar elaborat pe întinderea a mai bine de un secol. Antoaneta Macovei are tenacitatea de a analiza cu migală fiecare opinie și a lua în considerare orice argument, oricât de mărunț, în favoarea moldoveanului lipsit de orgolii, Alecu Russo. Mai mult, întreprinde cu un grup de studenți filologi dar și matematicieni, îndrumați de specialiștii în I.T., un studiu statistic pe text, cu rezultat așteptat.

„Încercarea de a spune ceva nou despre cel care a fost numit când <<Lamartine al românilor>>, când <<Mistralul Mirceștilor>> poate părea ca o neiertată cutezanță”, recunoaște autoarea volumului. Și totuși, acceptă riscul, afundându-se în studiul unor texte rămase în manuscris ori „răzlețite” în periodice, de la debutul în limba franceză (poate „un joc al tinereții” care trebuie dat uitării, total neelocvent”), până la strălucitul apogeu. Poezia sa erotică nu este străină de „curierii inimilor” (lăutarii) și se dezvoltă sub antetul temperamentului său, cu ecouri lamartinieni. Osmoza iubire-natură este aproape obligatorie, peisajul fiind perceput ca stare de spirit, nu ca decor. Tensiunea este asigurată de simultaneitate. După moartea iubitei, „versul este cenzurat, descărcat de combustia sufletească”. „Pastelurile, o vivificare a liricii lui Alecsandri, conceptual și formal” demonstrează că sentimentul naturii este la fel de vechi ca ființa umană. Poet al diurnului, Alecsandri, asemenea anticilor, își ridică ochii spre soare într-o continuă și tulburătoare

venerație. Spontan în invenții peisagistice, bijutier în șlefuirea formelor imagistice, este punctul de intervenție între poezia primei jumătăți a secolului al XIX-lea și creația eminesciană. Cu Alecsandri, poezia noastră depășește granițele, intrând în lume.

„Dacă în generația de la 1848 a existat un om mai iubit și mai respectat datorită distincției și generozității spiritului său, acela a fost, fără niciun dubiu, Costache Negri”. Punerea în evidență a verbului dinamizator, reflex al expresiei vii, nemijlocite și nefalsificate de niciun intermediar, întărește aprecierea lui Eminescu despre Negri: „poet și prosaist eminent, patriot bun cu inimă dreaptă și fără patimă”.

Între diletanți și erudiți

Că Bogdan Petriceicu Hasdeu face parte dintr-o familie de creatori literari o demonstrează scrierea „Domnia Arnăuțului”, redactată inițial de un unchi, Boleslav, reluată de tatăl Tadeus și finalizată de fiu. Pe șapte pagini, Antoaneta Macovei face operă detectivistă, arată că B.P. Hasdeu a operat masiv pe text, paternitatea impunându-se de la sine. Un personaj aproape obsedant al istoricului și dramaturgului este vornicul Moțoc, supralicitat spectaculos prin cruzime și tragism. O explicație încearcă Ștefan Gorovei: în perioada cât a fost director al Arhivelor Statului, Hasdeu a avut ca secretar un Ilie Moțoc. Precizăm și noi că autoarea volumului de care ne ocupăm se numea cândva Antoaneta Moțoc. Ea pătrunde cu delicatețe într-un interval gingaș al vieții marelui savant. Ne pune în față un adevărat roman epistolar al Hasdeilor, palpitant și încântător, enigmatic și cugetător, unde invenția scriitoricească pălește în fața tulburătoarelor momente trăite de tată, mamă și fiică. Descoperim un Hasdeu tandru și iubitor, dând sfaturi înțelepte celei pe care a iubit-o ca pe lumina ochilor: „Nu înceta a fi voioasă, glumeață, răzătoare; căci posace sunt numai naturile mediocre sau răutăcioase”.

Analizând unda lirică din „Pseudo-kynegetikos” de Al. Odobescu, cercetătoarea stabilește și izvoarele: structura intimă a prozatorului; specificul eseului ca gen literar (stringența logică este substituită cu reflecția subiectivă). Studiind discursurile lui Kogălniceanu ori Delavrancea, dezvăluie mecanismele interioarei arte oratorice. Matei Millo și Vasile Alecsandri oferă un model al colaborării actor-creator.

Alexandru Dima ilustrează tipul savantului prin ideile sale „comunicate într-o formă elevată, de mare claritate, marcând înclinația către ordine și metodă” și Antoaneta Macovei menționează că ultima carte a universitarului Alexandru Dima, „Viziunea cosmică în poezia românească” a apărut la „Junimea” în 1982, prin devoțiunea criticului și istoricului literar Mihai Drăgan și a redactorului Gheorghe Drăgan.

Scotocind tenace Arhivele Statului din Iași, consultând peste 30 de dosare, Antoaneta Macovei descoperă o scrisoare adresată de Brătescu-Voinești lui Mihail Sadoveanu, ambii directori de teatru, și nu ezită să se întrebe public ce caută respectiva epistolă într-o carte care conține corespondența lui... Ibrăileanu. Din scrisoare rezultă priceperea lui Ibrăileanu ca director interimar în treburile administrative și birocratice. Constatarea îi permite autoarei să ia poziție față de unele aprecieri, mai puțin controlate documentar, ale lui Al. Piru referitoare la acest moment din activitatea mentorului de la „Viața Românească”.

Dincolo de aceste zbateri pentru lucruri aparent mărunte, Antoaneta Macovei rămâne o perfect informată cercetătoare a romantismului românesc, vorbind, poate cu prea mult entuziasm, de „generația de aur a literaturii noastre, din a cărei stirpe s-a considerat și Eminescu prin stilul său înaripat, decisiv, vizionar”. Înțelegând resorturile delicate ale fenomenului literar, profesoara le-a putut explica și altora în ce constau frumusețea și adevărul unui curent literar care ni l-a dăruit, într-adevăr, pe Eminescu.

JANET NICĂ

IEȘIREA DIN LABIRINT

Filosofia este ridicarea realului la ideal, a particularului la general, a sentimentului la intelect, a lucrului la concept. Se spune că arta este subiectivă, și este adevărat, dar este fals că este numai subiectivă. Rămânând absolut subiectivă, închisă în sine, arta ar fi ca o floare fără miros, ca o lumină fără raze. Artă se face de către oameni pentru oameni. În fenomenul artei, receptorul este foarte important. Dar asta este altă poveste. În esență, artă este, dincolo de multe definiții, o spovedanie, o terapie bine ticluită, o descărcare a interiorului spre exterior, un acut narcisism revărsat spre alteritate, ca modalitate de maturizare. Dacă vrei să se înalțe balonul, să se lărgască perspectiva, trebuie să arunci, rând pe rând, săculeții de nisip din nacelă. Privind literatura epică, teoria literară a statuat, programat sau nu, aberații teoretice care au adus reale deservicii receptării fenomenului literar. Una dintre aceste aberații ar fi aceea referitoare la narator. Conform teoriei în vigoare, una este autorul, alta este naratorul. Autorul și naratorul sunt, deci, instanțe diferite care, ca într-o lume kafkiană, nici nu se cunosc. Naratorul, la rândul lui, poate fi subiectiv sau obiectiv, omniștient sau mai puțin științific. Astfel, autorul este anulat, purtătorul lui de cuvânt fiind naratorul. Naratorul este, acum, veritabilul păpușar care manevrează povestea, acțiunea și personajele. Autorul, condamnat, nu se știe de ce, prin hotărârea judecătorească a parchetului teoretic, stă pe tușă, neavând voie să intre pe teren. Evident, aberație de proporții care faultează bunul simț al logicii elementare. Autorul, care este producător de text, de operă, este tras pe linie moartă și i se fac favoruri necuvenite speculantului, naratorului, instanță inventată, de mâna a doua.

Pentru a limpezi apele și pentru a demonta infantilitatea acestui demers teoretic, să ne apropiem de romanul „Chiar el a spus cu mâna lui”, de Cornel Udrea, roman apărut la Cluj-Napoca, la Editura Școala Ardeleană, în 2019.

Romanul, adevărat ciorchine de semnificații bănuite și nebănuite, copleșește și intimidează la o primă abordare, plebee. Cărțile sensului nu sunt puse, pur și simplu, pe masă, la vedere. Gândul cititorului ar trebui să se ridice pe vârfuri, să poată vedea ceva în ograda autorului. E nevoie de o efortare, de catalige semantice, să poți gusta salățile din grădina ursului. Mai întâi de toate, se observă că autorul este și narator; pentru că vorbește la persoana întâi. Ar fi vorba, deci, de un narator subiectiv, omniștient. Se vede clar că între autor și narator nu există niciun pârleaz, niciun zid, ambii fac un tot. La ce-ar folosi o dedublare artificială și înlăturarea autorului? Nu înseamnă o expropriere a producătorului în favoarea naratorului „burghez”? Nu ar fi lipsită de sens, deși pare o glumă, dar pe linia categoriilor stilistice ale lui Lucian Blaga, ipoteza că teoria literară a transpus, în structurile sale, teoria sociologică, modernă, conform căreia producătorul este spoliat, prin legi partinice, de bunurile sale.

Se observă dedublarea autorului în naratori posibili și imposibili, plecându-se de la autor, ca punct de referință. Dar, pentru o corectă gândire logică, privirea critică trebuia plasată înaintea autorului, pentru că, înaintea autorului este omul. În cazul nostru, înaintea autorului Cornel Udrea, este omul Cornel Udrea. Între om și autor nu este o ruptură, ci o diferență de grad, care îl înalță pe om. Autor nu este tot omul, ci numai acela care creează, concretizându-și proiectul, ipoteza. Iar autorul, în demersul său epic, vorbește despre sine, ca om. Cornel Udrea, ca autor, vorbește despre omul Cornel Udrea. Personajul adevărat al romanului este omul Cornel Udrea. Iar omul Cornel Udrea are un destin dramatic, autentic, desfășurat într-un univers heraclitian, ostil, prin indiferență. Tema romanului este *labirintul*, temă legendară, plină de conotații mitologice, existențiale, morale și estetice. Este vorba despre labirintul dedalic, închis, nu despre labirintul porfirian sau cel modern, rețelar.

Pentru Cornel Udrea, viața este un labirint, un univers încurcat, stresant, derutant, nemilos, fără ieșire. Aici, orice ghid nu poate să fie decât orb, pentru că regulamentul de *ordine interioară* este implacabil. Nu orice om este un Dedalus, sau un Icar, care să iasă din labirint, zburând cu

aripi de șindrilă. Dar omul Cornel Udrea, prin încercarea de a ieși din labirint, este un Dedalus modern, ingenios netemperat, plin de forță și purtător de torță. El își pregătește ieșirea din labirint prin înălțare, prin ridicare de la sol, prin decolare filosofică, prin ridicare, pe o scară imaginară, de la iarba sensibilității, la cerdacul conceptului dătător de perspectivă: *Din balcon, dragul mamei, poți vedea satul nostru. Numai dacă vrei!* Zborul filosofic, scara imaginară, aripile de șindrilă sunt, la Cornel Udrea, umorul filosofic, scara umoristică, șindrila umoristică, toate, mijloace de transcendere a unui real labirintic, fatal. Înălțarea prin umor este reconfortantă. Dar, să ajungi umorist, trebuie să pătimești, să stai „la rând”, nu pentru două schelete de pui, sau pentru un kil de ulei, ci la rând să cumperi o carte. Numai cartea înalță și dă perspectivă. Iar perspectiva cărturărească vede fisuri în ideile monumentale hipostaziate și fetișizate.

De aici, nevoia de umor, de a leza autorități false, ipocrite și violente. Cum lumea e un balamuc, bineînțeles, cu o anumită „ordine interioară”, e nevoie de carnaval, colac de salvare milenar, supapă și leac pentru psihicul uman. Umorul, prin esența sa, nu rănește, nu distruge. Umorul iubește „victima” pe care o ia în răspăr, în joacă: *Da, umorul nu sparge ferestre, dar poate să dea dureri de cap.* Umoristul este vecin cu „victima”, colocatar, concetățean, consătean, concitadin. Cu penița umorului, Cornel Udrea își caricaturizează misiunea de scriitor: *Deci, normalitate pe toată linia. Cu excepția faptului că sunt scriitor, cu dorința că vreau și eu să lămuresc științific de ce, după ce scoți degetul din apă, nu rămâne gaură, de ce delfinul doarme cu un ochi deschis, de ce elefantul nu vede bine, de ce*

Cornel Udrea

câinii aleargă în jurul cozii, de ce unii politicieni nu vor să învețe ortografie, ortoepie și se tem de neologisme. După o asemenea mărturisire directă, potrivit teoriei literare în vigoare, nu ar fi absurd să se spună că nu autorul Cornel Udrea se mărturisește, ci o instanță abstractă, parazită, anume naratorul, vorbește, face și dregre? Această stupidenie teoretică, această contradicție în termeni se predă, metodic, de ani de zile, în școala românească, având aerul unei invenții intelectuale fără egal.

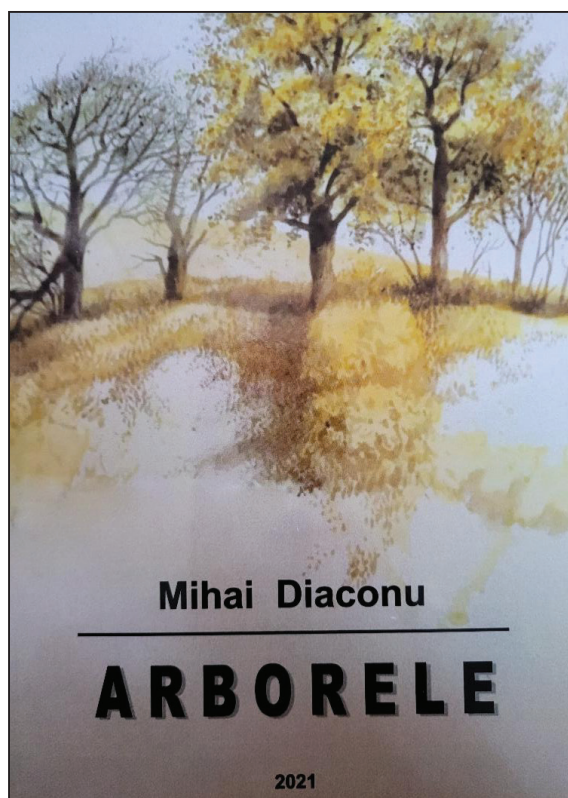
Romanul „Chiar el a spus cu mâna lui” este o lecție de zbor intelectual peste dunele de nisip sentimental al unei societăți labirintice, haotice, cu jumătăți de măsură, care amputează integritatea umană. De la etajul umorului, toate marile valori, marile speranțe capătă dimensiuni liliputane, litotice. Autorul găsește cuvinte de laudă la adresa Doamnei Amalia Codruța Polcovnic, pentru că *a enervat generații la rând*, faptă care merită tot respectul. Uneori, este ridiculizată identitatea textului, prin eliminarea blancului, sugerând o vorbire pe nerăsuflăte: *Medicii au zis plimbare plimbare că arată cam cadaveric la aspectul facial culoarea pământului și umblă greu parcă ar avea pietre în buzunarele lui triste*. Infernul labirintic al societății naște monștri ai banalității care, la rândul lor, provoacă suferință și derută. Peste tot sunt țarcuri care îngredesc libertatea de gândire și de simțire, peste tot dai de câte *un ghișeu, un spațiu-ghilotină, unde îți vâri capul și te întâmpină o soție de domn' colonel, cu colici, cu draci, cu prostie regurgitată*.

Și totuși, romancierul Cornel Udrea nu poate să scrie grav și cernit: *nu se poate doar Bacovia, mai trebuie și ceva carnaval, chiar dacă plouă și e mizerie de bacău meteorologic*. Tocmai de aceea, umorul iese la rampă și își face datoria, prin survolarea pădurii nebune, ca Făt-Frumos din basmul „Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte”. În acest sens, expresiile paradoxale, care arată înălțimea ștachetei umoristice, abundă și fac spectacol: *chiar el a spus cu mâna lui, răzmeriță verbală, blocuință, curvă de gând, băbuța-veioză, ați răs ca o scrumieră la menopauză, coșmar sonor, ură de calitate, vacă cu termen redus, viol interesant, cardiolog de inimă, muieris vârstnic, duminică de cuvinte, stare de priveghi administrativ*.

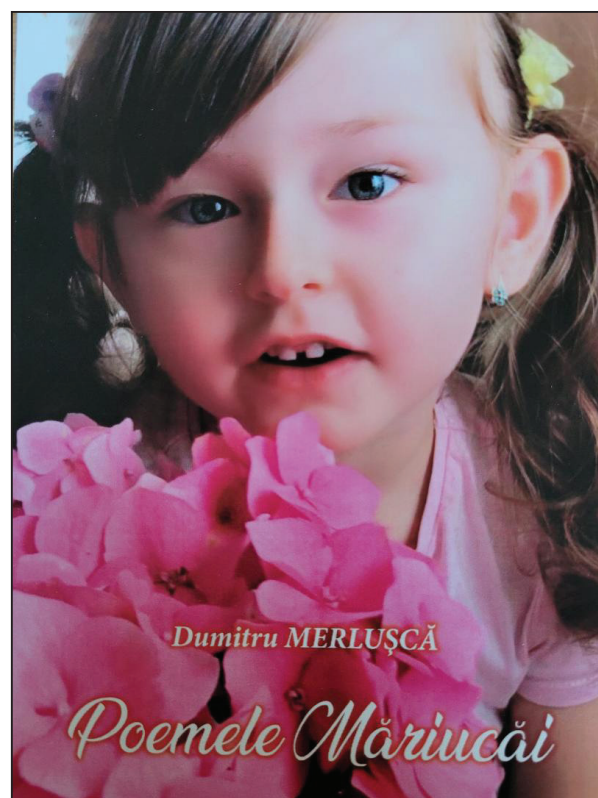
Toate aceste frământări de gând sunt ale autorului Cornel Udrea și ale omului Cornel Udrea. Nu se vede nici picătură de alt narator, instanță abstractă, care să ia ștăfeta și s-o ducă, victorios, aiurea.

Romanul-eseu „Chiar el a spus cu mâna lui” mustește de omul Cornel Udrea. Cornel Udrea nu e reprezentat de nimeni, decât de el însuși. Aflând, din roman, că nu-i place să fie lăudat, putem încheia acest eseu într-un mod umoristic. Realizând un roman de excepție, Cornel Udrea a reușit să-și enerveze prietenii, care aveau alte pretenții de la el. Cartea sa, chiar dacă

nu va fi citită, de altfel, nici eu nu am citit-o, sigur că va fi pusă sub piciorul mai scurt al unei mese, într-o casă de oameni onești, care iubesc literatura.

S
E
M
N
A
L

ZÂNA TĂMĂȘANU

O POETĂ BÂRLĂDEANCĂ: ELENA FARAGO

„De mult nu scrie la noi o femeie cu idei,
cu știință de vers, de iubire pentru arta sa”.

Nicolae Iorga

S-a născut la Bârlad, pe 29 martie 1878, în familia unui negustor grec înstărit, din părinții Francisc Paximade și Anastasia Thomaide; o familie numeroasă, în care viitoarea poetă își petrece, alături de cei șase frați și surori, primii ani ai unei copilării la început lipsite de griji: în casa părintească domneau voia bună, bunăstarea și un climat prielnic unei copilării fericite.

Primele studii le face la Pensioanele Varlaam și Nathalie Drouhet, apoi frecventează Școala de stat nr. 1 de fete, sub conducerea doamnei Neagoe, dovedind dragoste de învățătură, de frumos, fiind pasionată de poezie și povești, dar excelând la aproape toate disciplinele. Este înscrisă în anul școlar 1886–1887 la Externatul din oraș, dar atmosfera rece, neprimitoare o dezamăgește. Se refugiază în lumea cărților, iar după un an își întrerupe cursurile, căci asupra familiei se abat nenorocirile: mor trei dintre copii, iar în anul 1890 moare și mama. Fiind cea mai mare dintre copii, deși nu împlinise 12 ani, Elena preia îngrijirea celorlalți frați și surori. Pentru a nu pierde contactul cu învățătura, răsfoiește noapte de noapte cărțile de școală ale unui frate mai mare, citește tot ce-i cade în mână, ziare, reviste în care urmărește polemicile din artă, simpatizând cu mișcările moderniste.

În 1895 moare și tatăl, iar copiii sunt împărțiți la diverse rude. Elena merge la București pentru a se angaja ca bonă. Așa ajunge în casa lui Gheorghe Panu, iar de acolo în casa lui Ion Luca Caragiale, unde este guvernanta celor trei copii ai scriitorului, care aflase de la Gheorghe Panu povestea ei de viață. Impresionat, exclamă: „Viață de roman, subiect de dramă, iată viața acestei tinere fete!” În casa lui Caragiale, Elena găsește o atmosferă de idei, o bibliotecă bogată, o încurajare către cele spirituale. Aici îi cunoaște pe Alexandru Vlahuță, Barbu Ștefănescu Delavrancea, George Coșbuc, George Ranetti, pe alți scriitori și prieteni ai marelui dramaturg.

Frecventează Cercul socialiștilor, unde îi cunoaște pe Ion Nădejde, Vasile Morțun (de la el l-a citit prima dată pe Dostoievski), C. D. Gherea, C. Z. Buzdugan, C. Stere, I.C. Frimu. Tot aici îl cunoaște și pe viitorul ei soț, Francisc Farago, recent numit director la o sucursală din Constanța a Băncii Generale Române. Își urmează soțul la Constanța, peste doi ani, la Brăila, iar din 1907, la Craiova, unde se va stabili pentru toată viața.

Își face debutul ca poetă în 1902, în publicația „România muncitoare”, cu poezia *Gândul trudiților*, semnând cu pseudonimul Fatma, iar editorial, în 1906, cu volumul *Versuri*, tipărit în Budapesta, la editura Luceafărul. Volumul atrage atenția lui N. Iorga, Ion Gorun și Eugen Lovinescu, care o invită la Cenaclul „Sburătorul” din București. Începând de

acum, soarta îi va surâde poetei și drumul ei în creație va fi ascendent. Publică versuri și proză în diverse publicații: *Adevărul*, *Epoca*, *Ramuri*, *Sămănătorul*, *Făt-Frumos*, *Floarea darurilor*, *Almanahul Societății Scriitorilor Români*, *Sburătorul*, *Zeflemeaua*, *Dimineața copiilor*. Înființează și ea în 1922, la Craiova, o revistă, *Năzuința*, cu scopul de a învia viața

literară și artistică locală. Adună poeziile publicate aici în volumul *Nu mi-am plecat genunchii* (1926). Odată sosită în Craiova, colaborarea poetei la revista *Ramuri* va aduce mari satisfacții revistei. Publicistul craiovean C. Ș. Făgețel remarcă: „Venind la Craiova, doamna Farago aducea între noi un nume și un prestigiu literar a căror strălucire avea să se reverse asupra tinerei noastre publicații.” Adunările revistei încep să se țină în casa poetei și întreaga viață redacțională se va concentra aici.

În această perioadă apar volumele *Șapte din umbră* și *Traduceri libere* (1908), ambele foarte apreciate și premiate de Academia Română. În 1913, apar volumul *Din taina vechilor răspântii* și două volume dedicate celor mici: *Pentru copii* și *Copiii*.

După o scurtă pauză, apare volumul *Șapte amurgului*, poezii care sunt rodul colaborării la revista *Sburătorul*, precum și volumul de povești și istorioare pentru copii, *Din traista lui Moș Crăciun*, ambele volume fiind premiate de Academia Română. Continuă să scrie literatură pentru copii: în anii 1921–1922 apar *Bobocica*, *Să nu plângem*, *Să fim buni*, *Dar din dar*, precum și al doilea volum de *Traduceri libere și reminiscențe* din opera poetilor Émile Verhaeren, Henri de Régnier, Paul Verlaine, Sully Prudhomme, François Villon.

Recunoscută drept cea mai însemnată poetă din prima jumătate a secolului trecut, Elena Farago a fost sărbătorită de autorități și admiratori la aniversarea vârstei de 50 de ani. În martie 1937, Liviu Rebreanu, Președintele Societății Scriitorilor Români, îi trimite următoarea telegramă: „Doresc a-ți exprima simpatia și admirația mea și a colegilor pentru opera dumitale poetică de rară delicatețe și adâncime, pentru sufletul dumitale veșnic bun și entuziast.”

În aceeași perioadă obține Premiul internațional „Femina” (1924), pentru volumul *Șapte amurgului*, din care, cu acest prilej, Elena Văcărescu traduce în limba franceză poezia *Pornea o barcă verde*. În 1937, întreaga sa operă este răsplătită cu Premiul Național de Poezie. Presa și critica literară recunosc meritele poetei. Izabela Sadoveanu scria în *Adevărul literar și artistic* din martie 1937: „Premiul Național de Poezie s-a acordat doamnei Elena Farago. Marea recompensă națională i se cuvine de drept, pentru calitățile versului său.” Însuși Regele Carol al II-lea îi conferă Medalia „Bene Merenti” clasa I și Ordinul „Meritul Cultural clasa a II-a în grad de Cavaler”

pentru merite literare (1938).

Continuă să scrie versuri și proză pentru copii: între anii 1941- 1944 apar volumele: *A ciocnit cu ou de lemn*, *Plugușorul jucăriilor*, *Într-o noapte de Crăciun*. Scrie și versuri cu puternic ecou social al suferinței celor pe care nimeni nu-i ascultă: *Nu-i greu să uiți*, *O țărancă tânără se tânguie brazdei*, *Sunt și-n văzduh răspântii grele*, *O țărancă tânără își bocește copilul mort*. De altfel, poeta s-a implicat în viața socială încă din 1907 când participă la mișcările ce frământau țara (răscoalele țărănești), ducând mici ajutoare țăranilor prin sate, și chiar este arestată și eliberată la intervenția lui N. Iorga. Acum adoptă și un copil, Mihnea, ce va crește alături de fiica ei, Cocuța, și le va dedica mai multe poeme celor doi. A fost directoarea fundației „Alex și Aretia Aman”, inspectoare a Azilurilor de copii, membră în Comitetul de lectură al Teatrului Național Craiova. În 1947 este numită cetățean de onoare, iar în 1978 UNESCO propune sărbătorirea centenarului poetei, cu care prilej s-au reeditat unele din creațiile tale.

Spre sfârșitul vieții, poeta a trăit ani de suferință pe care i-a înfruntat cu demnitate și optimism. În acești ani, criticul Eugen Lovinescu, care o vizita, îi face un portret deosebit: „Frumosul ei cap viril, tăiat în bazaltul lui George Sand, luminat de langușorii ochi orientali ce s-au plimbat cândva pe șiragul calcinat al Cicladelor, frumosul ei cap leonin cu privire expirândă ca un veșnic S.O.S., cu gura întredeschisă, s-a odihnit între perne, purtat de pe fotoliu pe canapea și invers...dar niciodată n-am văzut-o abătută, doborâtă...” (*Memorii II*).

Poeta se stinge pe 4 ianuarie 1954 și-și doarme somnul de veci în pământul Olteniei, la Craiova, care a constituit pentru ea cea de-a doua casă, după Bârladul copilăriei.

Elena Farago a scris la început o poezie tradițională,

puțin influențată de simbolism, având afinități cu poezia lui Șt. O. Iosif și a lui Panait Cerna, dar nefiind deloc sămănătoristă. Departate de tumultul capitalei, poeta a trăit și a scris o operă literară care a consacrat-o. Sinceră și emoțională, poezia intimistă a Elenei Farago rămâne unul dintre prețioasele modele ale genului. Zbuciumul din sufletul poetei se țese încet, fără zgomot, abia presimțit. Sugerând mai mult decât spunând lucrurilor pe nume, poezia ei potențează simbolurile, servindu-se de puterea evocatoare a cuvintelor și cu o profundă vibrație și rezonanță sufletească. Poezia intimistă de dragoste se completează cu descrierea umanizată a naturii care trăiește intens în poezia sa. De la pastelul-cadru împletit cu elemente meditative sau erotice, până la pastelul propriu-zis, poeta prezintă o întreagă gamă de poezie descriptivă plină de pitoresc, sugestie și emoție. Adesea trece cu ușurință de la poezia pastel, gen popular, la pastel-cadru și apoi, pentru prima dată în literatura noastră, prin pastelul propriu-zis, la poezia-schiță, creând, virtuozitate artistică, un expresiv tablou plastic.

Au scris despre poezia Elenei Farago critici de renume. Între aceștia, Eugen Lovinescu: „Iubirea poeziilor doamnei Farago e o iubire discretă, tristă și duioasă. E una din acele iubiri care se consumă departe, în tăcere, și nu se trădează decât printr-un cuvânt cu două înțelesuri, o strângere de mână, o privire furișă ce se șterge repede, lăsând în urmă o dungă luminoasă.” (*Pași pe nisip*, II, 1906).

Perpessicius apreciază că: „Poezia Elenei Farago e viața însăși, într-un continuu zbucium, o continuă aspirație, un continuu apel către pasărea albastră a dorului și o continuă frângere a inimii care așa de puternic știe să dorească dar în aceeași măsură să și sufere.” (*Cuvântul*, 1938).

ION BUZDUGAN. 135 DE ANI DE LA NAȘTERE

Născut Ivan Alexandrovici Buzdâga, la 9 martie 1887, Brânzenii Vechi, județul Bălți, Imperiul Rus, a murit la 29 ianuarie 1967, București. A fost un folclorist, poet, publicist și traducător român din Basarabia, membru și secretar al Sfatului Țării.

Poet important al Basarabiei și mare patriot, este pe drept cuvânt socotit erou al Unirii Basarabiei cu Patria Mamă. Ofițer în armata rusă, poetul venea la Bârlad în anii 1916-1917, la reuniunile Academiei Bârlădene care se desfășurau în casa profesorului Eugeniu Bulbuc, unde se refugiase maestrul său, Alexandru Vlahuță. În anul 2011, Academia Bârlădeană a tipărit la Editura Sfera, în format liliput, volumul de versuri *Miresme din stepă*, ediție îngrijită de C. D. Zeletin, cu o prefață de Nicolae Iorga.

Din poeziile lui Ion Buzdugan publicate în volumul „Miresme din stepă”, pe care le-am citit cu multă plăcere, am preluat numai din zece câte un vers și am alcătuit poezia din două strofe + titlul, oferind-o spre lectură. Este inclusă în volumul „101 propozpoeme”, Editura Sfera, Bârlad, 2019.

Serghei Coloșenco

Amurgul picură topaze

Sara astru lângă astru
În fâlfâiri de-âripi ca de păun măiastru,
Peste dealuri, peste țarnă,
Bate rece vânt de toamnă.

E toamnă... cerul plânge-afară,
Colo-n câmpie, la hotară,
Când stelele-și aprind vâpaia
Din culme fluierul adie
Toamnă tristă și târzie.

ION BUZDUGAN

**MIRESME
DIN STEPĂ**

POEZII

DORINA STOICA

GABRIELA ANA BALAN: PREA MULȚI PILAȚI PENTRU DOUĂ MÂINI

„Sunt un vas de lut umplut cu suflet, feminină și feministă”

Născută în orașul Sibiu, pe 19 septembrie 1968, poeta Gabriela Ana Balan a debutat în perioada anilor de liceu cu poezii și cronici literare în revistele „Astra” și „Transilvania”. Între 1990–1993 a fost redactor la ziarul „21 Radical”, Sibiu. A lucrat în presă din decembrie 1989 până în aprilie 1993, ca redactor la cotidianul „21 Radical”, iar în prezent este în colegiul redacțional al revistei „Meridianul Cultural Românesc”, Vaslui.

Este membră a Cenaclului „Alexandru Vlahuță” de la Biblioteca „Stroe S. Belloescu”, condus de poetul Simion Bogdănescu, a Cenaclului Qpoem inițiat și condus de Călin Vlasie și a altor cenacluri din mediul virtual. Are poezii publicate în multe reviste din țară și din străinătate (tipărite și online), poezii puse pe muzică, poezii traduse mai ales în limba italiană.

A publicat până în prezent cinci cărți de poezie: *Împăratul de ceară*, Editura Singur, 2012; *Labirintul de cristal*, Editura Self Publishing, 2014, *Moartea trece pe tușă*, Editura Art Creativ, 2016; *Ochii leului berber*, Editura Grinta, 2018 și *Prea mulți Pilați pentru două mâini*, Editura Salonul Literar, Odoboești, 2021.

Foarte activă în mediul online, participă la concursuri de poezie și obține premii onorante. Prezintă cu poezie în mai multe reviste de prestigiu din țară și străinătate, antologii, cărți de poezie cu teme date, Gabriela Ana Balan este un nume cunoscut iubitorilor de poezie. Trebuie să recunoaștem că internetul folosit eficient constituie un excelent loc de socializare culturală, de interacțiune cu responsabili de publicații, coordonatori de antologii, traducători, cantautori, critici literari, editori și mulți autori care fac schimb de cărți, se citesc unii pe alții și mai și scriu despre cărțile primite. Revistele arată deschidere și publică atât grupaje de poezii cât și cronici despre cărți. Am vrut să amintesc acest aspect ce are legătură cu actualitatea și care s-a dovedit în ultimii doi ani cât am stat mai mult pe acasă din cauza pandemiei, extrem de benefic afirmării și în literatură, deoarece Gabriela Ana Balan are abilități în folosirea tehnicii moderne și o face în mod constant, eficient, în favoarea scrisului său.

Titlul cărții (de altfel și titlul poeziei de la pag. 50) este unul inspirat și special, ca toate titlurile cărților sale publicate până în prezent. Te pune pe gânduri. Dacă Pilat din Pont l-a condamnat pe Iisus Hristos la moarte cumplită și nedreaptă, din cauza trădării unora, Pilații timpurilor noastre au condamnat întreaga omenire la un fel de închisoare ce a schimbat lumea și mai ales ne-a schimbat pe noi, oamenii, și ne-a făcut mai răi, mai temători din cauza fricii inoculate ca o otrăvă, zilnic. *Ne-am trezit cu prea mulți Pilați/ pentru două mâini/ plătim rate la bursa măștilor/ Pilatul meu îmi ține oglinda/ ochii lipiți de lacrimi/ până când foaia pe care scriu rămâne candidă/ nu-mi dau la schimb Pilatul/ pe-o canea de aur/ nici nu îl amanețez când vine ploaia/ la ce mi-ar mai folosi mâinile vinovate/ dacă nu aș avea lemn de cruce/ aș vinde ultimul meu grăunte de luciditate/ pe arginți/ să cumpăr mâini/ mâini mâini/ să îmi mângâi Pilatul/ în izolare („Prea mulți Pilați pentru două mâini”).*

Nu, Gabriela nu scrie nicidecum poezie cu tentă religioasă,

Gabriela Ana Balan

**Prea mulți Pilați
pentru două mâini**

Editura Salonul literar
Vrancea, 2021

ba chiar aș spune că, în poezia sa face echilibristică pe acea linie invizibilă ce delimitează sacrul de profan, linie care de fapt este însăși viața terestră a noastră, a oamenilor. Spun aceasta deoarece în poezia sa, Dumnezeu, uneori, nu este cu nimic mai presus decât casnicii sau: */îmi aleg dumnezeii așa cum m-a învățat tata/ îi invit la cină îi resping categoric dacă/ se ling pe degete în loc să folosească batiste/ („Sfârșitul lumii din nou”).* Dilema mea vine din faptul că, în timp ce numele lui Pilat (simbolul puterii care se spală pe mâini de o judecată strâmbă) este scris cu majuscule, când este vorba de Dumnezeu, în unele texte folosește literă mică. Având în vedere că poezia sa este plină de simboluri, aceasta ar putea să ne sugereze că divinitatea s-a retras, s-a făcut neobservată pentru un timp lăsând totul să se petreacă așa cum a fost scris: apocaliptic!

Plină de contradicții, bântuită de muză dar și de toate cele lumești, influențată de diverse tendințe ale poeziei moderne care e când mistică, când feministă, când erotică sau cu limbaj îndrăzneț, Gabriela Ana Balan scrie ca și cum ar fi câte o firimitură din toate acestea și din fiecare. ... *umblu goală pe străzi, legată la ochi presar boabe de ore /să nu uit de unde am plecat/ am funii groase legate de mâini și de picioare/ să mă scot la liman când doamne ferește cad în păcat/ în fața bisericii vând calendare cu primul iubit/ dintr-un lung șir al celor pe care i-am uitat/ și tot nu pot hrăni miile de guri flămânde/ ale îndoielilor/ cu amintiri îngropate/ nimeni nu mă bate în cuie pe cruce/ /refuz să o port în spinare... („no comment despre mine și scrisul meu...”).*

Femeia Gabriela pare a fi locuită de o alta, *mi-e milă de femeia ce locuiește în mine* (Denunț), de o poetă, de fapt imaginea sa în oglindă pare atât de reală încât cele două când sunt diferite, când se distanțează: una în oglindă, alta în realitate, când se contopesc: *...e refuzul de a mă lăsa hărțuită/ pe dinăuntru/ fuga în oglindă urmărită de fluturi/ puși pe înghițit oameni/ de parcă s-ar îndrăgosti/ toți într-o singură zi/ îmi recunosc vina/ am îndopat-o cu poezie/ sărmana crede că știe să scrie („Denunț”).*

Poezia Gabrielei Ana Balan este o poezie ce se „poartă”, o poezie profană (după părerea mea), plină de cuvinte precum „moarte”, „cucuvea”, „sânge”, „lupi”, „sicriu”, „ștreang”, „tehnică woodoo”, de „Pilați” și „Ofelii”, de dumnezei mici și ascultători, de prieteni virtuali, de neliniști, spaime, obsesii. Dar, peste toate acestea, sufletul poetei e sensibil și dornic de iubire, de libertate și mai ales de aspirație spre împlinire poetică.

Cu speranța că lirica sa viitoare va fi mai mult feminină decât feministă (nu de alta dar ne-am putea trezi cu vreun Premiu Național Mihai Eminescu la Bârlad), închei cu o poezie minunată din acest al cincilea volum al Gabrielei, pe care o consider deosebită, inedită, îndrăzneată, receptivă la tot ce este modern în poezie, cu un viitor poetic ce i-ar putea surprinde pe mulți.

nu e poezie dacă vii oșos de la câmp/ pui coasa în cui/ răstorni pe masă un sac de maci/ și începi să cânti/ de foame/ de oboseală, de singurătate/ poezia începe atunci/ tată,/ când nu mai vii de nicăieri/ coasa a ruginit/ dar macii din fața ferestrei dansează/ ca și când le-ai cânta („Poezie cu maci”).

MARIAN ROTARU

TEODOR GHEORGHE NEGOIȚĂ (1947 - 2011)

Într-o sâmbătă după-amiază, pe 13 martie 2010, întâlneam pe peronul gării din Bârlad un om deloc înalt, puțin la trup, dar iute, vesel și plin de viață. În spate ducea o raniță cazonă, iar pe cap avea o uriașă căciulă de blană. Căciula aceea înfruntase furtunile Antarcticii, pentru că proprietarul ei, omul din fața mea, era exploratorul Teodor Gheorghe Negoită. Avusese bunătatea să răspundă invitației de a vizita Bârladul. Urma ca a doua zi să susțină la Casa de Cultură „George Tutoveanu” o conferință pe tema cercetărilor polare și să lanseze două cărți de călătorie ale domniei sale: „Ambasada României în Antarctica. Stația Law-Racoviță” și „Știința pe gheață. Cu chinezii în Antarctica”.

Teodor Negoită era inginer chimist, a fost cercetător la un institut și a obținut doctoratul în științe chimice, dar dincolo de activitatea profesională avea pasiunea geografiei. În anii '70 îl preocupau triburile aborigene din țările calde. Oricât și-a dorit, nu a putut obține viza de ieșire din România ca să se alăture vreunei expediții în junglă, dar a reușit să colaboreze „de la distanță” cu un institut etnografic din Bruxelles. Institutul trimitea expediții pe teritoriul fostului Congo Belgian. Teodor Negoită primea de la institut materiale adunate de misiunile belgiene în bazinul fluviului Congo, le cerceta și le înapoia însoțite de un raport cu rezultatele cercetării. Pe baza materialelor etnografice și jurnalelor care îi trecuseră prin mână, Teodor Negoită a scris atunci o monografie dedicată pigmeilor din Congo, dar din păcate cartea a rămas în manuscris. Cum Cortina de fier l-a împiedicat să vadă Africa, interesul tânărului Teodor Negoită s-a mutat către speologie. În Slovacia a participat la câteva expediții în peșterile cu ghețari din munții Tatra. De aici și până la pasiunea pentru ținuturile polare nu a fost decât un pas. Pas pe care l-a făcut!

Fundația Antarctică Română, în 1987, și mai apoi Institutul Român de Cercetări Polare în 1994, sunt instituțiile pe care le-a întemeiat și pe care le va conduce până la sfârșitul vieții. După 1990, Teodor Negoită are o bogată activitate de explorator în Groenlanda, în arhipelagul Svalbard și în Oceanul Înghețat. Este primul român care atinge Polul Nord. În sud efectuează expediții în Antarctica. El, român, a condus o expediție chineză pe continentul înghețat și mărturisea că i-au curs lacrimile când, în calitate de șef al misiunii, a trebuit să înfigă drapelul Chinei în calota Antarcticii! Și-ar fi dorit mult să fi fost steagul românesc!

Expedițiile sunt dublate de o laborioasă activitate științifică. Institutul Român de Cercetări Polare era angrenat în proiecte internaționale de studiere a zonelor boreale și australe. Cercetările îl conduc pe Teodor Negoită la publicarea a 30 de cărți de specialitate în geochimie, geofizică, geologie și geografie fizică a zonelor polare. Cercetările institutului român sunt fructificate inclusiv prin invenții brevetate. Ca exemplu, colectivul condus de Teodor Negoită descoperă în rocile aduse

din Antarctica o nouă bacterie. Enzima secretată de bacterie s-a dovedit a fi precursorul chimic pentru un excelent biodetergent. Descoperirea a fost brevetată. Din păcate fabricarea acestui detergent ecologic nu a interesat pe întreprinzătorii români! Invenția a găsit aplicare în industria străină! Institutul Român de Cercetări Polare nu primea niciun leu de la bugetul statului! Se autofinanța 100%. Teodor Negoită reprezenta România în Tratatul Antarctic. Obținuse acest loc pentru România prin efort propriu, fără nicio implicare guvernamentală românească. Suporta deplasarea la adunările Tratatului din propriul buzunar. Banii necesari funcționării institutului, inclusiv salariile,

veneau din participarea la proiectele internaționale, brevete de invenție și drepturi de autor pentru cărțile și articolele publicate. Prin participarea la proiectele internaționale, institutul român primea o temă de cercetare și, odată cu tema, bugetul necesar. Practic Institutul Român de Cercetări Polare exporta inteligență! Remarcabil este exemplul unei tinere arhitecte din cadrul institutului. Proiectele de clădiri adaptate regiunilor polare și reci elaborate de dânsa au trezit interes în comunitatea științifică și Tratatul Antarctic a recomandat utilizarea lor! Din 2010 institutul român a fost cooptat în proiectul european de cercetare a Oceanului Înghețat, care urmează a se efectua cu nava laborator „Aurora Borealis”.

Teodor Negoită rămâne în istorie ca fondatorul primei stații românești

în Antarctica. Este stația Law-Racoviță, așezată pe Dealurile Larsemann din Țara Prințesei Elisabeth. Law era una din stațiile înființate de Australia pe teritoriul antarctic care-l controlează. Stația se învecinează cu teritoriul controlat de Federația Rusă, aflându-se la numai un kilometru de stația rusească „Progress”. În anul 2006 Australia a cesionat definitiv României stația Law și sectorului adiacent din Dealurile Larsemann. Meritul apropiatului aparține exclusiv lui Teodor Negoită! Marea Britanie dorea să efectueze foraje marine în largul Antarcticii. Evident, căuta petrol. Efectuarea forajelor trebuia însă aprobată de Tratatul Antarctic. În adunările Tratatului hotărârile se iau prin vot. Bineînțeles că Marea Britanie miza pe sprijinul dominioanelor sale: Australia, Noua Zeelandă, Africa de Sud, Canada, India, dar votul acestora nu era suficient. Mai trebuia un vot, și englezii s-au gândit la votul României, adică la votul lui Negoită. Teodor Negoită a speculat momentul: a promis că va vota favorabil și că va pleda în sedința Tratatului cauza britanicilor, dar cu o condiție: România să primescă o stație în Antarctica. Negoită s-a achitat de promisiune și britanicii au primit acceptul să foreze. După câteva luni, este chemat la Melbourne, capitala statului australian Victoria. Aici, prin notariat, Uniunea Australiană cesionează României stația Law din Antarctica, redenumită Law-Racoviță.

Lucrând la un proiect cartografic, Teodor Negoită notează pe hărțile utilizate de Tratatul Antarctic, indicativul

RO alăturat la denumirile insulelor Cobălcescu și Racoviță. Ambele insule fuseseră descoperite de Emil Racoviță. Notația este acceptată și așa se face că pe hărțile străine, nu și pe cele românești, la denumirea insulelor Cobălcescu și Racoviță se adaugă indicativul țării noastre, cum la insula Petru I se adaugă indicativul Norvegiei, ori indicativul Marii Britanii la arhipelagul Shetland de Sud! Altfel spus, pe plan internațional se recunoaște posesiunea românească asupra insulelor Cobălcescu și Racoviță din Antarctica. Continentul are resurse bogate. Într-un viitor oarecare va fi împărțit politic și cine este prezent acum în Antarctica va putea emite pretenții teritoriale. Deja Marea Britanie se declară suverană asupra Țării Graham, Franța asupra Țării Adelie, Norvegia asupra Țării Reginei Maud, Noua Zeelandă asupra Țării Balleny etc... Implantarea românească în Antarctica realizată de Teodor Negoită oferă o perspectivă încurajatoare pentru interesele românești în zonă. Insulele Cobălcescu și Racoviță, pentru care se recunoaște posesiunea românească, sunt mici și stâncoase, dar cine are insulele are și marea teritorială adiacentă, drept care va putea fi fructificat de țara noastră.

Pentru serviciile aduse țării, Teodor Gheorghe Negoită a fost înnobilit cu rangul de Comandor al Ordinului Steaua României !

Cu drag povestea exploratorul despre ținutul său din Antarctica! Vorbea ca un răzeș moldovean. „Am acolo niște lacuri frumoase, vara dealurile Larsemann înverzesc, iar în zare se înalță calota glaciară albă, strălucind în soare. Apa de băut este foarte bună și pe lacuri se poate pescui”. Dorea să construiască o cabană turistică de vară pe Dealurile Larsemann folosind lemne aduse din pădurea familiei sale de la Sascut, județul Bacău. Spunea că ar ieși mai ieftin, decât să cumpere lemne din țările vecine Antarcticii: Argentina, Chile, ori Africa de Sud. Energia eoliană și panourile fotovoltaice sunt surse energetice demne de luat în seamă pentru un stabiliment turistic de vară. Clienții cabanei urmau să fie dintre cei care-și permit luxul unei vacanțe la capătul lumii, iar profitul afacerii urma să contribuie la finanțarea Institutului Român de Cercetări Polare.

Vecinii ruși de la stația Progress nu vedeau cu ochi buni implantarea românească din Antarctica! „Românii nu au ce căuta în Antarctica”, i-a spus lui Negoită, șeful stației Progress. Iarna stația Law-Racoviță era pustie. În una din ierni, cablurile de oțel care ancorau clădirea stației au fost tăiate. Fără ancore, la primul uragan stația urma să fie spulberată. Cei care au tăiat cablurile nu puteau fi decât ruși! Din fericire, în timp util trece prin zonă o patrulă australiană. Australianii ancorează clădirea și zădărnicesc sabotajul. Cu toate acestea, diplomat fiind, Negoită a menținut relații bune cu vecinii ruși. Mergea uneori la stația Progress, pentru un „pahar de vorbă”. Într-una din vizite a realizat grozăvia Antarcticii. Stătea la șuetă cu rușii, când unul din ei zice că se duce la centrala electrică să facă baie. Acolo aveau dușurile. Omul a promis că nu va sta mult ca să nu piardă discuția, dar nu s-a mai întors. Când au văzut că nu mai vine, au ieșit să-l caute. Au găsit doar o gaură în zăpadă. Ce se întâmplase? Grăbit, rusul nu a urmat drumul marcat spre centrală. A mers pe o scurtătură și a căzut într-o crevasă acoperită de o pojghiță de zăpadă. Trupul nenorocitului a rămas pe vecie la zeci de metri sub gheață.

În aprilie-iunie 2010, Teodor Negoită întreprinde o nouă expediție în arhipelagul Svalbard. Condițiile din Svalbard sunt dure pentru un explorator. Cea mai mare insulă a arhipelagului, Spitsbergen, este mai întinsă ca suprafață decât Belgia, dar are doar vreo două mii de locuitori în câteva așezări. Nu sunt drumuri și nici poduri peste râuri. Cea mai mare încercare pentru Negoită era să traverseze vreun râu. Trebuia să o facă

desculț prin apa rece ca gheața. „Simțeam că parcă unghiile de la picioare îmi erau smulse cu cleștele”. Svalbard este o posesiune autonomă a Regatului Norvegiei, dar în baza unui tratat din 1925, pe insula Spitsbergen din arhipelag rușii au colonia minieră Barentsburg. În primăvara lui 2010, Negoită a poposit în orașul Barentsburg. În februarie 2010, cu puțin înaintea vizitei la Bârlad, exploratorul fusese la Sankt Petersburg pentru a discuta viitoarea colaborare dintre stațiile Law-Racoviță și Progress. Și la Barentsburg și la Sankt Petersburg, Teodor Negoită s-a întâlnit cu ruși pe teritoriu rusesc, ori rușii nu-i voiau binele. Prezența românească în Antarctica îi deranja, iar Negoită era sufletul acestei prezențe. Un miligram de plutoniu pus în cafea poate produce cancer galopant. Asta se știe și se mai știe că la începutul lui iunie 2010, Negoită s-a întors din Svalbard, acasă la București, iar la sfârșitul lunii a început să se simtă rău...

Teodor Gheorghe Negoită începe sușul Golgotei! El, Erou al României, este nevoit să stea la coadă printre țigănci, la policlinica unde era arondat. În fine, primește verdictul: cancer cu metastază la colon și ficat! I-am recomandat să facă tratament la sanatoriul Eden de la Breaza. Sanatoriul, înființat de doctorul Gheorghe Laza, oferă un set integrat de tratamente naturiste, cu bune rezultate. La Eden s-au vindecat bolnavi de cancer. Sanatoriul era unic în Europa și se număra printre singurele cinci din lume. Teodor Negoită a încercat să obțină o programare, dar acel om de omenie, Gheorghe Laza, nu mai era director. Plecase în Canada. Director ajunsese o nemțoaică de pe malul Rinului, care, deloc impresionată de valoarea națională a celui care-i cerea ajutorul, îl refuză! Nu avem locuri, răspunde sec, teutonic! Avea locuri doar pentru așa zisele vedete, care cu bani mulți făceau tratament pentru a fi „call girls”! Teodor Negoită a căutat sprijin, dar a bătut numai la uși închise. Nimeni nu a intervenit ca să fie primit la Eden! „Când ești bolnav și terminat, toți îți întorc spatele”, mi-a zis cu amărăciune!

Din cauza bolii, Teodor Negoită a renunțat la campania din Antarctica programată pentru vara australă 2010-2011, dar a lucrat la institut pentru proiectul „Aurora Borealis”. Munca științifică o îmbina cu scrisul. În 2011 voia să publice o lucrare dedicată exploratorilor români ai ținuturilor polare și încă un volum cu note de călătorie în Groenlanda. De asemenea, începuse lucrul la o carte dedicată drumurilor sale în Svalbard. Pentru cartea de călătorie în Svalbard îi dădusem sugestia la Bârlad. Știa că este pe moarte și lucra cu disperare, pe mai multe fronturi. Voia să termine ce a început. „Sunt bolnav și ocupat”, îmi scria pe e-mail în toamna lui 2010.

Din păcate nu a putut împlini ultimile proiecte pentru că la 23 martie 2011 pleacă să exploreze veșnicia! Plecarea sa nu a trezit nicio emoție autorităților române. Nu a trezit interesul canalelor de televiziune. Una sau două televiziuni, din zecile care „tembelizează” țara asta, au anunțat foarte pe scurt, la oră de mică audiență, moartea exploratorului. În puținele cuvinte spuse s-a marcat exclusiv performanța oarecum sportivă a lui Teodor Negoită de a fi primul român care a atins Polul Nord. Nicio vorbă nu s-a zis despre activitatea științifică, publicistică, literară, despre munca de explorator în locuri puțin cercetate și despre serviciile aduse țării! Teodor Negoită a fost înmormântat discret în cimitirul din Sascutul natal, la 26 martie 2011.

Domeniul public din Bârlad deține niște firave mărturii ale trecerii exploratorului prin capitala Tutovei: la Pavilionul „Marcel Guguianu”, în Cartea de oaspeți, câteva rânduri, o semnătură și o dată: 14 martie 2010; un poster care anunță conferința și lansarea de carte, în colecția Muzeului „V. Pârvan” și două cărți cu autograful autorului, în fondul Casei Naționale „Stroe S. Belloescu”.

VIATA ACADEMIEI

- urmare din pagina 2 -

Marti, 15 februarie 2022, s-a sărbătorit pentru prima oară Ziua Națională a Lecturii, care marchează aniversarea a două mari personalități ale culturii române născute în 15 februarie:

Titu Maiorescu și Spiru Haret. Cum era firesc, inițiatore ale manifestării din Bârlad au fost 3 instituții culturale: Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, Academia Bârlădeană și Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu”. Gazdă a fost impunătoarea bibliotecă a liceului în care ne-a primit cu căldură bibliotecara Alina Țancovici. Organizatoarea, prof. Otilia Vîrvorea, a invitat, respectând regulile sanitare, un număr de 26 de

elevi, la o întâlnire despre importanța lecturii și puterea comunității, sub deviza *Citim împreună*. Dialogul dintre elevi și invitați – prof. Elena Popoiu, de la Academia Bârlădeană, prof. Cristina Vizitiu și bibliotecar Mihaela Hanganu, de la Biblioteca „Stroe S. Belloescu” – s-a legat cu ușurință grație întrebărilor care au stimulat intervențiile participanților: despre propria experiență de cititori, portretul cititorului, motivația și beneficiile lecturii, destinul actual și de perspectivă al cărții și importanța școlii și a instituțiilor de cultură în formarea și informarea cititorului. Elevii au primit în dar exemplare ale revistei *Academia Bârlădeană*, inclusiv în limba franceză, și cărți din partea Bibliotecii municipale împreună cu îndemnul și invitația de a frecventa întâlnirile culturale ale celor două instituții și de a sărbători lectura în fiecare zi!

Duminică, 27 februarie 2022, în sala Teatrului „V.I. Popa”, s-a desfășurat manifestarea marcând Ziua eliberării romilor. Invitată la eveniment, prof. Elena Monu a evocat etapele dezrobirii țiganilor în Moldova și Tara Românească: în vremea domnitorilor Mihail Sturdza și Gh. Bibescu – robii domnești și mănăstirești, iar sub domnia lui Grigore Alexandru Ghica și Barbu

Știrbei – robii boierești.

Vineri, 4 martie 2022, Academia Bârlădeană a primit o nouă importantă donație de carte. Elena Monu, Președinta societății noastre, a fost în vizită la sediul Editurii Junimea, la invitația directorului acesteia, poetul Lucian Vasiliu. Scopul întâlnirii a fost înmânarea donațiilor pregătite de echipa Junimii pentru Biblioteca „Stroe S. Belloescu” și pentru *Academia de Baad* – cum o numește poetul. La amiaza aceleiași zile, cărțile au ajuns cu bine la cele două destinații. Mulțumiri donatorului!

Elena Monu și echipa junimistă

Vineri, 11 martie 2022, la noi acasă.

Lucrând la revistă: Elena Popoiu, Elena Monu, Gabi Ghidoveanu. Foto: Mirela Chicoș.

În *Rezerva oștirii române*, revistă de informare, opinie și cultură, din București, anul XIII, nr. 2(43), decembrie 2021, număr special, a apărut la pagina 44, din cele 80, prezentarea detaliată a *Academiei noastre*, în cadrul rubricii *Semnal – reviste*, făcută de dl. Gl. bg. (r) dr. Gheorghe Crețu, redactorul-șef al publicației, pe care o reproducem.

Prezentul număr al revistei **Academia Bârlădeană** editată de Societatea literar culturală cu același nume, aduce în prim-plan doi oameni de excepție ai culturii bârlădene, respectiv: TUDOR PAMFILE (1883 – 1921) și CEZAR IVĂNESCU (1941 – 2008).

Tudor Pamfile, comemorat în 2021 la împlinirea a 100 de ani de la moartea sa, a fost ofițer de carieră, repartizat la Bârlad după terminarea Școlii Militare de la Târgoviște și, în același timp, etnolog, etnograf și folclorist și care în scurtă sa viață de doar 38 de ani și-a pus semnătura pe 40 de volume de o mare diversitate tematică, în care la loc de frunte se situează cele despre credințele țăranului român, despre sărbătorile la români, despre cromatica poporului român, mitologia românească ș.a. Acesta are și meritul de a fi înființat, cu

106 ani în urmă, Societatea Academia Bârlădeană.

Cezar Ivănescu, poet, publică încă din fragedă tinerețe, debutând editorial cu volumul **Rod**, remarcat de critica literară și răsplătit cu Marele

Premiu al Festivalului Național de Poezie „Mihai Eminescu” de la Iași, ediția întâi.

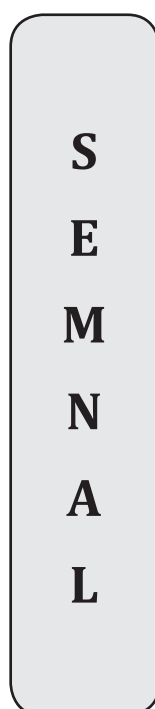
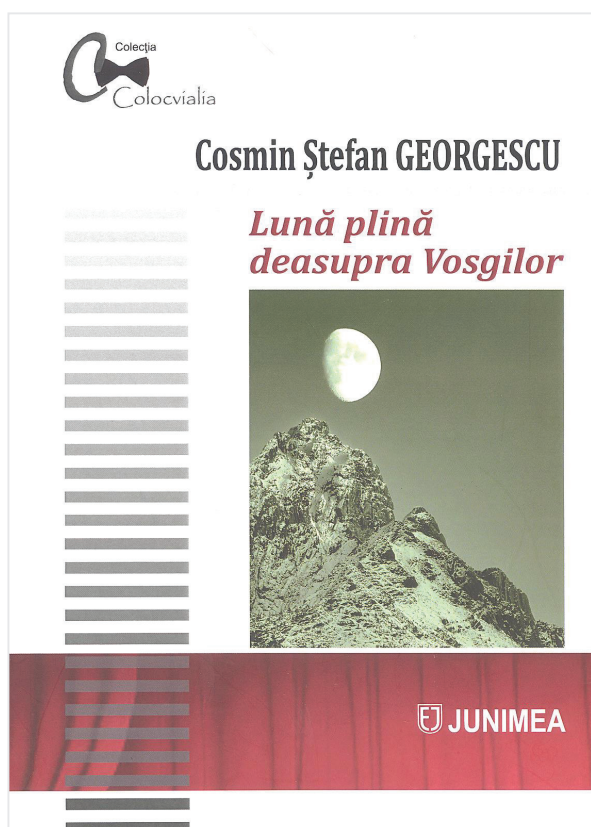
1979 a fost anul de glorie al poetului, apărându-i nu mai puțin de 3

volume (*Rod IV*, *La Baaad*, *Muzeon*). În 1985 primește, pentru volumul **Doina**, Premiul de poezie „Mihai Eminescu” al Academiei Române. Uniunea Scriitorilor îi acordă un premiu abia în 1992. A primit numeroase premii în timpul vieții, punându-și semnătura pe un număr însemnat de volume de poezie și proză, gustate și apreciate de cititorii săi, care nu au fost puțini. Pentru realizări artistice remarcabile și pentru promovarea culturii, de Ziua Națională a României a primit „Ordinul național „Steaua României” în grad de Comandor (1 decembrie 2000).

După moartea sa începe să-și găsească apreciere și mai mare, fiind așezat de toți cei care s-au aplecat asupra operei sale la locul cuvenit, în galeria creatorilor de literatură cu o valoare literară deosebită. Academia Bârlădeană, Primăria și Consiliul local Bârlad au organizat la începutul lunii august a.c., o manifestare omagială intitulată „**Cezar Ivănescu și Bârladul. Aniversare 80**”...

În acest număr al revistei și-au găsit locul și alte subiecte cu o încărcătură emoțională deosebită.

Mulțumim domnului Serghei Coloșenco, redactor-șef, pentru această frumoasă și interesantă revistă.

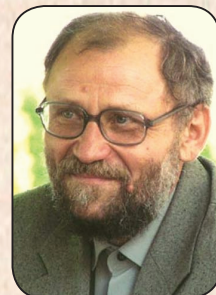

Lucian Vasiliu

Transmitem, citându-l pe poet, gândul nostru cald *temporarului călător*, (deloc) *improvizatului condeier*, mereu *fugind de spațiile leneșe*, gata oricând de căi noi și noi lupte cu inerția, *navigatorului pe Arca Scriptor* sub deviza junimist-scriptoriană *Intră cine vrea, rămâne cine citește*, ieșeanului rămas fidel fără preget *concitadinilor Tache, Ianche și Cadâr*, școlii și Academiei Bârlădene! Poetului LUCIAN VASILIU, născut în zi de 8 Gerar, îi urăm mulți ani mereu rodnici, sub eminesciana zodie a versului iubit între toate:

Cu mâne zilele-ți adaogi...

Și-i dăm cuvântul de poet.

MONOLOG LUNATIC

– variantă –

Fug de lume,
pentru a reveni în lume,
domnule Johann Sebastian Bach,
fug să salvez crucea de gheață,
fug de stâlpii electrici
înfipți direcți în trotuar,
fug de vilele care obturează
casa memorială,
fug de chiștoacele risipite în iarbă,
fug de stăpânii fără stăpâni

Mă retrag
cu speranța că într-o zi
voi avea ocazia să ascult
toaca de lemn
de la Muzeul Satului din Chișinău

CERTIFICAT DE NAȘTERE

– variantă –

Act de identitate
tezaurizat într-o lacrimă,
tăiată în două
de șenilele tancului estic

Zărești fratele
prin gardul de sârmă ghimpată,
atârnat
de funia clopotului

Visezi
cuiburi de cuvinte materne
la streășina casei din copilărie

Visezi
cuvinte, vorbe, parole
așezate în formă de cruce
pe pieptul mamei,
sus, în Curtea cea Domnească

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXVIII, nr. 1(86), martie 2022, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor-șef), Ritta Mintiade, Elena Popoiu, Simion Bogdănescu, Otilia Vîrvorea, Bogdan Artene, Florian Pricop, Constantin Romete.

Fotografii: Cătălin-Andrei Teodoru, Cezar Crăescu, Otilia Vîrvorea, Mirela Chicoș, Barlad Online www.b-o.ro

Responsabili de număr: Elena Popoiu, Simion Bogdănescu, Serghei Coloșenco.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul Primăriei și al Consiliului Local Bârlad

Manuscrisele trimise pe adresa redacției se publică în ordinea necesităților redacționale. Materialele nepublicate nu se restituie.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor.